

การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF GUIDELINES FOR THAI LANGUAGE LEARNING MANAGEMENT
TO ENHANCE THE FIVE MINDS OF SEVENTH GRADE STUDENTS

Miss Pakarat Yaithong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Teaching Thai Language
Department of Curriculum and Instruction
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2016
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อ เสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
โดย	นางสาวผการัตน์ ไยทอง
สาขาวิชา	การสอนภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ แข็งขัน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.กานต์วี บุษยานนท์)

ผดาร์ตัน ไยทอง : การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 (A STUDY OF GUIDELINES FOR THAI LANGUAGE LEARNING MANAGEMENT TO ENHANCE THE FIVE MINDS OF SEVENTH GRADE STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า, 123 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย คือ ครูภาษาไทยจำนวน 132 คน และผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตทำลักษณะจำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยและศึกษานิเทศก์จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามครูและแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตทำลักษณะ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ครูจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตวิทาการและจิตเคารบ่อยครั้ง ครูจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตจริยธรรมและจิตสร้างสรรค์เป็นบางครั้ง และครูจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์น้อยครั้ง

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้

(1) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับโดยศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนก่อนเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ครูสามารถวางแผนการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ รวมถึงวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของนักเรียน

(2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอน เทคนิคการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ วิธีสอนโดยการบรรยาย การสาธิต การอภิปราย การใช้โครงงานเป็นฐาน การใช้เกม การแสดงบทบาทสมมติ เทคนิคการจัดกลุ่ม การยกตัวอย่าง การใช้คำถาม นอกจากนี้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ แนวคิดการเรียนการสอนแบบตกผลึก แนวคิดการสะท้อนคิด แนวคิดการคิดไตร่ตรอง แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แนวคิดการพัฒนาความเคารพสิทธิมนุษยชน กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา กิจกรรมสุนทรียสนทนา กระบวนการกระจ่างค่านิยมและกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งทำให้นักเรียนได้พัฒนาครบทุกจิตทำลักษณะ ทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการทำงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

(3) ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย ครูใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น เช่น หนังสือเรียน แบบฝึกหัด พาวเวอร์พอยท์ วิดีทัศน์ โปรเจคเตอร์

(4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยใช้วิธีการถามตอบ การสังเกต การทดสอบ การตรวจผลงานจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และการสัมภาษณ์ทัศนคติค่านิยมเพื่อวัดและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

ภาควิชา หลักสูตรและการสอน

ลายมือชื่อนิติดี

สาขาวิชา การสอนภาษาไทย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2559

5683442327 : MAJOR TEACHING THAI LANGUAGE

KEYWORDS: THE FIVE MINDS / LEARNING MANAGEMENT / GUIDELINES

PAKARAT YAITHONG: A STUDY OF GUIDELINES FOR THAI LANGUAGE LEARNING MANAGEMENT TO ENHANCE THE FIVE MINDS OF SEVENTH GRADE STUDENTS. ADVISOR: ASST. PROF. PROF.WIPAWAN WONGSUWAN KONGPAO, 123 pp.

This research aimed to investigate state and propose guidelines for Thai language learning management to enhance the five minds of seventh grade students. The research data on Thai language instruction were gathered by using questionnaires from 132 Thai teachers, and by interviewing 3 experts on five minds. The experts were university lecturers and supervisor from the Secondary Educational Service Area 1. The research instruments were questionnaires and interview questions for experts on five minds. The collected data were analyzed by using percentage, means, and standard deviation and content analysis.

The research results could be summarized as follows:

1. It is found that teachers' instructions were usually enhanced disciplined and respectful minds and sometimes enhanced ethical and creating minds of seventh grade students, while hardly enhanced synthesizing mind.

2. The guidelines for Thai language learning management to enhance the five minds of seventh grade students were as follows:

(1) *Learning management design* Teachers designed their learning management according to authentic circumstance and applied backward design by investigating students' learning behaviors before planning their lesson plans. Hence, the contents, activities, materials, and evaluations could be plan in congruent with students' abilities and interests.

(2) *Thai Learning Activities* Teachers implemented various teaching methods, techniques, and learning activities i.e. lecture, demonstration, discussion, project-based learning, games, roles play, group process, and questioning. Besides, teachers applied active learning management. performance-based learning, crystal-based learning, reflective thinking approach, cooperative learning, Human rights developmental Approach, contemplative education, dialogue, value-oriented processes, and service-mind activities. All those approaches were implemented to develop students' five minds included intellectuality and ethic that led them to be successful on working individually and cooperatively with others.

(3) *Usage of Thai learning materials* Teachers used printed and electronics learning materials to make students understand the lesson better. Hence, the materials used were books, exercises, power point, clips, and slides.

(4) *Thai learning achievement evaluation* Teachers applied authentic assessment before learning, learning, and after learning. The methods used were questions, observation, testing, checking students' projects. Students' ethics were evaluated by interviewing their attitudes and values.

Department: Curriculum and Instruction

Student's Signature

Field of Study: Teaching Thai Language

Advisor's Signature

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรัก ความเมตตากรุณาและความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน คอยดูแลเอาใจใส่ แนะนำ อบรมสั่งสอน และให้กำลังใจ ทั้งการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นให้มีความสุขและเป็นที่ยรักของทุกคน ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ แซ่ขัน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่คอยแนะนำ อบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ได้อย่างถูกต้อง จึงเป็นโอกาสที่ทำให้ผู้วิจัยได้พัฒนาตนเองตามคำแนะนำของอาจารย์เสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กานต์รวี บุชยานนท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำชี้แนะและคำปรึกษาในการปรับแก้วิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ รวมทั้งให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ มล.อัจฉิมา เกิดผล รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาชีผล รองศาสตราจารย์ ดารกา วรรณวนิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกลรักษ์ และอาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ลักษณะ ที่เสียสละเวลาอันมีค่าตรวจเครื่องมือวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้เก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์สมบุรณ์ ราชนิล อาจารย์ ดร.คงรัฐ นวลแปง อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ลักษณะ และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พี่ น้อง และเพื่อน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการสอนภาษาไทยและสาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ที่คอยดูแลเอาใจใส่ ให้คำแนะนำและให้กำลังใจเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนางสาวกุสุมา งามละมัย นายเจษฎา ศรีวัฒนเมธากุล และนายอดิสรณ์ เรื่องกิจจานนท์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของลูก คอยให้คำปรึกษาและกำลังใจมาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยมีแรงในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ รวมทั้งกำลังใจ และทุนทรัพย์สนับสนุนการเรียนจากน้องสาวที่อุปถัมภ์ค่าใช้จ่ายทุกอย่างในการเรียนระดับมหาบัณฑิต และธรรมะจากน้องชายที่คอยเป็นที่พึ่งทางใจให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จได้ด้วยดี วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเป็นวิทยานิพนธ์ของทุกคนในครอบครัวเวยทอง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	1
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. การจัดการเรียนรู้	7
2. จิตหาลักษณะ	19
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
1. การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
2. การออกแบบการวิจัย.....	30
3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	32
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	38

6. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1	42
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	61
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผลการวิจัย.....	89
ข้อเสนอแนะ	99
รายการอ้างอิง	100
ภาคผนวก.....	103
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	104
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	107
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	123

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานครที่แบ่งตามขนาดโรงเรียน	32
ตารางที่ 2 โครงสร้างแบบสอบถามสภาพทั่วไปของครูภาษาไทย	33
ตารางที่ 3 ตารางแสดงโครงสร้างแบบสอบถามครูภาษาไทย เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1	34
ตารางที่ 4 โครงสร้างแบบสัมภาษณ์สภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ	37
ตารางที่ 5 โครงสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อ เสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1	38
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับคืน/ แบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด.....	39
ตารางที่ 7 ค่าร้อยละแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูภาษาไทย.....	43
ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติด้านการออกแบบการจัดการ เรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1	45
ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1	51
ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1	55
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1	58

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไทยไว้ใน มาตราที่ 6 ความว่า การจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ซึ่งเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับ ปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ที่มีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความเข้มแข็ง สังคมแห่งภูมิปัญญา สังคมแห่งการเรียนรู้และสังคม แห่งความสมานฉันท์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสติปัญญาและ คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ดังที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ 8 ประการ และสมรรถนะสำคัญของนักเรียน 5 ประการไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยทั้งสองส่วนมีสาระสำคัญที่มุ่งพัฒนาสติปัญญาและ คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่งและมีคุณธรรมจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก: 6-7)

อย่างไรก็ตาม แม้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานจะกำหนดสาระสำคัญที่ต้องการพัฒนานักเรียนไว้ใน หลักสูตร แต่จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (พ.ศ. 2554 - 2558) ที่ประเมินสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 พบว่า สถานศึกษาทั้งหมดในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน 7,042 แห่ง ผู้ประเมินได้สรุปว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินในระดับพอใช้ (ร้อยละ 53.14) และตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพ ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษามีผลการประเมินในระดับต้อง ปรับปรุงเร่งด่วน (ร้อยละ 0.28)

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเสนอแนะประเด็นที่จะต้องพัฒนา นักเรียน โดยครูจะต้องเสริมสร้างและมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความรู้และทักษะที่

จำเป็นตามหลักสูตร โดยเฉพาะให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554: 49-50)

การพัฒนานักเรียนตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งพัฒนาตามข้อบ่งชี้ เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และเพื่อปรับปรุงประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเพียงการพัฒนานักเรียนในด้านของสติปัญญา แต่การที่นักเรียนจะเป็นคนเก่งและดีได้นั้น นักเรียนจะต้องพัฒนาทางด้านจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไปด้วย

แนวคิดหนึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมคือ แนวคิดจิตห้าลักษณะ (Five minds) ซึ่งเป็นแนวคิดของ Howard Gardner (2006) นักวิชาการที่มีชื่อเสียงทางด้านความคิดและสติปัญญาจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด Gardner กล่าวว่า “จิต (Mind)” หมายถึง “ความคิด” ซึ่งเป็นกระบวนการทางสมอง ไม่ใช่กระบวนการทางจิตใจ โดยจิตห้าลักษณะเป็นลักษณะของจิตหรือความคิด อันประกอบด้วยจิตวิทยาการ (Disciplined Mind) จิตสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) จิตเคารพ (Respectful Mind) และจิตจริยธรรม (Ethical Mind) จิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ และจิตสร้างสรรค์เป็นลักษณะของบุคคลที่มีสติปัญญา ส่วนจิตเคารพ และจิตจริยธรรมเป็นลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม (Gardner, 2006: 3-4) ดังนั้น แต่ละจิตจึงมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม

การเสริมสร้างจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ และจิตสร้างสรรค์จะพัฒนานักเรียนด้านสติปัญญาให้เป็นบุคคลที่มีวินัยในตนเอง จนสามารถเรียนรู้ได้เข้าใจในสาขาวิชานั้นๆ อย่างถ่องแท้ รู้จักวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในงานที่ทำได้ รวมทั้งทำสิ่งที่แปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย คล่องแคล่ว และมีลำดับขั้นตอนชัดเจน การเสริมสร้างจิตเคารพและจิตจริยธรรมมีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้เป็นบุคคลที่เคารพผู้อื่นทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และชาติวุฒิ เคารพและทำความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งการตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้นักเรียนเลือกทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รู้จักใช้ความรู้ที่มีในทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การศึกษางานวิจัย พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตห้าลักษณะ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ตเนอร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล (สุเมตตา สว่างทุกข์, 2553) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรคสำหรับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (คงรัฐ นวลแปง, 2554) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี (กานต์วี บุญญาสุทธิ, 2554) งานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษากับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับจิตห้าลักษณะในระดับมัธยมศึกษา คือ การพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้อยู่โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กิตติศักดิ์ ลักษณะ, 2554)

อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบบางงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางการเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ เนื่องจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นนักเรียนในระดับเริ่มต้นของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาสภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจากครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักของประเทศ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจึงเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้มีสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม และศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจาก ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องชาอยู่ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

คำถามวิจัย

1. สภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วย ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศักษานิเทศก์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะ
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศักษานิเทศก์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านจิตห้ำลักษณะ
3. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพของการจัดการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประเด็นที่ศึกษา 4 ประเด็น ดังนี้

- 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้
 - 1.1) การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.2) การวางแผนการใช้สื่อการเรียนรู้
 - 1.3) การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.1) วิธีการสอนที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.2) เทคนิคการสอนที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) การใช้สื่อการเรียนรู้
 - 3.1) การใช้สื่อการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 - 4.1) วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 - 4.2) การนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

จิตห้ำลักษณะ หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกถึงการมีสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วยจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตเคารพ และจิตจริยธรรม

จิตวิทยาการ หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกการศึกษาหาความรู้และทำงานด้วยความตั้งใจ ตื่นตัวและเต็มใจที่จะเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยศึกษาดำรงและสอบถามผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง อีกทั้งมีวินัยในการทำงานต่างๆ ด้วยตนเอง จนเกิดความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เรียนอย่างถ่องแท้ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน

จิตสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจข้อมูลตั้งแต่สองข้อมูลขึ้นไป ที่ได้รับมาจากหลายแหล่ง โดยวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้วยความประณีต ปราศจากอคติ และนำข้อมูลที่ประเมินว่าถูกต้องและมีประโยชน์มาผสมผสานจนกลายเป็นข้อมูลใหม่ได้อย่างถูกต้องสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง

จิตสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ หาคำตอบได้หลากหลาย คล่องแคล่ว ว่องไว และเรียงลำดับข้อมูลให้เห็นภาพชัดเจน รวบรวมและเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์จากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ผลงานที่สะท้อนความคิดสร้างสรรค์อย่างมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ

จิตเคารพ หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกถึงการปฏิบัติกับผู้อื่นด้วยความสุภาพ ให้เกียรติ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งความรู้และความสามารถ เพื่อให้ปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

จิตจริยธรรม หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตน โดยยึดกฎระเบียบหรือหลักปฏิบัติอันดีงามของสังคม เพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องและมีความสุข

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางการปฏิบัติสำหรับครูภาษาไทยในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็นหลักคือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่หลักในการเรียนรู้ภาษาไทยในมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ครูภาษาไทยได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้่าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ครูภาษาไทยได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้่าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้นักเรียนเป็นคนที่มีสติปัญญาและมีคุณธรรมจริยธรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้
 - 1.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้
 - 1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.3 การใช้สื่อการเรียนรู้
 - 1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. จิตห้ลักษณะ
 - 2.1 จิตวิทยาการ (Disciplined Mind)
 - 2.2 จิตสังเคราะห์ (Synthesizing Mind)
 - 2.3 จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind)
 - 2.4 จิตเคารพ (Respectful Mind)
 - 2.5 จิตจริยธรรม (Ethical Mind)
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนรู้

1.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.1.1 ความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้

Kemp, Morrison, & Ross (1998) ได้อธิบายความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

Smith, & Ragan (1999) ได้อธิบายความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการวางแผนสำหรับการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 8) ได้อธิบายความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หัวใจสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์คือ การออกแบบ

การเรียนรู้ ครูจึงควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และวิธีการประเมิน การเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาอย่าง เต็มศักยภาพ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 85) ได้อธิบายความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ไว้ว่าการเตรียมการสอนล่วงหน้าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนใช้สื่อการเรียนรู้ และก่อนการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วาง ไว้

จากความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า การออกแบบการจัดการ การเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนล่วงหน้าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนใช้สื่อการเรียนรู้ และก่อนประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ และพัฒนานักเรียนแต่ละคนได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.1.2 หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้

สุวัฒนา เอี่ยมอรพรรณ (2549: 110-111) ได้อธิบายหลักการออกแบบการจัดการ การเรียนรู้ไว้ว่า ครูควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ โดยครูจะต้องจัดเนื้อหาสาระให้เป็นลำดับขั้นตอน คำนึงถึงความยาก ง่ายและความต่อเนื่องของเนื้อหา จัดรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ นักเรียนแต่ละคน จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อให้ นักเรียนเกิดการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง และครูจะต้องมุ่งมั่นในการพัฒนาสื่อ การเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้สนใจเรื่องนั้นๆ มากขึ้น และสืบค้นเพิ่มเติมใน ประเด็นที่สนใจด้วยตนเอง

Wiggins, & McTighe (2005) ได้อธิบายหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า ครู ควรออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ ต้องการหรือมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้นมา ก่อน เพื่อกำหนดภาระงาน วิธีการวัดและประเมินผลแล้วจึง ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

จากหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ว่า ครูควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้น นักเรียนเป็นสำคัญ และออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับโดยครูจะต้องจัดเนื้อหาสาระให้เป็น ลำดับขั้นตอน คำนึงถึงความยากง่ายและความต่อเนื่องของเนื้อหา จัดรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง

1.1.3 ขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2550: 17-18) ได้อธิบายขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ควรกำหนดให้ครบทั้งด้านความรู้ (K) กระบวนการ (P) และเจตคติ (A)
- 2) เนื้อหาสาระ ควรกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม สาระที่ระบุ เช่น ทฤษฎี คำนิยาม คำจำกัดความ หลักการ ข้อเท็จจริง
- 3) หลักการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ ควรกำหนดการใช้ที่พิจารณาแล้วเหมาะสมกับเนื้อหา และความสามารถของนักเรียน ซึ่งจัดการเรียนรู้ได้ทั้ง ครูเป็นศูนย์กลาง สื่อเป็นศูนย์กลาง และนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ถือประโยชน์แก่นักเรียนเป็นสำคัญ จากนั้นจึงเลือกใช้รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน และวิธีการสอนต่างๆ ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน
- 4) วิธีวัดผลการเรียนรู้ ควรวัดด้วยวิธีการที่หลากหลาย และวัดผลโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2533: 189-190) ได้อธิบายความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ควบคู่กับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน ส่งผลให้การเรียนรู้ครั้งนั้น ของนักเรียนเป็นไปได้ด้วยดี

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 72) ได้อธิบายความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า การปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545: 91) ได้อธิบายความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า สภาพการเรียนรู้ที่ครูกำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

จากความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพการเรียนรู้ตามที่ครูกำหนดขึ้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.2 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ทศนา แชมมณี และคณะ (2543) ได้อธิบายหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ควรจัดให้เหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียน ควรช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อให้ประสาทรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและเรียนรู้สิ่งต่างๆ อีกทั้งควรจัดกิจกรรมเรียนรู้ ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ที่ให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2554: 37) ได้อธิบายหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ ใช้เทคนิควิธีการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน และให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อศึกษาหาความรู้และปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเอง

จากหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค วิธีการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อศึกษาหาความรู้และปฏิบัติจริงด้วยตนเอง อีกทั้งครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

1.2.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ปราณี บุญชุ่ม (2546: 15-24) ได้อธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้คำถามที่กระตุ้นความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน และสร้างสัมพันธไมตรีกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และครูควรทำความรู้จักนักเรียนรายบุคคลเพื่อให้ทราบความสนใจและความถนัด ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนได้เต็มศักยภาพ

2) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมและลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอน นักเรียนแสดงหาความรู้ วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปผลได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งได้เรียนรู้การปรับตัวเพื่อทำงานร่วมกับผู้อื่น

3) ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ของบทเรียนนั้น และครูมีหน้าที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่สร้างองค์ความรู้ที่ชัดเจนให้นักเรียน

1.3 การใช้สื่อการเรียนรู้

1.3.1 ความหมายของสื่อการเรียนรู้

พวงเล็ก อุดระ (2539: 109) ได้อธิบายความหมายของสื่อการเรียนรู้ไว้ว่า สิ่งที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจเรียนรู้ของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 79) ได้อธิบายความหมายของสื่อการเรียนรู้ไว้ว่า เครื่องมือที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ครูวางไว้

จากความหมายของสื่อการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้หมายถึง เครื่องมือที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิดและเจตคติระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะกระบวนการจนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้

1.3.2 ประเภทของสื่อการเรียนรู้

De Kieffer (1965: 117) ได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนรู้ไว้ 3 ประเภท ดังนี้

- 1) ประเภทที่ไม่ต้องใช้เครื่องฉายประกอบ เช่น กระดานดำ ซอล์ก ของจริง ของจำลอง แผนที่ กระดานแม่เหล็ก ลูกโลก
- 2) ประเภทที่ใช้เครื่องฉายประกอบ เช่น แผ่นฟิล์มจำเป็นต้องมีเครื่องฉายแผ่นฟิล์ม แผ่นสไลด์จำเป็นต้องมีเครื่องฉายแผ่นสไลด์เพื่อนำเสนอข้อมูลแก่นักเรียนได้
- 3) ประเภทวัสดุที่มีเสียงประกอบ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องขยายเสียง

Dale (1969: 42-43) ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนโดยพิจารณาจากประสบการณ์ของนักเรียน เรียกว่า กรวยประสบการณ์ (Cone of experience) โดยแบ่งจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม 10 ประเภท ดังนี้

- 1) ประสบการณ์ตรงเป็นประสบการณ์ขั้นที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด นักเรียนมีโอกาสฝึกประสบการณ์ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองกับของจริงและสถานที่จริง
2. ประสบการณ์ที่ได้จากการชมสถานการณ์จำลอง โดยจำลองสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับสภาพจริงมากที่สุด
- 3) ประสบการณ์ที่ได้จากการแสดงบทบาท หรือละคร นักเรียนจะได้เรียนรู้จากการแสดงบทบาทของตัวละคร นักเรียนจะเข้าใจความรู้สึกของตัวละครและถ่ายทอดให้ผู้ชมรับรู้ความรู้สึกนั้นเช่นกัน

4) ประสบการณ์ที่ได้จากการสาธิต นักเรียนจะเห็นการทำงาน วิธีการและหลักปฏิบัติในการใช้อุปกรณ์และวิธีการต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง

5) ประสบการณ์ที่ได้จากการทัศนศึกษา นักเรียนได้เรียนรู้จากการสังเกตสถานที่ หรือสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ในสถานที่ที่ไปทัศนศึกษา

6) ประสบการณ์ที่ได้จากการจัดนิทรรศการเป็นการนำประสบการณ์หลายอย่างมาผสมผสานกันอย่างเป็นระบบเพื่อแสดงให้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีทั้งข้อมูลและภาพประกอบ

7) ประสบการณ์ที่ได้จากการชมภาพยนตร์และโทรทัศน์เป็นการนำเสนอทั้งภาพและเสียง นักเรียนได้รับข้อมูลที่สามารถสร้างมโนทัศน์ได้เป็นอย่างดี

8) ประสบการณ์ที่ได้จากการชมภาพนิ่ง ฟังวิทยุและเสียงที่บันทึกเป็นประสบการณ์ที่ผ่านการดูหรือการฟังอย่างเดียว

9) ประสบการณ์ที่ได้จากการดูทัศนสัญลักษณ์ หรือสัญลักษณ์ทางกายภาพเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการดูแผนภูมิ แผนที่ สถิติ ลายเส้นที่มนุษย์สร้างขึ้น

10) ประสบการณ์ที่ได้จากวจนภาษาเป็นประสบการณ์ที่เกิดจากการฟังคำบอกเล่าของคนอื่น นักเรียนจะต้องตีความหมายจากถ้อยคำ เพื่อให้เข้าใจว่าผู้พูดต้องการสื่อสารสิ่งใดให้ผู้ฟังทราบ
พวงเล็ก อุตรระ (2539: 110) ได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนรู้ไว้ 3 ประเภท ดังนี้

- 1) วัสดุที่มีอายุการใช้งานระยะสั้น เช่น บัตรคำ ภาพ แผนที่ ของจริง
- 2) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องเสียง โปรเจคเตอร์ เครื่องฉายภาพยนตร์
- 3) เทคนิควิธีการ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน นิทรรศการ

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 83) ได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนรู้ไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1) วัสดุที่ใช้ถ่ายทอดความรู้โดยไม่ต้องอาศัยอุปกรณ์เสริม เช่น แผนที่ รูปภาพ หุ่นจำลอง และวัสดุที่ใช้ถ่ายทอดความรู้โดยอาศัยอุปกรณ์เสริม เช่น แผ่นเสียงต้องใช้เครื่องเล่น แผ่นเสียง สไลด์ต้องใช้เครื่องฉายสไลด์

2) อุปกรณ์ที่เป็นตัวกลางทำให้ข้อมูลที่บันทึกไว้ ถ่ายทอดออกมาได้ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์

- 3) เทคนิคและวิธีการการสอน เช่น เกม ชุดการสอน

จากประเภทของสื่อการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้มีหลายประเภท มีทั้งสื่อประเภทที่แบ่งแบบไม่ต้องใช้เครื่องฉายหรือไม่ต้องใช้อุปกรณ์เสริม มีอายุการใช้งานระยะสั้น เช่น ของจริง ของจำลอง แผนที่ แบบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องใช้เครื่องฉายหรือต้องใช้อุปกรณ์เสริม เช่น แผ่นเสียงต้องใช้เครื่องเล่นแผ่นเสียง สไลด์ต้องใช้เครื่องฉายสไลด์ และวัสดุที่มีเสียงประกอบ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องขยายเสียง หรือเทคนิค วิธีการสอน เช่น เกม ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป และสื่อการสอนที่แบ่งโดยพิจารณาประสบการณ์ของนักเรียน 10 ประเภท ได้แก่ ของจริงหรือสถานที่จริง

ของจำลองหรือสถานที่จำลอง สื่อที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติและการสาธิต สื่อที่เป็นสถานที่หรือบุคคลที่ได้จากการทัศนศึกษา สื่อที่ใช้จัดนิทรรศการ สื่อที่เป็นภาพยนตร์ โทรทัศน์ ภาพนิ่ง และวิทยุ สื่อที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น แผนที่ แผนภูมิ และสื่อที่เป็นคำพูด ซึ่งได้จากการบอกกล่าวของผู้อื่น

1.3.3 ขั้นตอนการใช้สื่อการเรียนรู้

วงเล็ก อุตรระ (2539: 112) ได้อธิบายขั้นตอนการใช้สื่อไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1) เลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตรงกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัย ความสามารถ สติปัญญา ความสนใจ และจำนวนนักเรียน เพื่อให้สื่อเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ใช้สื่อการเรียนรู้ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนจะช่วยเร้าให้นักเรียนสนใจบทเรียน จากนั้นใช้สื่อในขั้นสอนหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนเพิ่มมากขึ้น ใช้สื่อการเรียนรู้ในขั้นสรุปบทเรียน ทำให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ของสิ่งที่เรียนรู้ได้ และขั้นทบทวนบทเรียนใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนจำได้ว่า บทเรียนที่เรียนผ่านไปแล้ว นักเรียนมีความเข้าใจอย่างไร สื่อการเรียนรู้จึงเหมาะสมจะใช้ในการจัดการเรียนรู้

3) การตรวจสอบสื่อให้มีความพร้อมที่จะนำไปสอน ตรวจสอบการจัดลำดับข้อมูลตามเนื้อหาที่จะสอน หากเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ซีดี คอมพิวเตอร์ ควรตรวจสอบว่าเวลาที่ใช้เหมาะสม และสอดคล้องกับบทเรียน และสามารถใช้อีกหลายประเภทพร้อมกันได้ เพื่อกระตุ้นความสนใจ และทำให้เข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

4) ประเมินการใช้สื่อการเรียนรู้ โดยติดตามผลการใช้สื่อว่า นักเรียนเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นเพียงใดจากการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ และหากมีส่วนใดผิดพลาดต้องปรับปรุงพัฒนาสื่อให้มีคุณภาพ

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 85) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการใช้สื่อการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) เลือกสื่อการเรียนรู้ต้องพิจารณาว่า ความสามารถและความสนใจของนักเรียน รายบุคคล เพื่อให้สื่อเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผล

2) เตรียมการใช้สื่อการเรียนรู้ต้องตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้มั่นใจว่าสื่อพร้อมใช้ประกอบการเรียนรู้ของนักเรียน และเมื่อใช้สื่อแล้ว ควรประเมินสื่อเพื่อรวบรวมข้อมูลผลการใช้สื่อมาปรับปรุงพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ใช้สื่อการเรียนรู้โดยคำนึงถึงข้อปฏิบัติในการใช้งานสื่อแต่ละประเภท เพื่อให้ครูและนักเรียนใช้สื่อได้อย่างถูกวิธีและปลอดภัย ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มที่จากสื่อการเรียนรู้แต่ละประเภท ปลอดภัยทุกครั้งที่ใช้สื่อการเรียนรู้ และยังเป็นการรักษาสื่อให้มีสภาพการใช้งานได้นาน

4) ประเมินสื่อการเรียนรู้หลังการใช้สื่อการเรียนรู้แล้ว ว่าควรมีข้อปรับปรุงและพัฒนาอย่างไรให้สื่อการเรียนรู้นั้นเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ

จากขั้นตอนการใช้สื่อการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า ครูจะต้องเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ้วย ความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถใช้สื่อการเรียนรู้ได้เหมาะสมและส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งก่อนการใช้สื่อทุกครั้งจะต้องมีการตรวจสอบว่า สื่อพร้อมที่จะใช้งาน เพื่อให้สามารถใช้งานสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาครูใช้สื่อในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ขึ้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้จากสื่อที่หลากหลายและสามารถสืบค้นข้อมูลที่สนใจเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ขึ้นสรุปและขึ้นทบทวนบทเรียน เพื่อให้นักเรียนมองเห็นภาพของสิ่งที่เรียนเกิดมโนทัศน์การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากนั้นประเมินสื่อการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพ

1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.4.1 ความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เอมอร์ จังศิริพรภรณ์ (2546: 145) ได้อธิบายความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ว่า การรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อตัดสินว่านักเรียนมีข้อดีและข้อด้อยใดที่จะต้องพัฒนาเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 67) ได้อธิบายความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ว่า กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดการเรียนรู้บทเรียน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและสอดคล้องกับพฤติกรรมที่มุ่งวัด ซึ่งข้อมูลที่วัดได้จะนำมาประเมินผลความก้าวหน้า จุดเด่น จุดด้อยที่นักเรียนควรพัฒนา และเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครู

ศิริชัย กาญจนวาสี (2556: 7) ได้อธิบายความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ว่า การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางการศึกษา สิ่งที่วัดและประเมินผลอาจเป็นนักเรียน ครู การสอน หลักสูตร หรือโครงการพิเศษ ส่วนใหญ่จะเน้นการวัดและประเมินผลนักเรียนเพื่อตีคุณค่าของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ละบุคคล

จากความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและตัดสินคุณค่าจากการวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และตรวจสอบคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสม สอดคล้องกับพฤติกรรมที่มุ่งวัดและเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวัดจะนำมาประเมินผลความก้าวหน้า จุดเด่น จุดด้อยของนักเรียนที่จะต้องพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของคุณ

1.4.2 ประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544: 17-18) ได้แบ่งประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1) การวัดและประเมินผลก่อนเริ่มการจัดการเรียนรู้ เป็นวัดและประเมินผลพื้นฐาน การเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ครูสามารถเตรียมการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกตหรือแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ผลการประเมินมาเตรียมเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2) การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เป็นวัดและประเมินผลที่ครูควรจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยใช้แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต หรือแบบวัดเจตคติ เพื่อนำผลการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละบุคคล

3) การวัดและประเมินผลเพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่องในการเรียนโดยวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งควรใช้เครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถหาข้อบกพร่องของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

4) การวัดและประเมินผลการสอบปลายภาคเพื่อพิจารณาผลการเรียนรู้หลังผ่านการเรียนรู้อบรมระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะสะท้อนความสามารถ การเรียนรู้ของนักเรียน และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของคุณ

ศิริชัย กาญจนวาสี (2556: 15) ได้แบ่งประเภทของการวัดและประเมินผล 2 ประเภท ใหญ่ ดังนี้

1) จำแนกตามขั้นตอนของการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนการสอน 4 ประเภท ดังนี้

1.1) การวัดและประเมินผลเพื่อจัดวางตำแหน่ง (Placement evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลก่อนเริ่มเรียนเพื่อดูความพร้อม ความสนใจและทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ เช่น แบบวัดเจตคติ แบบทดสอบก่อนเรียน แบบสังเกต

1.2) การวัดและประเมินผลความก้าวหน้า (Formative evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน หรือวัดและประเมินผลหลังจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน และเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับประสิทธิภาพของ

การสอน ความคลาดเคลื่อนของการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ เช่น แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง แบบทดสอบประจำบท แบบสังเกต

1.3) การวัดและประเมินผลเพื่อวินิจฉัย (Diagnostic evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลเพื่อวินิจฉัยสาเหตุของปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน เนื้อหาวิชา สภาพแวดล้อมเพื่อให้แก้ไขปัญหานั้นได้ตรงประเด็น เครื่องมือที่ใช้ เช่น แบบทดสอบวินิจฉัยทั่วไป แบบทดสอบวินิจฉัยที่ครูสร้างขึ้นเอง แบบสังเกต

1.4) การวัดและประเมินผลสรุปรวม (Summative evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่าการเรียนรู้แบบรวบยอดของนักเรียนหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนเพื่อตัดสินระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ เช่น แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง แบบทดสอบขั้นการปฏิบัติ แบบสอบปากเปล่า

2) จำแนกตามวิธีการแปลความหมายคะแนน ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ ดังนี้

2.1) การวัดและประเมินผลอิงกลุ่ม (Norm-referenced evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อบรรยายและตัดสินความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยเปรียบเทียบกันเองภายในกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ประเมินอิงกลุ่ม เช่น แบบสอบมาตรฐาน แบบสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง

2.2) การวัดและประเมินผลอิงเกณฑ์ (Criterion-referenced evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อบรรยายและตัดสินความสามารถ หรือผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ประเมินอิงเกณฑ์ เช่น แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง แบบสังเกต

จากประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล การเรียนรู้จะวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามขั้นตอนของการเรียนการสอน วัดและประเมินผลโดยอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ ได้แก่ การวัดและประเมินผลก่อนจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นประโยชน์ในการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนรู้เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้แต่ละหน่วย การเรียนรู้และวินิจฉัยสาเหตุของปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียน และการวัดและประเมินผลหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ เพื่อวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ ระดับความสามารถของนักเรียนที่ได้เรียนครบระยะเวลาที่กำหนด โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแต่ละครั้ง เช่น แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง แบบสอบมาตรฐาน แบบสัมภาษณ์ แบบวัดเจตคติ แบบสังเกต แบบสอบถาม ประเมินตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทำให้สามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

1.4.3 ขั้นตอนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ศิริเดช สุชีวะ (2546) ได้อธิบายขั้นตอนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนรู้ ระบุความต้องการของครูที่ต้องการให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่คร่อมุ่งหวังจากการจัดการเรียนรู้

2) กำหนดวิธีการวัดผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยวิธีการวัด 3 วิธี ดังนี้

2.1) การทดสอบ (Testing) เหมาะกับการวัดความสามารถของนักเรียน

2.2) การสอบถาม (Questioning) เหมาะกับการวัดคุณลักษณะที่เป็นสิ่งเฉพาะตัวของนักเรียนแต่ละบุคคล

2.3) การสังเกต (Observing) เหมาะกับการวัดคุณลักษณะที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน

3) เลือกหรือสร้างเครื่องมือวัดผล ซึ่งครูสามารถใช้เครื่องมือมาตรฐาน ดัดแปลงเครื่องมือที่มีผู้สร้างไว้แล้ว หรือสร้างเครื่องมือเองทั้งหมด ซึ่งสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือคุณภาพของเครื่องมือ

4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยอย่างน้อยเครื่องมือควรมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) หลังจากที่ได้เครื่องมือในการวัดแล้ว ครูควรนำผลการตอบคำถามของนักเรียนมาตรวจสอบความเที่ยงและความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์หรือความตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมืออีกครั้ง เพื่อให้มั่นใจว่า เครื่องมือที่ใช้วัดการเรียนรู้ของนักเรียนมีคุณภาพ

5) บริหารการวัดผล ครูวางแผนร่วมกับนักเรียนในกระบวนการจัดการเรียนรู้รวมถึงระยะเวลาในการวัดผลการเรียนรู้ จำนวนความถี่และช่วงเวลาของการวัดผลอย่างยุติธรรม เช่น การวัดผลโดยการทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การตรวจผลงานที่สะสมเพื่อใช้เป็นข้อมูลสะท้อนความรู้ความสามารถของนักเรียน

6) การตัดสินค้าจากการวัดผล ครูจะต้องเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับเกณฑ์การวัดและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนตามที่กำหนด

7) ให้ผลย้อนกลับจากการวัดและประเมินผล หลังจากการที่ประเมินผลแล้ว ครูจะต้องให้ผลย้อนกลับโดยเร็วที่สุด เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงตนเองได้โดยเร็ว

ศิริชัย กาญจนวาสี (2556: 19-23) ได้อธิบายขั้นตอนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล พิจารณาว่าวัดและประเมินเพื่ออะไร สารสนเทศที่ได้จากการประเมินนำไปใช้ตัดสินเกี่ยวกับเรื่องอะไร เช่น การจัดวางตำแหน่งผู้เรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การติดตามความก้าวหน้าในการเรียน

เพื่อซ่อมเสริม เติมเต็มความรู้ให้แก่นักเรียน หรือเพื่อใช้เป็นสารสนเทศสำคัญในการตัดสินใจ การเรียนรู้โดยรวมของนักเรียน

2) วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่มุ่งวัดและประเมินผล ระบุผลการเรียนรู้สำคัญที่ครูต้องการให้เกิดขึ้น โดยกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน เช่น ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ทักษะปฏิบัติ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ทักษะการคิดและแสวงหาความรู้

3) สร้างเครื่องมือสำหรับการวัดและประเมินผล โดยออกแบบเครื่องมือ สร้างเครื่องมือทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลควรสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ของนักเรียน รูปแบบการประเมินที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance Assessment) การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การทดสอบ (Testing)

4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยครูและนักเรียนวางแผนร่วมกันในการวัดและประเมินผล เช่น การทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การตรวจผลงานในแฟ้มสะสมงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสะท้อนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

5) วิเคราะห์ข้อมูล โดยครูตรวจและให้คะแนนการเรียนรู้ของนักเรียนจากเครื่องมือวัดและประเมินผล จำแนกตามผลการเรียนรู้ที่มุ่งวัดและประเมิน จากนั้นคำนวณคะแนนรวม และวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

6) ตัดสินคุณค่าของผลการเรียนรู้ โดยครูกำหนดรูปแบบการตัดสินคุณค่าของผลการเรียนรู้ เช่น การประเมินอิงกลุ่ม การประเมินอิงเกณฑ์ หรือการประเมินอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์

7) รายงานและนำผลไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น การประเมินก่อนเริ่มการเรียนการสอน เพื่อประเมินความรู้พื้นฐานและจัดวางตำแหน่งของนักเรียน การประเมินระหว่างการเรียนการสอนเพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อติดตามดูความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน และการประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียน

จากขั้นตอนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า ครูจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนด กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล เช่น การทดสอบ การสอบถาม การสังเกต สร้างเครื่องมือสำหรับการวัดและประเมินผล อาจจะใช้เครื่องมือมาตรฐาน ดัดแปลงเครื่องมือที่มีอยู่แล้ว หรือสร้างเองทั้งหมด โดยจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของเครื่องมือเป็นสำคัญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ ความตรงเชิงโครงสร้างและความเที่ยง จากนั้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบ สังเกต ตรวจแฟ้มสะสมงาน วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามผลการเรียนรู้ที่มุ่งวัดและประเมินผล ตัดสิน

คุณค่าของผลการเรียนรู้ ได้แก่ การวัดและประเมินผลอิงกลุ่ม อิงเกณฑ์ อิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ ขั้นตอนสุดท้ายรายงานผลการวัดและประเมินผล ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลไปใช้พัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2. จิตห้ำลักษณะ

2.1 จิตวิทยาการ (Disciplined Mind)

2.1.1 ความหมายและความสำคัญของจิตวิทยาการ

Gardner (2006: 3) ได้อธิบายความหมายของจิตวิทยาการไว้ว่า จิตวิทยาการเป็นจิตที่แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจในวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาอย่างถ่องแท้มีความรู้ในศาสตร์วิชา งานฝีมือ หรือสายอาชีพ ซึ่งการจะมีความรู้ความเข้าใจในวิทยาการของแต่ละศาสตร์อย่างถ่องแท้ได้นั้น จะต้องใช้เวลาสั่งสมความรู้ และฝึกฝนทักษะจนได้ความรู้และทักษะที่ถูกต้อง สามารถนำวิทยาการต่างๆมาใช้ประโยชน์ได้

Gardner (2006: 154) อธิบายความสำคัญของจิตวิทยาการไว้ว่า จิตวิทยาการมีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้และฝึกทักษะจนเข้าใจในศาสตร์นั้นอย่างถ่องแท้ เพราะการฝึกให้เกิดจิตวิทยาการในเรื่องต่างๆ จะต้องใช้เวลาและศึกษาอย่างจริงจังในเรื่องนั้นๆ หากไม่มีจิตวิทยาการไม่พยายามศึกษาค้นคว้าความรู้และฝึกทักษะ อาจจะไม่เกิดความสำเร็จ ดังนั้นจิตวิทยาการจึงมีความสำคัญมากในการเรียนรู้ศาสตร์ต่างๆ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งมีความสำคัญต่อบุคคลแต่ละช่วงวัย ดังนี้

1) จิตวิทยาการมีความสำคัญต่อวัยเรียน กล่าวคือ การตั้งใจศึกษาค้นคว้าความรู้ และฝึกฝนจนเกิดความเข้าใจในศาสตร์นั้นๆ อย่างถ่องแท้ เช่น ทางด้านประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การฝึกฝนทางวิชาชีพต่างๆ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้

2) จิตวิทยาการส่งผลดีต่อวัยทำงาน กล่าวคือ บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในวิชาชีพของตนเองอย่างถ่องแท้ เช่น แพทย์ วิศวกร นักประวัติศาสตร์ จะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน เพราะ เมื่อเข้าใจในศาสตร์วิชาต่างๆ อย่างถ่องแท้ บุคคลจะสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

จากความหมายและความสำคัญของจิตวิทยาการ สรุปได้ว่า จิตวิทยาการเป็นจิตลักษณะที่แสดงออกถึงการศึกษาค้นคว้าความรู้และทำงานด้วยความตั้งใจ ตื่นตัวและเต็มใจที่จะเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งมีวินัยในการทำงานต่างๆ ด้วยตนเอง จนเกิดความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เรียนอย่างถ่องแท้ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน จิตวิทยาการจึงมีความสำคัญทั้งวัย

เรียนและวัยทำงาน เพราะผู้ที่มีจิตวิทยาการจะมีความตั้งใจและมีวินัยในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

2.1.2 แนวทางการเสริมสร้างจิตวิทยาการ

Gardner (2006: 32-35) เสนอขั้นตอนในการฝึกฝนและพัฒนาให้นักเรียนให้มีจิตวิทยาการ ดังนี้

1) ระบุหัวข้อหรือแนวความคิดในศาสตร์นั้นที่สอดคล้องกับความรู้และความสนใจของนักเรียน เช่น ธรรมชาติของแรงโน้มถ่วง องค์ประกอบของกฎหมายแพ่ง หรืออาจจะเป็นวิธีการ (methodology) เช่น วิธีการทดลองทางวิทยาศาสตร์ วิธีการพิพากษาของศาล

2) ให้อะไรกับหัวข้อที่ศึกษา ศึกษาและวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจนได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

3) เรียนรู้และรับข้อมูลจากหลากหลายแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ที่หลากหลายในประเด็นที่สนใจ เช่น การฟังการเล่าเรื่อง การสนทนาร่วมกับผู้อื่น การแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ทราบความรู้สึกของตัวละคร การดูการเล่าเรื่องจากภาพ เพื่อให้ได้รับความรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ

4) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอความรู้ที่นักเรียนศึกษาค้นคว้า เช่น ให้นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน อภิปรายร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งการที่นักเรียนแสดงความรู้ ความเข้าใจด้วยการนำเสนอความรู้ จะทำให้ครูทราบว่า นักเรียนมีความรู้ในเรื่องนั้นดีอย่างไร

จากแนวทางการเสริมสร้างจิตวิทยาการ สรุปได้ว่า การที่จะเรียนรู้จนเข้าใจอย่างถ่องแท้ในศาสตร์ต่างๆ ได้ นักเรียนจะต้องมีความสนใจในเรื่องนั้นๆ ก่อน โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดว่าตนเองสนใจและถนัดในเรื่องใด และให้เวลากับสิ่งที่ต้องการศึกษาด้วยความพากเพียร ศึกษาและสืบค้นข้อมูลจากหลายแหล่งด้วยหลากหลายวิธี เช่น การอ่านหนังสือ การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม การฟังบรรยาย การชมการแสดงบทบาทสมมติ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ได้รับความรู้ของศาสตร์นั้นๆ จากหลายๆ ช่องทาง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลจนเกิดความเข้าใจในศาสตร์ที่ศึกษาอย่างถ่องแท้

2.2 จิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind)

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของจิตสังเคราะห์

Gardner (2006: 3) ได้อธิบายความหมายของจิตสังเคราะห์ไว้ว่า จิตสังเคราะห์เป็นการทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้รับมาจากหลายๆ แหล่ง นำมาวิเคราะห์และประเมินค่าข้อมูลโดย

ปราศจากอคติ จากนั้นนำข้อมูลที่ประเมินแล้วว่า ถูกต้องและมีประโยชน์มาผสมผสานให้กลายเป็น ข้อมูลใหม่ที่มีคุณค่าต่อผู้สังเคราะห์และผู้อื่น

Gardner (2006: 155) อธิบายความสำคัญของจิตสังเคราะห์ไว้ว่า จิตสังเคราะห์มีความสำคัญต่อกระบวนการจัดระบบความคิด เพราะผู้ที่มีจิตสังเคราะห์จะคัดเลือกข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับ เพื่อนำไปผสมผสานจนกลายเป็นข้อมูลใหม่ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งจิตสังเคราะห์ส่งผลดีต่อบุคคลแต่ละช่วงวัย ดังนี้

1) จิตสังเคราะห์ส่งผลดีต่อวัยเรียน กล่าวคือ การฝึกให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์หรือ รู้จักคิดสังเคราะห์จะทำให้นักเรียนสามารถจับประเด็นของวิชาต่างๆได้ โดยแยกได้ว่าส่วนใดเป็น ประเด็นหลักและส่วนใดเป็นส่วนเสริมความ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ดี

2) จิตสังเคราะห์ส่งผลดีต่อวัยทำงาน กล่าวคือ จิตสังเคราะห์หรือการคิดสังเคราะห์ ช่วยในเรื่องการจัดระบบข้อมูลและทักษะใหม่ๆที่สำคัญ โดยสามารถนำความรู้จากการสังเคราะห์ ข้อมูลต่างๆมาผนวกกับความรู้เดิมในสายอาชีพที่ทำอยู่ จะทำให้ได้งานที่เป็นประโยชน์และเสริม ความเป็นมืออาชีพของแต่ละคน

จากความหมายและความสำคัญของจิตสังเคราะห์ สรุปได้ว่า จิตสังเคราะห์เป็นจิตที่ แสดงออกถึงการทำความเข้าใจข้อมูลตั้งแต่สองข้อมูลขึ้นไป ที่ได้รับมาจากหลายแหล่ง โดยวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลด้วยความประณีต ปราศจากอคติ และนำข้อมูลที่ประเมินว่าถูกต้องและมี ประโยชน์มาผสมผสานจนกลายเป็นข้อมูลใหม่ได้อย่างถูกต้องสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง จิตสังเคราะห์มีความสำคัญต่อคนในวัยเรียนและวัยทำงาน เพราะจะได้วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลไปใช้ กับงานของตนเองได้อย่างถูกต้อง

2.2.2 แนวทางการเสริมสร้างจิตสังเคราะห์

Gardner (2006) เสนอแนวทางการเสริมสร้างจิตสังเคราะห์ไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) เปิดประสบการณ์ให้นักเรียนได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลรูปแบบใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้มี ข้อมูลมากพอในการสังเคราะห์ เพราะหากสั่งสมความรู้ไว้ไม่มากพอ นักเรียนอาจจะตัดสินใจบน พื้นฐานของอารมณ์โดยขาดเหตุผลได้ ดังนั้น การสั่งสมความรู้เพื่อใช้ในการสังเคราะห์จึงเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ

2) หาความสัมพันธ์ของสิ่งรอบตัวอย่างมีเหตุผล โดยฝึกฝนให้คิดเชื่อมโยงเป็นประจำ สม่าเสมอ เพื่อให้สมองพัฒนาและสามารถจดจำสิ่งต่างๆได้ดี

3) ฝึกตีประเด็นให้สามารถคิดได้ชัดเจน ซึ่งในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้พยายามตี กรอบแนวคิดให้ชัดเจนก่อนจะทำความเข้าใจแนวคิด โดยแยกแยะประเด็นหลักออกจากประเด็นรอง ฝึกจับประเด็นจากหนังสือ บทความ หรือหนังสือพิมพ์

4) แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น เพื่อให้ข้อมูลที่สังเคราะห์ได้นั้นมีความเป็นกลางและถูกต้องมากที่สุด เพราะในบางครั้งข้อมูลที่ได้นั้นอาจถูกบิดเบือนด้วยความคิดส่วนบุคคล เพราะฉะนั้นจึงควรแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นให้ได้

จากแนวทางการเสริมสร้างจิตสังเคราะห์สรุปได้ว่า จิตสังเคราะห์เป็นจิตที่จะต้องมีการเสริมสร้าง เพราะ การรับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ต้องใช้ความรู้ในการแยกแยะข้อมูล จับประเด็น และผสมผสานข้อมูลที่คัดแล้วให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การฝึกจิตสังเคราะห์ควรเริ่มจากการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ ฝึกคิด ฝึกสังเกตและแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ เพราะหากข้อมูลที่นำมาสังเคราะห์มีข้อคิดเห็นมากเกินไป ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงอาจถูกบิดเบือน ทำให้การสังเคราะห์ข้อมูลไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาจิตสังเคราะห์จะต้องฝึกฝนจับประเด็น เชื่อมโยงข้อมูล และแยกแยะข้อมูลให้ได้ เพื่อให้สามารถสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 จิตสร้างสรรค์ (Creating mind)

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของจิตสร้างสรรค์

Gardner (2006: 3) ได้อธิบายความหมายของจิตสร้างสรรค์ไว้ว่า จิตสร้างสรรค์เป็นการผลิตความคิดและวิธีการใหม่จากจินตนาการของแต่ละคน โดยคิดหาคำตอบหรือวิธีการแปลกใหม่ที่ได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้นว่าสิ่งที่ผลิตขึ้นเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์

Gardner (2006: 156) อธิบายความสำคัญของจิตสร้างสรรค์ไว้ว่า จิตสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการคิดเพื่อสร้างสิ่งที่แปลกใหม่ งานที่หลากหลายไม่ซ้ำกัน และตอบคำถามบางประการที่หาคำตอบไม่ได้ด้วยการคิดตามกรอบเดิม ซึ่งจิตสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อบุคคลแต่ละช่วงวัย ดังนี้

1) จิตสร้างสรรค์ส่งผลดีต่อวัยเรียน กล่าวคือ การฝึกให้นักเรียนมีจิตสร้างสรรค์หรือความคิดสร้างสรรค์จะให้นักเรียนรู้จักตั้งคำถามใหม่ ๆ และคิดหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อให้สามารถตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ได้ และเมื่อได้รับการสนับสนุนจากครู นักเรียนจะยิ่งกล้าคิดและกล้าทำสิ่งใหม่ เพื่อให้ได้ผลงานใหม่ ที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของครูและผู้เชี่ยวชาญ

2) จิตสร้างสรรค์ส่งผลดีต่อวัยทำงาน กล่าวคือ การผลิตผลงานที่สร้างสรรค์เป็นการคิดนอกกรอบ ทำในสิ่งที่ยังไม่เคยทำ ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่แปลกใหม่ และขยายขอบเขตของสิ่งนั้น ทำให้ได้งานที่แปลกใหม่ หลากหลายและมีคุณภาพ

จากความหมายและความสำคัญของจิตสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า จิตสร้างสรรค์เป็นจิตที่แสดงถึงการคิดริเริ่มสิ่งที่แปลกใหม่ หาคำตอบได้หลากหลาย คล่องแคล่วว่องไว และเรียงลำดับข้อมูลให้เห็นภาพชัดเจน รวบรวมและเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์จากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ผลงานที่สะท้อน

ความคิดสร้างสรรค์อย่างมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ จิตสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญต่อ วัยเรียนและวัยทำงาน เพราะ การมีจิตสร้างสรรค์จะทำให้ผลิตผลงานได้แปลกใหม่และขยายขอบเขต ของสิ่งนั้นๆ ได้

2.3.2 แนวทางการเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์

Gardner (2006: 202) กล่าวว่า จิตสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ด้วยการรู้จักตั้งคำถามใหม่ หาวิธีการใหม่ แต่ทั้งนี้ ต้องอาศัยจิตวิทยาการและจิตสังเคราะห์เป็นพื้นฐานเพื่อก่อให้เกิดจิต สร้างสรรค์ นักเรียนที่เป็นผู้มีจิตสร้างสรรค์ สามารถคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ได้ นั้น จะต้องมีความเชี่ยวชาญใน เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลสำคัญ และคิดนอกกรอบ นอกเหนือจากสิ่งที่รู้มาแล้วได้ การ์ดเนอร์เสนอแนวทางการเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้นักเรียนถามและครูจะต้องสนใจในคำถามของนักเรียน
- 2) ตั้งใจฟังนักเรียน ไม่มีอคติต่อข้อมูลที่นักเรียนเสนอ
- 3) กระตุ้นหรือรับต่อคำถามแปลกใหม่ของนักเรียนด้วยการตอบคำถามของนักเรียน
- 4) ให้อิสระแก่นักเรียนในการนำเสนอข้อมูล

จากแนวทางการเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า การเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์จะต้องอาศัย จิตวิทยาการและจิตสังเคราะห์เป็นพื้นฐาน โดยนักเรียนจะต้องมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระที่ เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลสำคัญ และสามารถคิดนอกกรอบได้ โดยครูสามารถ เสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตสร้างสรรค์ได้โดยการให้นักเรียนรู้จักตั้งคำถาม และหาคำตอบได้อย่างอิสระ

2.4 จิตเคารพ (Respectful Mind)

2.4.1 ความหมายและความสำคัญของจิตเคารพ

Gardner (2006: 4) ได้ให้ความหมายของจิตเคารพไว้ว่า จิตเคารพเป็นการยอมรับ และให้เกียรติผู้อื่นมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่ม ทั้งความแตกต่างทางด้าน ความรู้ ความสามารถ เชื้อชาติ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม

Gardner (2006: 157) อธิบายความสำคัญของจิตเคารพไว้ว่า จิตเคารพมี ความสำคัญต่อการแสดงออกถึงความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล อันจะทำให้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจิตเคารพมีความสำคัญต่อบุคคลแต่ละช่วงวัย ดังนี้

- 1) จิตเคารพส่งผลดีต่อวัยเรียน กล่าวคือ นักเรียนที่มีจิตเคารพจะวางตัวได้ถูกต้อง เหมาะสม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในโรงเรียนทั้งเพื่อน ครู และบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้ เมื่อนักเรียนอยู่กับครอบครัวหรือคนในสังคม จิตเคารพที่ นักเรียนได้รับการปลูกฝังมาจะทำให้ให้นักเรียนใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2) จิตเคารพส่งผลดีต่อวัยทำงาน กล่าวคือ บุคคลที่มีจิตเคารพจะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพราะยอมรับในความสามารถและเคารพในสิทธิหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขในการทำงาน

จากความหมายและความสำคัญของจิตเคารพ สรุปได้ว่า จิตเคารพเป็นจิตที่แสดงออกถึงการปฏิบัติกับผู้อื่นด้วยความสุภาพ ให้เกียรติ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งความรู้และความสามารถ เพื่อให้ปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งการที่คนในวัยเรียน วัยทำงานมีจิตเคารพจะทำให้เข้ากับผู้อื่นและทำงานร่วมกันได้

2.4.2 แนวทางการเสริมสร้างจิตเคารพ

Gardner (2006: 110-120) เสนอแนวทางการเสริมสร้างจิตเคารพไว้ 5 ประการ ดังนี้

1) ครูปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตาม เช่น การพูดจาสุภาพไพเราะ และการแสดงกริยามารยาทเรียบร้อย แสดงถึงความเคารพบุคคลตามบทบาทหน้าที่ในสังคม เพราะนักเรียนมักถือแบบอย่างและเลียนแบบคนที่โตกว่าหรือมีอำนาจมากกว่า ดังนั้นเมื่อต้องการพัฒนาให้นักเรียนมีความเคารพ ครูควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างเพื่อให้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาจิตเคารพ

2) ครูเสริมสร้างให้นักเรียนมีความเมตตา เช่น การให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันครูก็สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เพราะบุคคลที่มีจิตเคารพจะยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลพร้อมทั้งช่วยเหลือ และแสดงความเห็นใจซึ่งกันและกัน

3) ครูเสริมสร้างให้นักเรียนคิดบวก เช่น การให้นักเรียนที่เก่งทำงานกับนักเรียนที่อ่อน ซึ่งคนที่เก่งจะต้องไม่รังเกียจคนที่เรียนอ่อน นักเรียนที่เก่งและอ่อนจะต้องทำงานและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ บุคคลที่คิดบวกจะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้ โดยปราศจากอคติ พยายามทำความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้

4) ครูจัดกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล่าวคือ ภายในกลุ่มอาจจะประกอบด้วยคนที่มีความแตกต่างทางความรู้ ศาสนาและวัฒนธรรม การที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันโดยไม่มีปัญหาในการทำงานร่วมกัน นักเรียนก็ต้องเคารพซึ่งกันและกัน

5) ครูเสริมสร้างให้มีความเคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น ครูมอบหมายงานกลุ่มให้นักเรียนรับผิดชอบ สมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกัน และทำงานตามหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ทุกคนจะต้องเคารพในสิทธิตามหน้าที่ และยอมรับในความสามารถของผู้อื่น เพราะในการทำงานร่วมกัน หากไม่เชื่อมั่นใน

ความสามารถของผู้อื่นจะทำให้การทำงานไม่ราบรื่นและอาจจะเกิดการทะเลาะกัน ดังนั้นจึงควรเคารพสิทธิตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

จากแนวทางการเสริมสร้างจิตเคารพ สรุปได้ว่า ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน ด้วยการพูดจาไพเราะ กริยามารยาทเรียบร้อย แสดงความเคารพผู้อื่นตามบทบาทหน้าที่ในสังคม เพื่อให้นักเรียนได้มีแบบอย่างในการปฏิบัติตาม เสริมสร้างให้นักเรียนมีเมตตา รู้จักคิดบวก และเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การเคารพให้เกียรติผู้อื่นด้วยตัวนักเรียนเอง

2.5 จิตจริยธรรม (Ethical Mind)

2.5.1 ความหมายและความสำคัญของจิตจริยธรรม

Gardner (2006: 4) ได้อธิบายความหมายของจิตจริยธรรมไว้ว่า จิตจริยธรรมเป็นจิตที่ยึดหลักความถูกต้อง โดยมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดีในการสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างบุคคล

Gardner (2006: 205) อธิบายความสำคัญของจิตจริยธรรมไว้ว่า จิตจริยธรรมมีความสำคัญต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดีของสังคม เพราะหากบุคคลมีจิตจริยธรรม มีความเข้าใจและปฏิบัติดีต่อผู้อื่น ก็จะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่งจิตจริยธรรมมีความสำคัญต่อบุคคลแต่ละช่วงวัย ดังนี้

1) จิตจริยธรรมส่งผลดีต่อวัยเรียน กล่าวคือ การฝึกให้นักเรียนมีจิตจริยธรรมด้วยการประพฤติดีและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจ ไม่ล่าเอียง หรือเกี่ยงงานหน้าที่ของตนให้ผู้อื่น จะทำให้นักเรียนเรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2) จิตจริยธรรมส่งผลดีต่อวัยทำงาน กล่าวคือ การทำงานด้วยใจที่มีจริยธรรมจะส่งผลให้ประพฤติปฏิบัติกับผู้อื่นด้วยการกระทำและวาจาที่สุภาพเหมาะสม ทำให้ได้รับการยอมรับ และไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน และคนในองค์กร รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมที่บุคคลในองค์กรปฏิบัติ ส่งเสริมให้องค์กรได้รับชื่อเสียงจากความดีของบุคคลนั้น

จากความหมายและความสำคัญของจิตจริยธรรม สรุปได้ว่า จิตจริยธรรมเป็นจิตลักษณะที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตน โดยยึดกฎระเบียบ หรือหลักปฏิบัติอันดีงามของสังคม เพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องและมีความสุข จิตจริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อวัยเรียนและวัยทำงานเพราะ การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ทำตามกฎระเบียบของสังคม ปฏิบัติดีตามหลักอันดีงามของสังคมจะทำให้บุคคลที่มีจิตจริยธรรมสามารถทำงานและใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

2.5.2 แนวทางการเสริมสร้างจิตจริยธรรม

Gardner (2006: 130-134) กล่าวถึงการปลูกฝังจิตจริยธรรมว่า การเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตจริยธรรมควรส่งเสริมให้นักเรียนทำความดี มีบรรทัดฐานที่ดีในการดำเนินชีวิต โดยมีวินัย ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด ไม่เอาเปรียบผู้อื่น รวมถึงมีจิตใจดีต่อตนเองและผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีมีจิตจริยธรรม โดยการปลูกฝังจิตจริยธรรมมี 2 แบบ ได้แก่ สนับสนุนแนวตั้ง (Vertical Support) และสนับสนุนแนวระนาบ (Horizontal Support) ดังนี้

1) การสนับสนุนแนวตั้ง (Vertical Support) เป็นการปลูกฝังจิตจริยธรรมโดยคนในครอบครัว ซึ่งผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต เพราะนักเรียนจะจดจำทั้งทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับการเรียน การทำงาน รวมถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ดังนั้นเมื่อผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียน นอกจากจะอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดีมีจิตจริยธรรมแล้ว ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามด้วย

2) การสนับสนุนแนวระนาบ (Horizontal Support) เป็นการปลูกฝังจิตจริยธรรมโดยเพื่อน ครูและคนรอบตัวนักเรียนในสังคม กล่าวคือ เมื่อนักเรียนเข้าสู่วัยรุ่น นักเรียนจะมีพฤติกรรมเลียนแบบ ซึ่งหากนักเรียนมีแบบอย่างที่ดี นักเรียนก็จะประพฤติปฏิบัติตัวดีและอยู่ในสังคมที่ดีได้อย่างมีความสุข ดังนั้น บุคคลรอบตัวทั้งเพื่อนและครู แม้ว่าจะเป็นคนนอกครอบครัว ก็มีความสำคัญในการปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตจริยธรรมเช่นเดียวกับคนในครอบครัว

จากแนวทางการเสริมสร้างจิตจริยธรรม สรุปได้ว่า ผู้ปกครอง ครูและเพื่อนควรส่งเสริมให้นักเรียนทำความดี มีบรรทัดฐานที่ดีในการดำเนินชีวิต โดยมีวินัย ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เพื่อให้ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุมิตตา สว่างทุกข์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ลักษณะการคิดตามแนวคิดจิตห้าลักษณะสำหรับนักเรียนพยาบาล เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจลักษณะการคิดตามแนวคิดจิตห้าลักษณะ 2) เสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตห้าลักษณะ และ 3) ตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตห้าลักษณะ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ จำนวน 30 คน งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงการทดลอง โดยใช้รูปแบบและการติดตามประสิทธิภาพของรูปแบบด้วยแบบวัดศักยภาพทางการคิดจิตห้าลักษณะ วัดซ้ำหลังจากที่ทำการทดลอง 1 เดือน และ 3 เดือน สถิติที่ใช้ ได้แก่

ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมี 1 ตัวแปร และติดตามประสิทธิภาพของรูปแบบใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลของการวิจัยสรุปว่า นักศึกษาพยาบาลมีศักยภาพการคิดตามแนวคิดห้าลักษณะ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักศึกษาพยาบาลมีลักษณะการคิดตามแนวคิดทั้ง 5 ลักษณะแตกต่างกัน โดยจิตแห่งวิชาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการเคารพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจิตแห่งการสร้างสรรค์และจิตแห่งคุณธรรมไม่แตกต่างกัน

กานต์รวี บุญญานุกูลิทธิ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพผลรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ผลการวิจัยสรุปว่า หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นคือ พัฒนาให้ผู้เรียนได้ใช้ปัญญาคิด ไตร่ตรอง ฝึกปฏิบัติงาน และแสดงความคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดปัญญาและมีจิตสาธารณะ โดยชั้นการสอนประกอบด้วย 1) ปัญหาชวนคิด 2) คิดอย่างไตร่ตรอง 3) กระจ่างค่านิยม 4) จิตอาสา 5) สุนทรียสนทนา ซึ่งผลการประเมินประสิทธิภาพผลของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งจริยธรรม สูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุขในวิชาศิลปะแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตเฉลี่ยในระดับมากรวมถึงมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

CHULALONGKORN UNIVERSITY

กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้อยู่โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพผลของหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้อยู่โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย/เนื้อหาของสันติศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสัมภาษณ์นักวิชาการด้านสันติศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมาย/เนื้อหาของสันติศึกษา สัมภาษณ์ครู/นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาจิตแห่งความเคารพและการทำงานเป็นทีม 2) จัดทำรายละเอียดหลักสูตร โดยนำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดโครงสร้างเป้าหมายและเนื้อหาของหลักสูตรสันติศึกษา แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของเป้าหมายและเนื้อหา 3) นำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิริรัตนาร และ 4) ประเมินประสิทธิภาพผลของหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร

ผลการวิจัยสรุปว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นบรรลุเกณฑ์ประสิทธิผลของหลักสูตรที่กำหนดไว้ 5 เกณฑ์ แสดงว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผล สามารถใช้เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ และนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อหลักสูตรสันติศึกษา จิตแห่งความเคารพและการทำงานเป็นทีม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนสันติศึกษาในระดับมาก

คงรัฐ นวลแปง (2554) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรคสำหรับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทั้ง 3 จิตลักษณะผลการวิจัยสรุปว่า หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นคือ พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเชิงรุก เน้นกระบวนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม และมีการสะท้อนความคิด เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม โดยขึ้นการสอนประกอบด้วย 1) การวางแผนการเรียนรู้ 2) การประเมินเพื่อคัดเลือก 3) การตกผลึกความรู้ 4) การสังเคราะห์แนวคิด 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การสะท้อนคิด ซึ่งผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วินัยในตนเอง การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์สูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ รวมถึงมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นอย่างมาก

Galen (2014) ได้วิจัยเรื่อง การวัดและประเมินผลระดับจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาเฉพาะบางตัวแปร ซึ่งจิตห้าลักษณะของการ์ดเนอร์ศึกษาเรื่องจิตชำนาญการ จิตสังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตเคารพและจิตจริยธรรม วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือ วัดระดับของจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตห้าลักษณะ ได้แก่ ตัวแปรเพศ อาชีพที่ต้องการจะเป็น วิชาที่ชอบและวิชาที่ไม่ชอบ โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงบรรยายที่เสนอผลการสำรวจ จะสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 528 คน ผลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับของผลการวัดจิตห้าลักษณะ ได้แก่ จิตชำนาญการ (52.7) จิตสังเคราะห์ (46.5) จิตสร้างสรรค์ (46.6) จิตเคารพ (53.0) และจิตจริยธรรม (46.6) จากการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนมีจิตเคารพอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาเป็นจิตชำนาญการ จิตจริยธรรมและจิตสร้างสรรค์อยู่ในระดับเท่ากัน และจิตสังเคราะห์ตามลำดับ และเมื่อศึกษา

ความสัมพันธ์ของตัวแปรเพศ อาชีพที่ต้องการจะเป็น วิชาที่ชอบและวิชาที่ไม่ชอบ พบว่าเมื่อคำนึงถึงเพศและอาชีพที่ต้องการจะเป็น นักเรียนมีความคิดแตกต่างกันมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลจากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการกำหนดรายนามผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะ อย่างไรก็ตามจากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศข้างต้น ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้่าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การออกแบบการวิจัย 3) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 4) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 6) การวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการประกอบการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้มื่องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ครบทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.2 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตห้่าลักษณะเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการประกอบการระบุพฤติกรรมที่ชี้วัดการแสดงออกถึงการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อเสริมสร้างจิตห้่าลักษณะของนักเรียน

1.3 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของนักเรียน คุณภาพนักเรียน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยศึกษาความสอดคล้องของรายละเอียดในหัวข้อต่างๆ กับลักษณะของจิตห้่าลักษณะเพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ข้อคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เฉพาะเจาะจงไปที่การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้่าลักษณะของนักเรียน

2. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้่าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศึกษาพิเศษและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตห้่าลักษณะ โดยใช้แบบสอบถามครู แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตห้่า

ลักษณะ ประกอบด้วย ศิษยานุศิษย์และอาจารย์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วย ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศิษยานุศิษย์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศิษยานุศิษย์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านจิตหาลักษณะ

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามและ 2) กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีวิธีการและขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม คือ ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร เพื่อตอบแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) สำรวจจำนวนประชากรครูภาษาไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า มีจำนวนครูทั้งหมด 151 คน ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตามขนาดของโรงเรียน 4 กลุ่ม คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- 1.1) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป
- 1.2) โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน 1,500-2,499 คน
- 1.3) โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน 500-1,499 คน
- 1.4) โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 500 คน

2) จากข้อมูลจำนวนครูภาษาไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 151 คน ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตามจำนวนครูตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจจำนวนครูมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมด 66 โรงเรียน โดยนำเสนอเป็นข้อมูลตารางแสดงจำนวนครูภาษาไทย ดังนี้ (ข้อมูล ณ วันศุกร์ที่ 19 มิถุนายน 2558)

ตารางที่ 1 จำนวนครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานครที่แบ่งตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน (โรงเรียน)	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ จำนวนครู
1. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	17	48	31.79
2. โรงเรียนขนาดใหญ่	21	52	34.44
3. โรงเรียนขนาดกลาง	24	47	31.12
4. โรงเรียนขนาดเล็ก	4	4	2.65
รวม	66	151	100

จากตารางที่ 1 จำนวนครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ที่แบ่งตามขนาดโรงเรียน สรุปได้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 66 โรงเรียน แบ่งตามขนาดโรงเรียนได้ 4 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 17 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ 21 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 24 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 4 โรงเรียน มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 151 คน ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 48 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 52 คน โรงเรียนขนาดกลาง 47 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 4 คน ร้อยละจำนวนครูที่แบ่งตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีร้อยละจำนวนครู 31.79 โรงเรียนขนาดใหญ่มีร้อยละจำนวนครู 34.44 โรงเรียนขนาดกลางมีร้อยละจำนวนครู 31.12 และโรงเรียนขนาดเล็กมีร้อยละจำนวนครู 2.65

3) เก็บข้อมูลจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ว่า เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ คือ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจิตหาลักษณะประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยแบบสอบถามครู 1 ฉบับ และแบบ

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ 1 ฉบับมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 แบบสอบถามครูภาษาไทยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดรายการให้เลือก (Check-list) และแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) กำหนดลักษณะของพฤติกรรมที่บ่งชี้จิตห้าลักษณะ โดยสังเคราะห์จากหนังสือเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับจิตห้าลักษณะ
- 2) กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ โดยสังเคราะห์จากหนังสือ เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
- 3) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามโดยสังเคราะห์จากหนังสือ เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้สร้างแบบสอบถามได้ถูกต้องและเก็บข้อมูลได้ตรงประเด็น
- 4) กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามครูภาษาไทยตามประเด็นที่กำหนด โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีโครงสร้างของแบบสอบถามดังนี้

ตารางที่ 2 โครงสร้างแบบสอบถามสภาพทั่วไปของครูภาษาไทย

ประเด็น
1. โรงเรียนที่สอน
2. อายุ
3. เพศ
4. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด
5. ประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทย
6. จำนวนคาบที่สอนภาษาไทย/สัปดาห์
7. จำนวนนักเรียนในห้องเรียน/คาบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีโครงสร้างของแบบสอบถามดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงโครงสร้างแบบสอบถามครูภาษาไทย เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประเด็น

1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

1.1 การศึกษาลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่บ่งชี้การมีจิตห้ลักษณะเพื่อนำไปใช้

ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

1.1.1 ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่บ่งชี้การมีจิตวิทยาการ

1.1.2 ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่บ่งชี้การมีจิตสังเคราะห์

1.1.3 ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่บ่งชี้การมีจิตสร้างสรรค์

1.1.4 ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่บ่งชี้การมีจิตเคารพ

1.1.5 ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่บ่งชี้การมีจิตจริยธรรม

1.2 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ

1.2.1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

1.2.2 การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

1.2.3 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

1.3 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์

1.3.1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

1.3.2 การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

1.3.3 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

1.4 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์

1.4.1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

1.4.2 การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

1.4.3 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

1.5 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ

1.5.1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

1.5.2 การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

1.5.3 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

1.6 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตจริยธรรม

1.6.1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

1.6.2 การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

1.6.3 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

ประเด็น

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

- 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ
- 2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์
- 2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ
- 2.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตจริยธรรม

3. ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

- 3.1 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ
- 3.2 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์
- 3.3 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์
- 3.4 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ
- 3.5 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตจริยธรรม

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

- 4.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ
 - 4.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์
 - 4.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์
 - 4.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ
 - 4.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตจริยธรรม
-

5) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเพื่อแก้ไขปรับปรุง

6) นำแบบสอบถามมาปรับแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนส่งผู้ทรงคุณวุฒิ

ตรวจ

7) นำแบบสอบถามที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่

- 1) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนภาษาไทยในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 1 ท่าน
- 2) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตหลักขณะทีสอนในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 1 ท่าน
- 3) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน และ
- 4) อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 2 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ว่าเนื้อหาของข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ และเพื่อขอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

8) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเรียบร้อยแล้ว มาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-objective congruence: IOC) และปรับข้อคำถามตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

8.1) ปรับข้อคำถามแบบสอบถามของครูภาษาไทยให้มีลักษณะวัดระดับปฏิบัติ

8.2) ปรับข้อคำถามที่ยาวเกินไป ให้สั้น กระชับและชัดเจนตรงตามนิยามปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจได้ง่ายไม่สับสน

8.3) ปรับข้อคำถามที่มีลักษณะปฏิบัติใกล้เคียงกันให้แตกต่างกัน เพื่อป้องกันความสับสนของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือใส่ตัวอย่างเพื่อขยายความลักษณะปฏิบัติต่างๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

8.4) ปรับข้อคำถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ โดยผู้วิจัยเพิ่มในบางประเด็นที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับข้อมูล

9) ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป และปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลวิจัย

10) นำแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะที่ปรับสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 5 โรงเรียน 15 ชุด

เหตุที่เลือกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย เนื่องจาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเหมือนกัน ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้คล้ายคลึงกัน ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จึงเหมาะสมในการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

11) นำแบบสอบถามที่ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 5 โรงเรียน รวม 15 ชุด ที่ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว มาพิจารณาข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขทางด้านสำนวนภาษาเพื่อให้แบบสอบถามมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูลวิจัยมากยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงโดยครูภาษาไทยที่ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

11.1) ข้อคำถามบางข้อในแบบสอบถาม ใช้คำหรือประโยคที่เข้าใจยาก ควรมีตัวอย่างขยายความพฤติกรรมในข้อนั้นๆ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจข้อคำถามถูกต้องชัดเจน

11.2) จำนวนข้อของแบบสอบถามมีมากเกินไป ควรปรับจำนวนให้น้อยลง โดยรวมบางข้อที่สะท้อนพฤติกรรมเดียวกันไว้ด้วยกัน

11.3) ข้อคำถามบางข้อยาวเกินไป ควรปรับให้สั้นและกระชับขึ้น

4.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเนื้อหาของคำถามสอดคล้องกับแบบสอบถามครูภาษาไทยโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) กำหนดลักษณะของพฤติกรรมที่บ่งชี้จิตหาลักษณะ โดยสังเคราะห์จากหนังสือเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับจิตหาลักษณะ

2) กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย อันประกอบด้วย การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ โดยสังเคราะห์จากหนังสือ เอกสารและตำราที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

3) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยสังเคราะห์จากหนังสือ เอกสารและตำราที่เกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้สร้างแบบสัมภาษณ์ได้ถูกต้องและเก็บข้อมูลได้ตรงประเด็น

4) กำหนดโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ มีโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตารางที่ 4 โครงสร้างแบบสัมภาษณ์สภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็น
1. สังกัด/สถานที่ทำงาน
2. อายุ
3. เพศ
4. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด
5. ตำแหน่งทางวิชาการ
6. ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ดังนี้

ตารางที่ 5 โครงสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประเด็น

1. การศึกษาลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่บ่งชี้การมีจิตห้ำลักษณะเพื่อนำข้อมูลไปใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
 2. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะ
 - 2.1 จิตวิทยาการ
 - 2.2 จิตสังเคราะห์
 - 2.3 จิตสร้างสรรค์
 - 2.4 จิตเคารพ
 - 2.5 จิตจริยธรรม
 3. การดำเนินการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะ
 - 3.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 3.3 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 3.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย
-
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาแก้ไขปรับปรุง
 - 6) ปรับแก้แบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลวิจัย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

1) ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ออกหนังสือเพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการของโรงเรียนต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เพื่อขอความร่วมมือจากครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการตอบแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยและแบบสอบถามตามสัดส่วนครูภาษาไทยของแต่ละโรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำเอกสารส่งด้วยตนเองที่ฝ่ายงานสารบรรณของโรงเรียน เพื่อให้ฝ่ายงานผู้รับผิดชอบส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป

3) ผู้วิจัยติดต่อไปยังฝ่ายงานสารบรรณของโรงเรียนที่นำส่งแบบสอบถามเพื่อสอบถามความคืบหน้าของการตอบแบบสอบถาม และกำหนดวัน เวลาและสถานที่ที่จะไปรับแบบสอบถามคืนเพื่อความสะดวกและรวดเร็วของหน่วยงานและผู้วิจัยเอง

4) ผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ตามที่ผู้วิจัยติดต่อและนัดหมายกับทางโรงเรียนไว้ เพื่อนำแบบสอบถามทั้งหมดเข้าสู่การดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

5) ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับกลับคืนมา และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำมาดำเนินการขั้นตอนต่อไป โดยแสดงข้อมูลของแบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรูปแบบตารางแสดงจำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับคืน/แบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด

ขนาดโรงเรียน	ใหญ่พิเศษ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	รวม
จำนวนโรงเรียนที่ส่งแบบสอบถาม	17	21	24	4	66
จำนวนโรงเรียนที่ได้รับคืน	15	20	19	4	58
จำนวนแบบสอบถามที่ส่งให้ครู	48	52	47	4	151
จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน	42	49	37	4	132
ร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืน	87.5	94.23	78.72	100	87.42

จากตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับคืน/แบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด ซึ่งแบ่งตามขนาดโรงเรียนสรุปได้ว่า โรงเรียนทั้งหมดมี 66 โรงเรียน ได้รับกลับคืนมา 58 โรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามทั้งหมด 132 ฉบับ จาก 151 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.42 เรียงลำดับจากจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมามากไปหาน้อย คือ โรงเรียนขนาดเล็กมีโรงเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน ได้กลับคืนมาครบ 4 โรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามทั้งหมด 4 ฉบับ จาก 4 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โรงเรียนขนาดใหญ่มีโรงเรียนทั้งหมด 21 โรงเรียน ได้กลับคืนมา 20 โรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามทั้งหมด 49 ฉบับ จาก 52 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.23 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีโรงเรียนทั้งหมด 17 โรงเรียน ได้กลับคืนมา 15 โรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามทั้งหมด 42 ฉบับ จาก 48 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.5 และโรงเรียนขนาดกลางมีโรงเรียนทั้งหมด

24 โรงเรียน ได้กลับคืนมา 19 โรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามทั้งหมด 37 ฉบับ จาก 47 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.72

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือ อาจารย์มหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เพื่อขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์และอาจารย์มหาวิทยาลัย

3) ผู้วิจัยติดต่อศึกษานิเทศก์และอาจารย์มหาวิทยาลัยเพื่อนัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่สะดวกให้สัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนด

4) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง มีเครื่องอัดเสียงและมีผู้ช่วยจดบันทึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความคลาดเคลื่อนของข้อมูลจากการสัมภาษณ์น้อยที่สุด สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ 1 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย 2 คน

5) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 คน เพื่อนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

6. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ \bar{x} S.D และหาค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยกำหนดการแปลผลระดับของการปฏิบัติ โดยใช้เกณฑ์ Likert (1967) ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับมากที่สุด/ประจำ
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับมาก/บ่อยครั้ง
- 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับปานกลาง/บางครั้ง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับน้อย/น้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับน้อยที่สุด/น้อยที่สุด

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์และอาจารย์มหาวิทยาลัยมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยตนเองและมีผู้ช่วยวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความคลาดเคลื่อนของข้อมูลน้อยที่สุด
- 2) สรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบความเรียงประกอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูภาษาไทย
 - 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูภาษาไทย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 132 คน ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับอายุ เพศ วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด ประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทย จำนวนคาบที่สอนภาษาไทย/สัปดาห์ และจำนวนนักเรียนในห้องเรียน/คาบ โดยนำเสนอข้อมูลในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 7 ค่าร้อยละแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูภาษาไทย

ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ
1. อายุ	
1) น้อยกว่า 25 ปี	20.50
2) 25-30 ปี	34.80
3) 31-35 ปี	21.20
4) 36-40 ปี	8.30
5) 41-45 ปี	3.80
6) 46-50 ปี	2.30
7) มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	9.10
2. เพศ	
1) ชาย	28.80
2) หญิง	71.20
3. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด	
1) ปริญญาตรี	66.70
2) ปริญญาโท	33.30
3) ปริญญาเอก	-
4. ประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทย	
1) ต่ำกว่า 5 ปี	26.50
2) 5-10 ปี	40.20
3) 11-15 ปี	18.20
4) 16-20 ปี	3.80
5) มากกว่า 20 ปี	11.40
5. จำนวนคาบที่สอนภาษาไทย/สัปดาห์	
1) น้อยกว่า 10 คาบ/ สัปดาห์	0.80
2) 10-15 คาบ/ สัปดาห์	16.70
3) 16-20 คาบ/ สัปดาห์	70.50
4) 20 คาบขึ้นไป/ สัปดาห์	12.10
6. จำนวนนักเรียนในห้องเรียน/หนึ่งคาบ	
1) น้อยกว่า 30 คน	3.00
2) 31-35 คน	4.50
3) 36-40 คน	23.50
4) 41-45 คน	37.10
5) 50-55 คน	30.30
6) มากกว่า 55 คน	1.50

จากตารางที่ 7 พบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.20 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 28.80 โดยทั้งเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-30 ปี ร้อยละ 34.80 อายุระหว่าง 31-35 ปี ร้อยละ 21.20 อายุน้อยกว่า 25 ปี ร้อยละ 20.50 อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 9.10 อายุระหว่าง 36-40 ปี ร้อยละ 8.30 อายุระหว่าง 41-45 ปี ร้อยละ 3.80 และอายุระหว่าง 46-50 ปี ร้อยละ 2.30 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ร้อยละ 66.70 และปริญญาโท ร้อยละ 33.30 ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทย 5-10 ปี ร้อยละ 40.20 ต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 26.50 11-15 ปี ร้อยละ 18.20 มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 11.40 และ 16-20 ปี ร้อยละ 3.80 จำนวนคาบที่สอนภาษาไทย/สัปดาห์ 16-20 คาบ ร้อยละ 70.50 10-15 คาบ ร้อยละ 16.70 20 คาบขึ้นไป ร้อยละ 12.10 และ น้อยกว่า 10 คาบ ร้อยละ 0.80 และมีจำนวนนักเรียนในห้องเรียน/คาบส่วนใหญ่ 41-45 คน ร้อยละ 37.10 50-55 คน ร้อยละ 30.30 36-40 คน ร้อยละ 23.50 31-35 คน ร้อยละ 4.50 น้อยกว่า 30 คน ร้อยละ 3.00 และ มากกว่า 55 คน ร้อยละ 1.50 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

การนำเสนอข้อมูลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียงโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

1.2.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

การนำเสนอข้อมูลด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์ 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์ 4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ และ 5) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตจริยธรรม โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
จิตวิทยาการ			
การศึกษาลักษณะของนักเรียนก่อนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย			
1. ความตั้งใจและตื่นตัวในการเรียน	4.21	0.69	บ่อยครั้ง
2. การถามตอบกับครูเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน	4.14	0.71	บ่อยครั้ง
3. การนำความรู้ในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทยไปใช้ประโยชน์ เช่น หลักการฟัง ดู พูด อ่าน เขียน การใช้ภาษาไทยและวรรณคดีไทย	4.08	0.77	บ่อยครั้ง
4. การทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยตัวนักเรียนเอง	4.04	0.68	บ่อยครั้ง
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย			
เตรียมเนื้อหาเพื่อใช้จัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามสาระการเรียนรู้หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.20	0.96	บ่อยครั้ง
การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย			
เตรียมแบบฝึกหัดภาษาไทยเพิ่มเติมทุกหน่วยการเรียนรู้	4.12	0.81	บ่อยครั้ง
การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย			
กำหนดประเด็นที่จะทดสอบความรู้ภาษาไทย โดยพิจารณาจากตัวชี้วัด หลักสูตรแกนกลางสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551	4.25	0.79	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.15	0.78	บ่อยครั้ง
จิตสังเคราะห์			
การศึกษาลักษณะของนักเรียนก่อนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย			
1. การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือและตรวจสอบได้	2.70	0.58	บางครั้ง
2. การแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง	2.40	0.49	น้อยครั้ง
3. การเลือกข้อมูลที่ต้องไปใช้ในงานของนักเรียนเอง	2.43	0.50	น้อยครั้ง
4. การนำข้อมูลที่เลือกแล้วว่าถูกต้อง มาเรียบเรียงด้วยสำนวนภาษาของ นักเรียนจนได้เป็นข้อมูลใหม่	2.30	0.46	น้อยครั้ง
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย			
เตรียมข้อมูลสำหรับใช้แสดงวิธีการแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น ประเด็นหลักกับประเด็นรอง เพื่อเป็นตัวช่วยให้แก่นักเรียนนำหลักการหรือ ความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้	2.48	0.50	น้อยครั้ง
การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย			
วางแผนการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูล ที่จะใช้ทำรายงานหรือโครงงานภาษาไทย	2.56	0.53	บางครั้ง

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย			
กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลรายงานหรือโครงการของนักเรียนให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ	2.52	0.50	บางครั้ง
	ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.48	0.51
จิตสร้างสรรค์			
การศึกษาลักษณะของนักเรียนก่อนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย			
1. การแสดงความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น	3.04	0.53	บางครั้ง
2. การคิดหาคำตอบโดยมองจากหลายแง่มุม เพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย เช่น เทคนิควิธีของนักเรียนในการจำคำราชาศัพท์	3.11	0.65	บางครั้ง
3. การคิดและตอบคำถามของครูในชั้นเรียนด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไวทันตามเวลาที่ครูกำหนด	3.18	0.74	บางครั้ง
4. การเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและเชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์ของนักเรียน โดยพูดหรือเขียนด้วยสำนวนภาษาของนักเรียนเอง	2.98	0.62	บางครั้ง
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย			
ตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหา เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้นำเสนอ มุมมองในการแก้ปัญหา ถ่ายทอดมุมมองที่แปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย ด้วยภาษาพูดหรือภาษาเขียนที่สละสลวยชัดเจนได้ในเวลาที่กำหนด	3.05	0.67	บางครั้ง
การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย			
ออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยกำหนดให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นักเรียนสร้างขึ้นประกอบการนำเสนอผลงาน	2.90	0.62	บางครั้ง
การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย			
วางแผนการวัดและประเมินผลนักเรียนโดยการให้ครูและเพื่อนนักเรียนในห้องสอบถามเกี่ยวกับผลงานที่มีลักษณะแปลกใหม่ที่นักเรียนได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน	3.09	0.71	บางครั้ง
	ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.05	0.65
จิตเคารพ			
การศึกษาลักษณะของนักเรียนก่อนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย			
1. การพูดและปฏิบัติตนต่อครูและเพื่อนด้วยความสุภาพ	3.93	0.85	บ่อยครั้ง
2. การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีความแตกต่างกันทางด้านอารมณ์ ความคิด ความรู้และความสามารถ โดยไม่เกิดปัญหาระหว่างการทำงาน	3.83	0.82	บ่อยครั้ง
3. การรับฟังความคิดเห็นของครูและเพื่อน	3.92	0.82	บ่อยครั้ง
4. การปรับตัวทำงานร่วมกับเพื่อน	4.02	0.84	บ่อยครั้ง

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย				
วางแผนให้นักเรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลงานที่ร่วมกันทำอย่างภาคภูมิใจหน้าชั้นเรียน	3.98	0.78	บ่อยครั้ง	
การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย				
วางแผนให้นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความสามัคคี การให้เกียรติและการร่วมแรงร่วมใจกัน	3.85	0.84	บ่อยครั้ง	
การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย				
วางแผนการวัดและประเมินผลนักเรียน โดยใช้วิธีการถามคำถามที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมิตรภาพ และสังเกตพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนหรือคัดค้านกัน	3.90	0.86	บ่อยครั้ง	
	ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.92	0.83	บ่อยครั้ง
จิตจริยธรรม				
การศึกษาลักษณะของนักเรียนก่อนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย				
1 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคม	3.48	0.73	บางครั้ง	
2 การปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเทศะ	3.44	0.65	บางครั้ง	
3 การยึดผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน	3.35	0.64	บางครั้ง	
4 การยอมรับความผิด เมื่อปฏิบัติผิดกฎระเบียบของชั้นเรียน	3.53	0.63	บ่อยครั้ง	
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย				
ออกแบบกิจกรรมการสอนวรรณคดี โดยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้นักเรียนได้ถ่ายทอดข้อคิดในการปฏิบัติเพื่อสังคม	3.21	0.58	บางครั้ง	
การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย				
วางแผนให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม	3.51	0.53	บ่อยครั้ง	
การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย				
วางแผนการวัดและประเมินผลนักเรียน โดยการสอบถามทัศนคติจากที่นักเรียนเล่าเรื่องการปฏิบัติตัวดีต่อสังคม เพื่อวิเคราะห์มุมมองในการปฏิบัติตัวของนักเรียน	3.31	0.62	บางครั้ง	
	ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.40	0.63	บางครั้ง

จากตารางที่ 8 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ พบว่าครูปฏิบัติด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย คือ จิตวิทยาการ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง (\bar{x} =4.15,

S.D.=0.78) จิตเคารพ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=3.92$, S.D.=0.83) จิตจริยธรรม มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{x}=3.40$, S.D.=0.63) จิตสร้างสรรค์ มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{x}=3.05$, S.D.=0.65) และจิตสังเคราะห์ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=2.48$, S.D.=0.51) โดยครูมีการปฏิบัติในแต่ละจิต ดังนี้

1) จิตวิททยาการ

1.1) ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตวิททยาการ โดยมีความตั้งใจและตื่นตัวในการเรียน ($\bar{x}=4.21$, S.D.=0.69) รองลงมาคือ มีการถามตอบกับครูเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ($\bar{x}=4.14$, S.D.=0.71) และมีการนำความรู้ในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทยไปใช้ประโยชน์ เช่น หลักการฟัง ดู พูด อ่าน เขียน การใช้ภาษาไทยและวรรณคดีไทย ($\bar{x}=4.08$, S.D.=0.77)

1.2) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยเตรียมเนื้อหาเพื่อใช้จัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ($\bar{x}=4.20$, S.D.=0.96)

1.3) ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยเตรียมแบบฝึกหัดภาษาไทยเพิ่มเติมทุกหน่วยการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.12$, S.D.=0.81)

1.4) ครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยกำหนดประเด็นที่จะทดสอบความรู้ภาษาไทย โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551 ($\bar{x}=4.25$, S.D.=0.79)

2) จิตสังเคราะห์

2.1) ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตสังเคราะห์ โดยมีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือและตรวจสอบได้ ($\bar{x}=2.70$, S.D.=0.58) รองลงมาคือ มีการเลือกข้อมูลที่ต้องไปใช้ในงานของนักเรียนเอง ($\bar{x}=2.43$, S.D.=0.50) และมีการแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ($\bar{x}=2.40$, S.D.=0.49)

2.2) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยเตรียมข้อมูลสำหรับใช้แสดงวิธีการแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น ประเด็นหลักกับประเด็นรอง เพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนนำหลักการหรือความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ($\bar{x}=2.48$, S.D.=0.50)

2.3) ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูลที่จะใช้ทำรายงานหรือโครงงานภาษาไทย (\bar{x} =2.56, S.D.=0.53)

2.4) ครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลรายงานหรือโครงงานของนักเรียนให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ (\bar{x} =2.52, S.D.=0.50)

3) จิตสร้างสรรค์

3.1) ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตสร้างสรรค์โดยมีการคิดและตอบคำถามของครูในชั้นเรียนด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไว ทันตามเวลาที่ครูกำหนด (\bar{x} =3.18, S.D.=0.74) รองลงมาคือ มีการคิดหาคำตอบโดยมองจากหลายแง่มุมเพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย เช่น เทคนิควิธีของนักเรียนในการจำคำราชาศัพท์ (\bar{x} =3.11, S.D.=0.65) และมีการแสดงความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น (\bar{x} =3.04, S.D.=0.53)

3.2) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้นำเสนอมุมมองในการแก้ปัญหา ถ่ายทอดมุมมองที่แปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย ด้วยภาษาพูดหรือภาษาเขียนที่สละสลวยชัดเจนได้ในเวลาที่กำหนด (\bar{x} =3.05, S.D.=0.67)

3.3) ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยกำหนดให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นักเรียนสร้างขึ้นประกอบการนำเสนอผลงาน (\bar{x} =2.90, S.D.=0.62)

3.4) ครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนให้ครูและเพื่อนนักเรียนในห้องสอบถามเกี่ยวกับผลงานที่มีลักษณะแปลกใหม่ที่นักเรียนได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน (\bar{x} =3.09, S.D.=0.71)

4) จิตเคารพ

4.1) ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตสร้างสรรค์โดยมีการปรับตัวทำงานร่วมกับเพื่อน (\bar{x} =4.02, S.D.=0.84) รองลงมาคือ มีการพูดและปฏิบัติตนต่อครูและเพื่อนด้วยความสุภาพ (\bar{x} =3.93, S.D.=0.85) และมีการรับฟังความคิดเห็นของครูและเพื่อน (\bar{x} =3.92, S.D.=0.82)

4.2) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนให้นักเรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลงานที่ร่วมกันทำอย่างภาคภูมิใจหน้าชั้นเรียน ($\bar{x} = 3.98$, S.D.=0.78)

4.3) ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนให้นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความสามัคคี การให้เกียรติและการร่วมแรงร่วมใจกัน ($\bar{x} = 3.85$, S.D.=0.84)

4.4) ครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนการวัดและประเมินผลนักเรียน โดยใช้วิธีการถามคำถามที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมิตรภาพ และสังเกตพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนหรือคัดค้านกัน ($\bar{x} = 3.90$, S.D.=0.86)

5) จิตจริยธรรม

5.1) ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตสร้างสรรค์โดยมีการยอมรับความผิดเมื่อปฏิบัติผิดกฎระเบียบของชั้นเรียน ($\bar{x} = 3.53$, S.D.=0.63) รองลงมาคือ มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคม ($\bar{x} = 3.48$, S.D.=0.73) และมีการปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเทศะ ($\bar{x} = 3.44$, S.D.=0.65)

5.2) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ นักเรียนได้ถ่ายทอดข้อคิดในการปฏิบัติดีเพื่อสังคม ($\bar{x} = 3.21$, S.D.=0.58)

5.3) ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ($\bar{x} = 3.51$, S.D.=0.53)

5.4) ครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนการสอบถามทัศนคติจากที่นักเรียนเล่าเรื่องการปฏิบัติตัวดีต่อสังคม เพื่อวิเคราะห์มุมมองในการปฏิบัติตัวของนักเรียน ($\bar{x} = 3.31$, S.D.=0.62)

1.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

การนำเสนอข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์ การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตจริยธรรม โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
จิตวิทยาการ			
1. ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ในการเรียนภาษาไทย	4.12	0.80	บ่อยครั้ง
2. ขณะที่จัดการเรียนการสอน ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนถามประเด็นที่สงสัย	4.34	0.77	บ่อยครั้ง
3. ใช้คำถามเพื่อนำทางให้นักเรียนหาคำตอบ โดยกำหนดเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้แต่ละเรื่อง ซึ่งส่งผลสู่การรู้จักจริงในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทย	4.20	0.71	บ่อยครั้ง
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับความรู้ที่หลากหลายจากการฟัง ดูและอ่านจากหลายแหล่งการเรียนรู้ เช่น การฟังเล่าเรื่อง การดูละคร หรือบทบาทสมมติ การอ่านบทเรียนหรือบทประพันธ์	4.27	0.78	บ่อยครั้ง
5. ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันในตอนท้ายของบทเรียน เพื่อสรุปประเด็นและเชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนภาษาไทย	4.16	0.78	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.22	0.77	บ่อยครั้ง
จิตสังเคราะห์			
1. ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ตำรา ผู้เชี่ยวชาญ ห้องสมุด สื่อต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า และเลือกข้อมูลไปใช้ประโยชน์	2.67	0.47	บางครั้ง
2. ให้นักเรียนฝึกเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่ง และเรียบเรียงข้อมูลด้วยสำนวนภาษาของนักเรียน	2.36	0.50	น้อยครั้ง
3. ให้นักเรียนทำรายงานวิชาภาษาไทย โดยนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจ และช่วยกันสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่มีประโยชน์ต่องานมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.24	0.43	น้อยครั้ง
4. ให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์และจับประเด็นสำคัญเรื่องที่สนใจ จากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	2.42	0.50	น้อยครั้ง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
5. สอนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกประเด็นหลักออกจากประเด็นรอง แยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินค่าข้อมูลได้อย่างถูกต้อง	2.39	0.49	น้อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.42	0.48	น้อยครั้ง
จิตสร้างสรรค์			
1. จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ เป็นกันเอง เพื่อไม่ให้นักเรียนเคร่งเครียดจนเกินไป	2.85	0.59	บางครั้ง
2. ส่งเสริมให้นักเรียนคิดโดยใช้คำถามปลายเปิด และตั้งใจรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของนักเรียน	2.71	0.62	บางครั้ง
3. ใช้เทคนิคการตั้งคำถามในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	3.02	0.64	บางครั้ง
4. ให้นักเรียนได้ฟังและอ่านสิ่งทีนอกเหนือจากตำราเรียน เพื่อฝึกเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล เช่น อ่านวรรณคดีแล้วเชื่อมโยงกับนิทานที่มีข้อคิดไปในทางเดียวกันหรือต่างกัน	2.53	0.57	บางครั้ง
5. กำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับภาษาและวรรณคดีไทย เพื่อให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม และนำเสนอความคิดเห็นที่แปลกใหม่หน้าชั้นเรียน	2.61	0.69	บางครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.74	0.62	บางครั้ง
จิตเคารพ			
1. ให้นักเรียนแต่ละคนรู้สึกมีอิสระที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน	4.28	0.75	บ่อยครั้ง
2. ให้นักเรียนจัดกลุ่มทำงาน โดยคละความรู้ ความสามารถเพื่อร่วมกัน อภิปรายเกี่ยวกับสาระภาษาไทย	4.16	0.74	บ่อยครั้ง
3. ให้นักเรียนรับผิดชอบแบ่งงานกันเองภายในกลุ่ม โดยแบ่งงานให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม	4.09	0.83	บ่อยครั้ง
4. ให้นักเรียนดูและฟังข่าวเหตุการณ์ต่างๆ และใช้คำถามให้นักเรียนคิด แสดงความคิดเห็น เพื่อประเมินทัศนคติ การให้เกียรติ การเอาใจใส่ ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม	3.95	0.77	บ่อยครั้ง
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม นำเสนอผลงานที่ได้ทำด้วยกันอย่างภาคภูมิใจ และบอกเล่าถึงอุปสรรคในการทำงานกลุ่ม เพื่อประเมินทัศนคติด้านการทำงานร่วมกัน	3.99	0.75	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.09	0.77	บ่อยครั้ง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
จิตจริยธรรม			
1. ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนได้ปรับพฤติกรรม เข้าหากัน โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อน	3.54	0.53	บ่อยครั้ง
2. ให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดี เพื่อวิเคราะห์มุมมองความคิดของนักเรียน	3.25	0.53	บางครั้ง
3. ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันหลังการแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ นักเรียนมีแนวทางปฏิบัติตนเป็นคนดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้	3.58	0.51	บ่อยครั้ง
4. ให้นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน เกี่ยวกับเรื่องราวของคนทำความดีที่ นักเรียนสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้	3.17	0.54	บางครั้ง
5. ให้นักเรียนทำบันทึกความดีประจำวันที่แสดงจิตสาธารณะ ช่วยเหลือ ผู้อื่นด้วยใจและนำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนภูมิใจในการทำ ความดี	3.20	0.53	บางครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.35	0.53	บางครั้ง

จากตารางที่ 9 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะ พบว่า ครูปฏิบัติด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย คือ จิตวิทยาการ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=4.22$, S.D.=0.77) จิตเคารพ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=4.09$, S.D.=0.77) จิตจริยธรรม มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{x}=3.35$, S.D.=0.53) จิตสร้างสรรค์ มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{x}=2.74$, S.D.=0.62) และจิตสังเคราะห์มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=2.42$, S.D.=0.48) โดยครูมีการปฏิบัติในแต่ละจิต ดังนี้

1) จิตวิทยาการ

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยขณะที่จัดการเรียนการสอนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนถามประเด็นที่สงสัย ($\bar{x}=4.34$, S.D.=0.77) รองลงมาคือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับความรู้ที่หลากหลายจากการฟัง ดูและอ่านจากหลายแหล่งการเรียนรู้ เช่น การฟังเล่าเรื่อง การดูละคร หรือบทบาทสมมติ การอ่านบทเรียนหรือบทประพันธ์ ($\bar{x}=4.27$, S.D.=0.78) และใช้คำถาม

เพื่อนำทางให้นักเรียนหาคำตอบ โดยกำหนดเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้แต่ละเรื่อง ซึ่งส่งผลสู่การรู้จริงในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทย ($\bar{x}=4.20$, S.D.=0.71)

2) จิตสังเคราะห์

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ตำรา ผู้เชี่ยวชาญ ห้องสมุด สื่อต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า และเลือกข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ($\bar{x}=2.67$, S.D.=0.47) รองลงมาคือ ให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ และจับประเด็นสำคัญเรื่องที่สนใจ จากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต และนำเสนอหน้าชั้นเรียน ($\bar{x}=2.42$, S.D.=0.50) และครูสอนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกประเด็นหลักออกจากประเด็นรอง แยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินค่าข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ($\bar{x}=2.39$, S.D.=0.49)

3) จิตสร้างสรรค์

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ($\bar{x}=3.02$, S.D.=0.64) รองลงมาคือ ครูจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ เป็นกันเอง เพื่อไม่ให้นักเรียนเคร่งเครียดจนเกินไป ($\bar{x}=2.85$, S.D.=0.59) และ ครูส่งเสริมให้นักเรียนคิดโดยใช้คำถามปลายเปิด และตั้งใจรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของนักเรียน ($\bar{x}=2.71$, S.D.=0.62)

4) จิตเคารพ

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนแต่ละคนรู้สึกมีอิสระที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ($\bar{x}=4.28$, S.D.=0.75) รองลงมาคือ ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มทำงาน โดยคละความรู้ ความสามารถเพื่อร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ สาระภาษาไทย ($\bar{x}=4.16$, S.D.=0.74) และให้นักเรียนรับผิดชอบแบ่งงานกันเองภายในกลุ่ม โดยแบ่งงานให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม ($\bar{x}=4.09$, S.D.=0.83)

5) จิตจริยธรรม

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันหลังกิจกรรม บทบาทสมมติเพื่อให้นักเรียนมีแนวทางปฏิบัติตนเป็นคนดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{x}=3.58$, S.D.=0.51) รองลงมาคือ ครูให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้ปรับพฤติกรรม เข้าหากัน โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารอดเอาเปรียบเพื่อน

($\bar{x}=3.54$, $S.D.=0.53$) และให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเพื่อวิเคราะห์มุมมองความคิดของนักเรียน ($\bar{x}=3.25$, $S.D.=0.53$)

1.2.3 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

การนำเสนอข้อมูลด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์ การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์ การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ และการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตจริยธรรม โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
จิตวิทยาการ			
1. ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น พาวเวอร์พอยท์ เว็บบอร์ด เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูลและทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมในชั่วโมงเรียนและนอกเวลาเรียน	4.06	0.91	บ่อยครั้ง
2. ให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาข้อมูลหลักการฟัง พูด อ่าน เขียน หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องมากยิ่งขึ้น	4.11	0.81	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.09	0.86	บ่อยครั้ง
จิตสังเคราะห์			
1. ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาบทความข่าว หรือวรรณคดีและทำแบบฝึกหัดวิเคราะห์ข้อมูล	2.40	0.49	น้อยครั้ง
2. ให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างอิสระตามประเด็นที่นักเรียนสนใจ หรือเรื่องที่กำหนดร่วมกันในชั้นเรียน จนได้ข้อมูลมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่าและผสมผสานจนได้เป็นข้อมูลใหม่ที่มีประโยชน์ต่องานของนักเรียน	2.55	0.51	บางครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.48	0.5	น้อยครั้ง
จิตสร้างสรรค์			
1. ใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีข้อมูลแปลกใหม่ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เว็บบอร์ด เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลเพียงพอในการคิดริเริ่มสิ่งแปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย	2.86	0.58	บางครั้ง

การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
2. ให้นักเรียนเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหาข้อมูลได้อย่างแปลกใหม่และหลากหลายคำตอบ	2.64	0.53	บางครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.75	0.56	บางครั้ง
จิตเคารพ			
1. ใช้สื่อการเรียนรู้ นำเสนอภาพและเรื่องราวของบุคคลที่ปฏิบัติตนให้เกียรติผู้อื่น เช่น พุดจาไพเราะ มีสัมมาคารวะ และไม่รังเกียจหรือดูถูกผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตาม	4.07	0.83	บ่อยครั้ง
2. ให้นักเรียนใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือข่าวสารที่เผยแพร่ในเฟสบุ๊ก เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงการให้เกียรติเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.95	0.75	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.01	0.79	บ่อยครั้ง
จิตจริยธรรม			
1. ใช้สื่อการเรียนรู้ นำเสนอบุคคลสำคัญหรือตัวละครในวรรณคดีที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	3.55	0.67	บ่อยครั้ง
2. ให้นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้ นำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับการทำความดี มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะต่อผู้อื่น	3.23	0.44	บางครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.39	0.56	บางครั้ง

จากตารางที่ 10 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ พบว่า ครูปฏิบัติด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย คือ จิตวิทยาการ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=4.09$, S.D.=0.86) จิตเคารพ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=4.01$, S.D.=0.79) จิตจริยธรรม มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{x}=3.39$, S.D.=0.56) จิตสร้างสรรค์ มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{x}=2.75$, S.D.=0.56) และจิตสังเคราะห์ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=2.48$, S.D.=0.50) โดยครูมีการปฏิบัติในแต่ละจิตดังนี้

1) จิตวิทยาการ

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาข้อมูลหลักการฟัง พูด อ่าน เขียน หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องมากยิ่งขึ้น ($\bar{x}=4.11$, S.D.=0.81) และครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น

พาวเวอร์พอยท์ เว็บไซต์ เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูลและทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมในชั่วโมงเรียนและนอกเวลาเรียน ($\bar{x}=4.06$, $S.D.=0.91$)

2) จิตสังเคราะห์

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างอิสระตามประเด็นที่นักเรียนสนใจ หรือเรื่องที่กำหนดร่วมกันในชั้นเรียน จนได้ข้อมูลมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่าและผสมผสานจนได้เป็นข้อมูลใหม่ที่มีประโยชน์ต่องานของนักเรียน ($\bar{x}=2.55$, $S.D.=0.51$) และครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาบทความ ข่าว หรือวรรณคดีและทำแบบฝึกหัดวิเคราะห์ข้อมูล ($\bar{x}=2.40$, $S.D.=0.49$)

3) จิตสร้างสรรค์

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีข้อมูลแปลกใหม่ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เว็บไซต์ เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลเพียงพอในการคิดริเริ่มสิ่งแปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย ($\bar{x}=2.86$, $S.D.=0.58$) และให้นักเรียนเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อหาข้อมูลได้อย่างแปลกใหม่และหลากหลายคำตอบ ($\bar{x}=2.64$, $S.D.=0.53$)

4) จิตเคารพ

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สื่อการเรียนรู้ นำเสนอภาพและเรื่องราวของบุคคลที่ปฏิบัติตนให้เกียรติผู้อื่น เช่น พุดจาไฟเราะ มีสัมมาคารวะ และไม่รังเกียจหรือดูถูกผู้อื่น เพื่อให้ นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตาม ($\bar{x}=4.07$, $S.D.=0.83$) และให้นักเรียนใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ รายการโทรทัศน์ หรือข่าวสารที่เผยแพร่ในเฟซบุ๊กเพื่อศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงการให้เกียรติ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{x}=3.95$, $S.D.=0.75$)

5) จิตจริยธรรม

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดย ใช้สื่อการเรียนรู้นำเสนอบุคคลสำคัญหรือตัวละครในวรรณคดีที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเพื่อเป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง ($\bar{x}=3.55$, $S.D.=0.67$) และให้นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้นำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับการทำความดี มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะต่อผู้อื่น ($\bar{x}=3.23$, $S.D.=0.44$)

1.2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

การนำเสนอข้อมูลด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ 1. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ 2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์ 3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสร้างสรรค์ 4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ และ 5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตจริยธรรม โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	. \bar{x}	S.D.	ระดับ
จิตวิทยาการ			
1. ทดสอบความรู้ภาษาไทยของนักเรียนทั้งข้อสอบปรนัยและอัตนัย	4.30	0.56	บ่อยครั้ง
2. วัดและประเมินผลนักเรียนด้วยตนเอง และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อพัฒนาความรู้	4.36	0.67	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.33	0.62	บ่อยครั้ง
จิตสังเคราะห์			
1. ทดสอบการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่าและเรียบเรียงข้อมูลของนักเรียน โดยใช้ข้อสอบอัตนัย	2.34	0.48	น้อยครั้ง
2. วัดและประเมินผลความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินค่า เรียบเรียงข้อมูล และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยใช้เกณฑ์รูบริคที่ ท่านกำหนดเองหรือกำหนดร่วมกับนักเรียน	2.52	0.50	บางครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.43	0.49	น้อยครั้ง
จิตสร้างสรรค์			
1. ทดสอบการคิดนอกกรอบที่หลากหลายมุมมอง การแก้ปัญหา เฉพาะหน้าได้อย่างสมเหตุสมผล โดยการถามคำถามที่สะท้อนความคิดของนักเรียน เช่น แนวคิดแปลกใหม่ของนักเรียนในการช่วยกันแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออก	2.52	0.50	บางครั้ง

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
2. วัดและประเมินผลผลงานที่สะท้อนความคิดที่แปลกใหม่ของนักเรียนโดยให้นักเรียนนำเสนอผลงานทางภาษาไทย เช่น เรื่องสั้น บทความ หรือนิทานสอนใจที่นักเรียนเป็นผู้แต่งเอง พร้อมทั้งนำเสนอหน้าชั้นเรียน	2.67	0.55	บางครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.56	0.53	บางครั้ง
จิตเคารพ			
1. วัดและประเมินผลการปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงถึงการให้เกียรติผู้อื่น ด้วยการสังเกตจากการทำงานกลุ่มโดยประเมินความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การพูดคุยปรึกษาหารือกันในกลุ่มอย่างฟังพากัน	4.14	0.70	บ่อยครั้ง
2. พูดคุยสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อประเมินทัศนคติในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น	4.17	0.70	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.16	0.70	บ่อยครั้ง
จิตจริยธรรม			
1. วัดและประเมินผลพฤติกรรมที่สะท้อนการปฏิบัติตัวดีโดยการสังเกตการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การช่วยเหลือครูและเพื่อนอย่างเต็มใจ	3.64	0.62	บ่อยครั้ง
2. สัมภาษณ์ทัศนคติของนักเรียนโดยการพูดคุยเกี่ยวกับจิตสาธารณะของคนในสังคม และมุมมองของนักเรียนในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว	3.50	0.53	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.57	0.58	บ่อยครั้ง

จากตารางที่ 11 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะพบว่า ครูปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย คือ จิตวิทยาการ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.62) จิตเคารพ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=4.16$, S.D.=0.70) จิตจริยธรรม มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{x}=3.57$, S.D.=0.58) จิตสร้างสรรค์ มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{x}=2.60$, S.D.=0.53) และจิตสังเคราะห์ มีระดับการปฏิบัติน้อยครั้ง ($\bar{x}=2.43$, S.D.=0.49) โดยครูมีการปฏิบัติในแต่ละจิตดังนี้

1) จิตวิทยาการ

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยครูวัดและประเมินผลนักเรียนด้วยตนเอง และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อพัฒนาความรู้ ($\bar{x}=4.36$, S.D.=0.67) และทดสอบความรู้ภาษาไทยของนักเรียนทั้งข้อสอบปรนัยและอัตนัย ($\bar{x}=4.30$, S.D.=0.56)

2) จิตสังเคราะห์

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวัดและประเมินผลความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินค่า เรียบเรียงข้อมูล และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยใช้เกณฑ์รูปรีที่ท่านกำหนดเองหรือกำหนดร่วมกับนักเรียน ($\bar{x}=2.52$, S.D.=0.50) และ ทดสอบการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่าและเรียบเรียงข้อมูลของนักเรียนโดยใช้ข้อสอบอัตนัย ($\bar{x}=2.34$, S.D.=0.48)

3) จิตสร้างสรรค์

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวัดและประเมินผลผลงานที่สะท้อนความคิดที่แปลกใหม่ของนักเรียนโดยให้นักเรียนนำเสนอผลงานทางภาษาไทย เช่น เรื่องสั้น บทความ หรือนิทานสอนใจที่นักเรียนเป็นผู้แต่งเอง พร้อมทั้งนำเสนอหน้าชั้นเรียน ($\bar{x}=2.67$, S.D.=0.55) และ ทดสอบการคิดนอกกรอบที่หลากหลายมุมมองการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสมเหตุสมผลโดยการถามคำถามที่สะท้อนความคิดของนักเรียน เช่น แนวคิดแปลกใหม่ของนักเรียนในการช่วยกันแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออก ($\bar{x}=2.52$, S.D.=0.50)

4) จิตเคารพ

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยครูพูดคุยสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อประเมินทัศนคติในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x}=4.17$, S.D.=0.70) และวัดและประเมินผลการปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงถึงการให้เกียรติผู้อื่น ด้วยการสังเกตจากการทำงานกลุ่มโดยประเมินความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การพูดคุยปรึกษาหารือกันในกลุ่มอย่างพึงพากัน ($\bar{x}=4.14$, S.D.=0.70)

5) จิตจริยธรรม

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวัดและประเมินผลพฤติกรรมที่สะท้อนการปฏิบัติตัวดีโดยการสังเกตการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การช่วยเหลือครูและเพื่อนอย่างเต็มใจ ($\bar{x}=3.64$, S.D.=0.62) และสัมภาษณ์ทัศนคติของนักเรียนโดยการพูดคุยเกี่ยวกับจิตสาธารณะของคนในสังคม และมุมมองของนักเรียนในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ($\bar{x}=3.50$, S.D.=0.53)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ ประกอบด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร และอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในรูปแบบความเรียงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า แนวคิดจิตห้าลักษณะ (Five minds for the future) เป็นแนวคิดการพัฒนาการเรียนแบบองค์รวม โดยจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ และจิตสร้างสรรค์เป็นแนวคิดในการพัฒนานักเรียนทางด้านสติปัญญา ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้าง 3 จิตข้างต้น ประกอบด้วยการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Practice) การเรียนการสอนแบบตกผลึก (Crystal-based approach) และการสะท้อนคิด (Reflection)

จิตเคารพและจิตจริยธรรมเป็นแนวคิดในการพัฒนานักเรียนทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ผลของการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเป็นทั้งคนเก่งและดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างจิตเคารพ ประกอบด้วย กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา กิจกรรมสุนทรียสนทนา (Dialogue) การคิดไตร่ตรอง (Reflective thinking) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการส่งเสริมการพัฒนาความเคารพสิทธิมนุษยชน เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่สะท้อนตัวชี้วัด 6 ประการ ได้แก่ ทักษะทางด้านอารมณ์ (Emotional Intelligence) ทักษะทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) การเคารพสิทธิมนุษยชน การมีบุคคลต้นแบบที่ดี การมีจิตเมตตา และการคิดทางบวก ส่วนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างจิตจริยธรรม ประกอบด้วยกระบวนการกระจำง่าคำนิยม และกิจกรรมจิตอาสา เพื่อให้นักเรียนเกิดจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงประโยชน์ของทุกฝ่าย (Think Win Win) และมีวินัยในตนเอง ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“แนวคิดจิตห้าลักษณะเป็นแนวคิดที่พัฒนานักเรียนแบบองค์รวมทั้งสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งครูต้องพัฒนาด้านจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ และจิตจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนมีสติปัญญาดี และพัฒนาด้านจิตเคารพและจิตจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ”

(ผู้เชี่ยวชาญ 1)

“ครูต้องจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนการสอนแบบตกผลึกและการสะท้อนคิดเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์” (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

“ครูต้องจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญา กิจกรรมสุนทรียสนทนา การคิดไตร่ตรอง การเรียนรู้แบบร่วมมือและการส่งเสริมการพัฒนาความเคารพสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะทำให้นักเรียน เกิดทักษะด้านอารมณ์ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเคารพสิทธิมนุษยชน การมี บุคคลต้นแบบที่ดี การมีจิตเมตตาและการคิดเชิงบวก” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

“ครูต้องจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการกระจำง่า่านิยและกิจกรรมจิตอาสา เพื่อให้นักเรียน เกิดจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบ ค่านึงถึงประโยชน์ของทุกฝ่ายและมีวินัยในตนเอง” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

2.1 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตลักษณะ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนเก่งและดี ครูต้องจัด กระบวนการเรียนการสอน บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข โดย ต้องวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) และออกแบบการจัดการ เรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) ให้นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยกัน ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันทำงาน และปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อตกลง เพื่อให้งานประสบความสำเร็จและเป็นการสร้างวินัยในตนเอง และในการวัดและประเมินผล จะใช้กระบวนการประเมิน ตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องออกแบบจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ ทำงานร่วมกัน ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

“ครูต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนฝึกการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีวินัย และมุ่งมั่นทำงานเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของ การเรียนรู้ (Student-centered approach) เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง ส่งเสริมพัฒนาการทางสมองทุก ๆ ด้าน (Whole brain approach) ทั้งด้านร่างกาย ภาษา และการรับรู้ พัฒนาทักษะการบวนการคิด (Thinking Skill) และการแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผล ในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนานักเรียนตามศักยภาพของนักเรียนในหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ (Thematic approach) ออกแบบกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจตนเอง

รู้จักส่วนดีและส่วนบกพร่องของตนเอง เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้ดีขึ้นได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง”

(ผู้เชี่ยวชาญ 1)

“ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้พัฒนานักเรียนได้ทุกด้าน ทั้งร่างกาย ภาษ การรับรู้ กระบวนการคิด การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์” **(ผู้เชี่ยวชาญ 2)**

“ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถของนักเรียน” **(ผู้เชี่ยวชาญ 3)**

“ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเพื่อน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าใจตนเอง เพื่อน ปรับเปลี่ยนตัวเองให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้” **(ผู้เชี่ยวชาญ 3)**

2) การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือเรียน พาวเวอร์พอยท์ สื่อวีดิทัศน์ โปรเจคเตอร์ใช้ประกอบการเรียนการสอน ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องออกแบบการใช้สื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนมากยิ่งขึ้น” **(ผู้เชี่ยวชาญ 1)**

“ครูควรออกแบบสื่อการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยตนเอง เพื่อให้ครูสามารถใช้สื่อได้คล่องแคล่ว และถูกต้อง” **(ผู้เชี่ยวชาญ 2)**

“ครูควรออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสือเรียน พาวเวอร์พอยท์ สื่อวีดิทัศน์ โปรเจคเตอร์” **(ผู้เชี่ยวชาญ 3)**

3) การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

ครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย โดยวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) ครูใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ และตรวจงานของนักเรียน และกำหนดเกณฑ์ Rubrics เพื่อให้สามารถวัดและประเมินนักเรียนได้ถูกต้องตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องออกแบบการวัดและประเมินผลนักเรียนโดยวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เช่น สังเกต สัมภาษณ์ ทดสอบ กำหนดเกณฑ์รูบริคเพื่อให้วัดและประเมินผลได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด” (ผู้เชี่ยวชาญ 1)

“ครูต้องออกแบบการวัดและประเมินผลนักเรียนโดยวัดความรู้ ความสามารถทางภาษาไทยตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ และจิตสร้างสรรค์” (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

“ครูต้องออกแบบการวัดและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยใช้การวัด ค่านิยม และสังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตหาลักษณะ โดยนำกิจกรรมจากแนวคิดที่หลากหลายมาใช้ในการพัฒนาให้นักเรียนให้มีสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมได้ ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

การเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวคิดที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการเรียนรู้ของตนเอง มากกว่าการเป็นผู้รับความรู้เพียงฝ่ายเดียวโดยลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือระหว่างนักเรียนเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเองเพื่อให้งานของตนเองประสบความสำเร็จ โดยครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะและให้คำปรึกษาในการทำงานเท่านั้นไม่ใช่ผู้บอกความรู้โดยตรง ซึ่งเป้าหมายของการเรียนรู้เชิงรุก คือ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้มีจิตวิทยาการและจิตสังเคราะห์

การเรียนรู้เชิงรุกเน้นการใช้เทคนิคการสอนแบบร่วมมือ วิธีการสอนแบบกรณีศึกษา วิธีการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง วิธีการสอนแบบอภิปราย วิธีการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project based learning) โดยให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในโมโนทัศน์ที่สอนอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง เกิดความเข้าใจที่คงทนและถ่ายโยงความรู้ได้ดี เนื่องจาก การเรียนรู้เชิงรุกนั้น นักเรียนจะต้องคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แม้พบปัญหานักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบให้กับงานของตนเองได้จนประสบความสำเร็จ ดังนั้นการเรียนรู้เชิงรุกจึงส่งผลให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้นักเรียน และครูได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับ โดยนักเรียนสามารถแก้ไขและปรับความเข้าใจในโมโนทัศน์ ที่คลาดเคลื่อนได้ทันทีจากการเรียนรู้เชิงรุก เพราะนักเรียนได้ใช้โมโนทัศน์ในการพูดคุย อภิปรายและ เขียนสื่อสารซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนกับครู อีกทั้งยังสามารถจัดระบบความคิดและมีวินัยในการปฏิบัติตามกระบวนการแก้ปัญหา รับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เรียนรู้ได้อย่างเข้าใจ ส่วนครูได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับอย่างสม่ำเสมอจากการที่นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจของ นักเรียน และจากการปรึกษาของนักเรียน ทำให้นักครูทราบว่า นักเรียนมีความเข้าใจและไม่เข้าใจเนื้อหา ในส่วนใด ซึ่งทำให้นักครูสามารถปรับการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนได้ ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนานักเรียน ด้านจิตวิทยาการและจิตสังเคราะห์ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง มากกว่าการรับความรู้ เพียงฝ่ายเดียว ครูให้นักเรียนทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน อภิปราย และทำกิจกรรมโดยใช้โครงงาน เป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนมีทักษะสัมพันธ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ รับผิดชอบและมีวินัย รวมถึงทำให้นักเรียนและครูได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับ โดยครูได้ทราบพัฒนาการของนักเรียน เพื่อให้ จัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ส่วนนักเรียนจะได้เรียนรู้จุดบกพร่องของตนเองและ พัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้สามารถเรียนภาษาไทยได้ดี มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้” (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Practice)

หลักการสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือ การให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ใช้เทคนิคการสอนแบบร่วมมือให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ใช้เทคนิคการใช้คำถาม การเรียนรู้จากการปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพสูงสุดต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ประเด็นปัญหา กลุ่มหรือทีมของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และผู้ให้ คำปรึกษา ในที่นี้หมายถึงครูและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีจิตวิทยาการ โดยมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนอย่างถ่องแท้และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนและการทำงานได้อย่างมีคุณภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะ การเรียนรู้จากการปฏิบัติมีลักษณะสำคัญคือ ให้นักเรียนเรียนรู้เพื่อ

แก้ปัญหาของตนเอง เกิดทักษะในการสร้างองค์ความรู้และจัดการกับข้อมูลต่างๆ ที่เรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้นักเรียนจิตวิทยาการ เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูใช้เทคนิคการสอนแบบร่วมมือ ใช้คำถาม การเรียนรู้จากการปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพสูงสุดต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ คือ ประเด็นปัญหา กลุ่มทำงาน การวางแผนการปฏิบัติ และครูผู้ให้คำปรึกษา กิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้จนเข้าใจภาษาไทยอย่างถ่องแท้ สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนการสอนแบบตกผลึก (Crystal – based approach)

การเรียนการสอนแบบตกผลึกเป็นการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ผลงานอันเกิดจากการตกผลึกทางความรู้และความคิด นักเรียนมีบทบาทเชิงรุกในกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่การกำกับตนเองในการเลือกประเด็นที่สนใจจะศึกษาด้วยตนเอง การเรียนแบบนำตนเองโดยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลทำความเข้าใจ สรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อความรู้นั้น และถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียนด้วยตนเองการเรียนรู้แบบร่วมมือในการทำงานกลุ่ม รวมถึงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูในชั้นเรียนโดยการอภิปรายให้ข้อมูลเพิ่มเติมและข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

การเรียนการสอนแบบตกผลึกมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่ตนสนใจจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ร่วมกันจัดการความรู้ผ่านกระบวนการคิด ทำให้นักเรียนได้พิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และสะท้อนความคิด จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ สามารถสื่อสารสิ่งที่ตนเข้าใจผ่านงานเขียนเชิงวิชาการได้ ดังนั้น การพัฒนานักเรียนด้วยการสอนแบบตกผลึกจึงเป็นการพัฒนาจิตสังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การเรียนการสอนแบบตกผลึกยังเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลที่ค้นพบผ่านการอภิปรายร่วมกันกับครูและเพื่อนในชั้นเรียน กระบวนการดังกล่าวนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการตกผลึกทางความคิดในเรื่องที่ตนได้ศึกษา ซึ่งประเด็นนี้นักเรียน ก็จะได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาการ ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้แบบตกลูกเพื่อพัฒนา นักเรียนด้านจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนได้เรียนแบบนำตนเอง มีบทบาทเชิงรุกตั้งแต่กำกับตนเองในการเลือกประเด็นที่สนใจ รวบรวมทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ และถ่ายทอดเป็นงานเขียนได้ด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ การให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันทำงานที่ได้รับมอบหมายเต็มกำลังความสามารถ ได้คิด พิจารณา ไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสะท้อนความคิดของตนเอง” (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการสะท้อนคิด (Reflection)

การสะท้อนคิดเป็นการคิดพิจารณาการปฏิบัติและการเรียนรู้อย่างรอบคอบ ซึ่งช่วย ให้นักเรียนปรับเปลี่ยนความรู้และทักษะของตน การสะท้อนคิดอาจทำเป็นการส่วนตัวหรือร่วมกันเป็น กลุ่มก็ได้ การสะท้อนคิดช่วยให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนา ตนเอง ปรับปรุงงานและแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิจกรรมสะท้อนคิดสามารถทำได้ทั้งเป็นการสะท้อนคิดรายบุคคล สะท้อนคิดเป็นคู่ และสะท้อนคิดเป็นกลุ่มหรือทีมเล็กๆ โดยมีเทคนิคการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเขียนบันทึกการเรียนรู้ (Journal Writing) กิจกรรมสนทนา (Dialogue) การเขียนแผนผัง การสะท้อนคิด (Reflection) เทคนิคการสนทนาโต๊ะกลม (Reflection roundtables) การใช้บัตรคำ (Talking cards) เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ (Six hats) การทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ซึ่ง กิจกรรมดังกล่าว ทำให้นักเรียนได้ประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยสังเกต และตระหนักรู้เกี่ยวกับการ เรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การเรียนรู้ในแต่ละ เนื้อหาได้อย่างถูกต้องและเข้าใจถ่องแท้ และทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความรู้และความรู้สึกที่มี ต่อสถานการณ์และพัฒนามุมมองหรือความคิดใหม่ได้ ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการสะท้อนคิด เพื่อเสริมสร้างให้ นักเรียนมีจิตวิทยาการและจิตสังเคราะห์ การสะท้อนคิดเป็นการใช้คำถามเพื่อสะท้อนความคิด เกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนได้ศึกษา โดยพิจารณาอย่างรอบคอบ ไตร่ตรองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง กิจกรรมนี้ทำได้ทั้งรายบุคคล รายคู่ รายกลุ่ม ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด การสะท้อนคิดควบคู่กับกิจกรรมอื่นๆ ได้ เช่น การเขียนบันทึกความรู้ กิจกรรมสนทนา การเขียนผังสะท้อนคิด ประโยชน์ของกิจกรรมตามแนวคิดการสะท้อนคิดทำให้นักเรียนได้ประเมิน ตนเองอย่างต่อเนื่องรู้ตนเอง ปรับปรุงพัฒนางานตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ” (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาเป็นกิจกรรมที่เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตนเอง ความเมตตา และจิตสำนึกต่อส่วนรวม การนำปรัชญาและศาสนธรรมมาพัฒนาจิต ฝึกปฏิบัติจนมีสติและเกิดปัญญา ซึ่งจิตตปัญญาศึกษามีความสอดคล้องกับการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ ความเมตตา และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตตปัญญาศึกษาเหมือนกับการศึกษาที่เน้นประสบการณ์ เพราะต่างก็เน้นประสบการณ์ตรง แต่จิตตปัญญาเน้นประสบการณ์ตรงภายในจิตใจเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ความคิด ความรู้สึกภายในจิตใจของตนเองที่สัมพันธ์กับสังคมภายนอก ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตเคารพ ปลูกฝังความตระหนักรู้ความคิดภายในตนเอง ปลูกฝังความเมตตา จิตสำนึกต่อส่วนรวม เพราะเมื่อนักเรียนตระหนักได้ว่า การอยู่ร่วมกับผู้อื่นจะต้องมุ่งหวังเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน นักเรียนก็จะปฏิบัติตนดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกิจกรรมสุนทรียสนทนา (Dialogue)

กิจกรรมสุนทรียสนทนาเป็นการฝึกทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง ทำให้นักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้น ฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี ฟังผู้อื่นพูดอย่างตั้งใจ ฟังให้มากขึ้น พูดให้น้อยลง ไม่พูดแทรก ขณะที่อีกฝ่ายกำลังพูด การฝึกปฏิบัติดังกล่าวทำให้ฟังและได้ยินมากขึ้น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

หลักของสุนทรียสนทนา คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) เป็นการฟังแบบไม่มีอคติ ไม่มีคำถามแย้ง และฟังด้วยความเคารพในตัวผู้พูด ไม่รีบร้อนสวนกลับ ไม่รีบร้อนตัดสินทันที โดยให้ยึดเสมอว่า ต้องฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังให้ได้ยิน มีความเป็นอิสระและผ่อนคลายขณะฟัง และให้คิดว่า ทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้นำหรือผู้ตาม

กิจกรรมสุนทรียสนทนาจะใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่ม คนในวงสนทนาจะเป็นกระจกเงาให้กันและกันอย่างปราศจากอคติ เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้เรียนรู้ตนเอง และแก้ไขปรับปรุงตนเอง คนในวงสนทนาจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น มีจิตใจที่เปิดกว้าง มีความสุขที่ได้ฟัง ได้เรียนรู้จากผู้อื่น เพื่อให้สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้สนทนา เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตคารพ กิจกรรมนี้จะใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่ม ฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี ฟังมากขึ้น พูดน้อยลง ไม่พูดแทรก ขณะที่อีกฝ่ายกำลังพูด ไม่รีบร้อนสวนกลับทันที ไม่ลำเอียงหรือมีอคติ ฟังด้วยความเคารพ กิจกรรมสนทนาจะทำให้นักเรียนได้รู้จักตนเองมากขึ้น เรียนรู้ผู้อื่นมากขึ้น และปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

7) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการคิดไตร่ตรอง (Reflective thinking)

การคิดไตร่ตรองเป็นการพิจารณาความคิด ความเชื่อต่างๆ หรือข้อสมมติฐาน การคาดเดาที่มาจากความรู้ และประสบการณ์ด้วยความระมัดระวัง เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดข้อสรุปที่อาจจะเป็นไปได้ในอนาคต โดยนักเรียนต้องใช้ความคิด พินิจพิจารณา ตั้งประเด็นคำถามสำหรับตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งจะต้องมีความรับผิดชอบ และตั้งใจศึกษาเพื่อให้ได้รับสิ่งที่ดีและถูกต้อง การคิดไตร่ตรองได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นทักษะการคิดหลายๆ แบบ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา สำหรับหลักของการคิดไตร่ตรองที่นำมาใช้เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ การรับข้อมูลอย่างมีสติ ไม่เชื่อสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟังทั้งหมด แต่ให้ใช้สติ สมานในการศึกษาความเป็นตัวตนของเพื่อนแต่ละคน ทำให้นักเรียนเกิดความเคารพผู้อื่นได้ ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดไตร่ตรอง เพื่อเสริมสร้างจิตคารพ โดยให้นักเรียนได้คิด พิจารณา ตั้งประเด็นคำถามสำหรับตนเองอยู่เสมอ ซึ่งการอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้น เมื่อรับฟังหรือรู้สิ่งใดมา นักเรียนจะต้องพิจารณาข้อมูลอย่างมีสติ คิดไตร่ตรองความเป็นตัวตนของเพื่อนแต่ละคน ฟังและเชื่ออย่างมีเหตุผล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

8) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรม อารมณ์และสังคมร่วมกัน ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่พึงาม การทำงานร่วมกันทำให้พัฒนา ทั้งทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานที่ดีด้วย โดยนักเรียนทุกคนจะต้องปฏิบัติตามหลักการของการเรียนรู้แบบร่วมมือดังต่อไปนี้

8.1) นักเรียนมีการพึ่งพากันในทางบวก (Positive interdependence) นักเรียนแต่ละคนจะมีเป้าหมายร่วมกัน โดยมีบทบาทเท่าเทียมกันทุกคน ความสำเร็จของแต่ละคนขึ้นอยู่กับความสำเร็จของกลุ่ม

8.2) นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (Face to face interaction) การอภิปราย ปรัชญาหรือ ร่วมรับฟังความคิดเห็นตลอดเวลาที่ทำงานกลุ่ม

8.3) นักเรียนมีความรับผิดชอบการทำงานของตน (Individual accountability) นักเรียนแต่ละคนจะรับผิดชอบการทำงานในส่วนที่ตนได้รับการมอบหมายจากกลุ่ม และมีความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผลงานกลุ่มประสบความสำเร็จสูงสุด

8.4) นักเรียนมีทักษะทางสังคมในการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal in small group skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือเน้นการแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ และลดระดับความสามารถเก่งปานกลาง อ่อน เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนมีทักษะทางสังคม ทั้งการรู้จักพึ่งพากัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกการตัดสินใจ มีความจริงใจ มีความเป็นประชาธิปไตย และมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ซึ่งทักษะทางสังคมดังกล่าวนี้ จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้นักเรียนได้ฝึกการปรับตัว ให้เกียรติและเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนสามารถเรียนรู้กับเพื่อนที่มีความแตกต่างทางด้านความรู้ ความสามารถได้ นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเพื่อนที่เรียนอ่อนให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้อย่างถูกต้องเช่นกัน ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันทำงานจนประสบผลสำเร็จ ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดจิตเคารพ โดยครูต้องจัดกลุ่มลดความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน ให้นักเรียนได้สนทนา ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ ได้อภิปรายปรึกษาหารือกัน ได้ให้เกียรติและยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนปรับตัวเข้าหา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

9) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการพัฒนาความเคารพสิทธิมนุษยชน

การเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดจิตเคารพ เนื่องจากสิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะเป็นอารยธรรมโลก มนุษย์พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลก

เกิดความระลึกรู้ คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยยอมรับซึ่งกันและกันทางด้านชาติกำเนิด ศักดิ์ศรี สิทธิต่างๆที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม

ครูผู้เป็นบุคคลสำคัญในวงการการศึกษา จึงควรปลูกฝังพฤติกรรมให้นักเรียนให้ เกียรติผู้อื่นทั้งวาจาและการปฏิบัติ โดยการให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเพื่อน เพื่อส่งเสริมให้ นักเรียนปรับตัวเคารพสิทธิมนุษยชน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่างข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการพัฒนาความเคารพสิทธิ มนุษยชน เพราะแนวคิดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนเกิดจิตเคารพ ครูสามารถปลูกฝังให้ นักเรียนเคารพผู้อื่นได้ด้วยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ได้พัฒนาการใช้ คำพูดที่สุภาพ และปฏิบัติตนด้วยการให้เกียรติและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับตัว ให้ทำงานและอยู่ร่วมกับเพื่อนได้” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

10) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามกระบวนการกระจ่างค่านิยม (Value Clarification) หรือ VC

การปลูกฝังจิตจริยธรรมด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม จะช่วยให้นักเรียนเกิด ความกระจ่างในความเชื่อ ทศนคติ อารมณ์ และพฤติกรรมที่แสดงออกของตนเอง ครูและนักเรียน อภิปรายผลในประเด็นคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน โดยหน้าที่ของครูในการปลูกฝังจิตจริยธรรมคือ ชี้นำ หรือตั้งคำถามให้นักเรียนคิดได้ว่า นักเรียนมีความเข้าใจและกระจ่างในค่านิยมของตนเองเพียงใด และ ควรตัดสินใจกระทำการใด เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งเมื่อนักเรียนเกิดการคิดอย่างมี จริยธรรมได้ด้วยตนเอง นักเรียนก็จะปฏิบัติอยู่ในจริยธรรมได้จนเป็นนิสัย ดังตัวอย่างข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการกระจ่างค่านิยมเพื่อเสริมสร้างให้ นักเรียนเกิดจิตจริยธรรม เกิดความกระจ่างในความเชื่อ ทศนคติของตนเอง ครูต้องใช้วิธีการสอน แบบอภิปรายร่วมกับนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม โดยครูมีบทบาทหน้าที่ในการชี้นำ ตั้ง คำถามให้นักเรียนคิด เมื่อนักเรียนคิดได้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี นักเรียนก็จะสามารถเลือกปฏิบัติ เพื่อให้อาจอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

11) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกิจกรรมจิตอาสา

กิจกรรมจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความสมัครใจ เต็มใจ ตั้งใจทำ และเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจหรือทรัพย์สินในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น กระบวนการสร้างจิตอาสา มี 3 ประเด็น ดังนี้

11.1) ครูปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญต่อการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังประโยชน์ตอบแทน

11.2) นักเรียนทุกคนเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้และทักษะการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเป็นมิตร

11.3) ครูสร้างความเชื่อมั่นแก่นักเรียน ว่านักเรียนทุกคนสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้

กิจกรรมอาสาเป็นกระบวนการทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ โดยการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) นอกจากนักเรียนจะได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ แล้ว การให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสาเป็นการฝึกให้นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เน้นการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจ ปฏิบัติตนโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้นักเรียนมีจิตจริยธรรม เมื่อนักเรียนปฏิบัติตนโดยนึกถึงประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวมจนเป็นนิสัย นักเรียนจะสามารถเรียนรู้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้จิตอาสา เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดจิตจริยธรรม ให้นักเรียนได้อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจที่ไม่หวังผลตอบแทน เตรียมจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะเพื่อให้สื่อสารและช่วยเหลือผู้อื่นได้ ครูมีหน้าที่ในการสร้างกำลังใจแก่นักเรียน ให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองมีความรู้ ความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นได้ การฝึกให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาจึงทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

2.3 แนวทางการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีแนวทางการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตลักษณะ โดยใช้หนังสือเรียน พาวเวอร์พอยท์ เพื่อประกอบการบรรยาย นำเสนอประเด็นต่างๆ เรียงตามลำดับ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ง่าย นอกจากนี้ครูยังใช้สื่อวีดิทัศน์ และช่องทางทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับกับศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่าง หรือสื่อ

ประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจในประเด็นที่ศึกษามากยิ่งขึ้น และสำหรับห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมาก ครูควรเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์กับเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ เพื่อให้นักเรียนทุกคนในห้องเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง และใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แบบฝึกหัด ใบงานเพื่อให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ดังนั้น การใช้สื่อการเรียนรู้อประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องใช้สื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพราะการเรียนจากหนังสือเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ได้ดีเท่าที่ควร” (ผู้เชี่ยวชาญ 1)

“ครูต้องใช้สื่อสิ่งพิมพ์เช่น หนังสือเรียน บทความวิชาการ นิทานสอนใจ บัตรคำ บทอ่านสร้างสรรค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย” (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

“ครูต้องใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น พาวเวอร์พอยท์ วิดิทัศน์ เว็บไซต์ เพื่อเป็นการเสริมความรู้สิ่งที่เรียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดี” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

2.4 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดความรู้และทักษะของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของนักเรียน โดยใช้กระบวนการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เพื่อวัดและประเมินผลนักเรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก่อนเรียน โดยใช้วิธีการถามตอบ การสังเกต การทดสอบก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน วัดและประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างเรียน โดยวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตหาลักษณะของนักเรียน โดยใช้วิธีการถาม ทดสอบ ตรวจแบบฝึกหัด หรือชิ้นงานทำคาบหรือทำหน่วยการเรียนรู้ รวมถึงการให้คะแนนการนำเสนองานเดี่ยวและงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลังเรียนเป็นการวัดและประเมินผลสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งหมด ดังนั้น เมื่อต้องการทราบว่า นักเรียนมีจิตหาลักษณะหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ให้ครูตรวจผลงานที่ได้จากการทำโครงการ เพราะ โครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดจิตลักษณะครบทั้งห้าจิตลักษณะ การวัดและประเมินผลจึงต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงถึงการมีจิตหาลักษณะมีดังต่อไปนี้

นักเรียนจะต้องมีวินัยในการศึกษาหาความรู้ จนมีความรู้ ความเข้าใจในภาษาไทยอย่างถ่องแท้ สามารถนำความรู้ทางภาษาไทยไปใช้ประโยชน์ในการเรียนและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

(จิตวิทยาการ) และในการทำโครงการ นักเรียนจะต้องสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เรียบเรียงด้วยสำนวนภาษาของนักเรียนอย่างอิสระ (จิตสังเคราะห์) หากโครงการที่นักเรียนทำ เป็นโครงการที่มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร นักเรียนก็จะถือว่ามีความสร้างสรรค์ทางภาษาไทย (จิตสร้างสรรค์) และในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนจะต้องให้เกียรติ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างทางด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม (จิตเคารพ) รวมถึงปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎระเบียบของกลุ่ม มีความรับผิดชอบ มีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จ (จิตจริยธรรม)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า หากต้องการวัดและประเมินผลที่เน้นทางด้านจิตเคารพและจิตจริยธรรม ครูสามารถวัดจิตเคารพและจิตจริยธรรมได้ด้วยการวัดค่านิยม เพราะจิตลักษณะทั้ง 2 ประการ มีลักษณะเป็นค่านิยมที่ปฏิบัติเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการที่จะทราบว่า คนเรามีค่านิยมอย่างไร จะต้องสังเกตพฤติกรรม 4 ประการ ดังนี้

- 1) การเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมนั้นๆ
- 2) ความสนใจเรื่องต่างๆ ของบุคคลในสังคม
- 3) การเขียนแสดงความคิดเห็น หลักการ อุดมการณ์ ตามค่านิยมของผู้เขียน
- 4) การสัมมนาของบุคคลโดยทั่วไป ตลอดถึงกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า การวัดค่านิยมมีลักษณะคล้ายกับการวัดความสนใจหรือเจตคติ เครื่องมือประเภทมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ใช้วัดเจตคติก็สามารถนำมาใช้กับการวัดค่านิยมได้ ซึ่งหากต้องการวัดค่านิยม สามารถทำตามลำดับขั้นตอนได้ดังนี้

- 1) กำหนดค่านิยมที่จะวัดให้ชัดเจนว่าจะวัดค่านิยมอะไร
- 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษานิยาม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมนั้น
- 3) นิยามค่านิยมที่กำหนดให้ชัดเจน เพราะหากนิยามไม่ชัดเจนจะไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมนั้นได้อย่างเที่ยงตรงตามความต้องการ
- 4) เลือกแบบการสร้างเครื่องมือ เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม
- 5) เขียนข้อคำถามวัดค่านิยม และกำหนดค่าคะแนนให้กับคำตอบ เพื่อให้สามารถวัดได้อย่างชัดเจน
- 6) ตรวจสอบความถูกต้อง และความกระจ่างชัดของข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้เครื่องมือวัดค่านิยมที่มีคุณภาพ
- 7) ศึกษาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดค่านิยมรายข้อ เพื่อใช้ตัดสินและแยกผู้ที่มีค่านิยมและไม่มีค่านิยมได้อย่างชัดเจน ถ้าค่าอำนาจจำแนกสูงแสดงว่าจำแนกได้ดี ข้อคำถามข้อนั้น

สามารถนำไปใช้ได้ แต่หากค่าอำนาจจำแนกต่ำ ควรปรับปรุงข้อคำถามข้อนั้นหรือตัดทิ้งไป การออกข้อคำถามวัดค่านิยมจึงควรออกเกินจำนวนที่ต้องการอย่างน้อย 25 เปอร์เซนต์

8) เครื่องมือวัดค่านิยมมี 2 ลักษณะ ดังนี้

8.1) แบบวัดค่านิยมเดี่ยวหรือวัดค่านิยมด้านเดียว ได้แก่ แบบมีคำถามหรือสถานการณ์แล้วให้เติมข้อความ และแบบมีคำถามหรือสถานการณ์ แล้วมีตัวเลือกให้เลือกตอบ โดยกำหนดค่าคะแนนของตัวเลือก 0, 1, 2 โดยกำหนดให้ 0= ไม่มีค่านิยมเลย 1 มีค่านิยมนั้นบ้าง และ 2 มีค่านิยมนั้นมาก

8.2) แบบวัดค่านิยมเป็นกลุ่ม เช่น การวัดเพื่อจัดกลุ่มค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การประหยัดและการออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ การวัดค่านิยมเป็นกลุ่มนี้ ถ้าต้องการวัดครั้งเดียวแล้วให้ได้ครบทุกด้าน จะต้องสร้างเครื่องมือวัดให้วัดครั้งเดียวได้ครบทุกค่านิยม ดังตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องวัดและประเมินผลนักเรียนด้านจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์ ตามสภาพจริง ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน” (ผู้เชี่ยวชาญ 1)

ครูต้องวัดและประเมินผลก่อนเรียนโดยใช้วิธีการถามตอบ สังเกต ทดสอบความรู้ เพื่อศึกษาพื้นฐานของนักเรียนทั้งจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

“ครูต้องวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อวัดและประเมินผลพัฒนาการของนักเรียน โดยการสังเกต ทดสอบความรู้ที่ได้เรียนผ่านไปแล้ว ซึ่งจะทำให้นักเรียนและครูได้รู้ว่านักเรียนเข้าใจและไม่เข้าใจบทเรียนใด เพื่อให้ครูจัดกิจกรรมเสริมความรู้เพิ่มเติมต่อไปทั้งจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์” (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

“ครูต้องวัดและประเมินผลหลังเรียนด้วยการทดสอบ และตรวจผลงานโครงการ การตรวจโครงการไม่ได้ตรวจเพียงผลงานที่สำเร็จแล้วเท่านั้น แต่ตรวจไปถึงกระบวนการ ตั้งแต่การจัดกลุ่มทำงาน การช่วยกันทำงาน สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นโครงการของกลุ่มได้ ซึ่งการทำโครงการนี้ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาครบทั้ง 5 จิตลักษณะ ได้พัฒนาทั้งสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม (ผู้เชี่ยวชาญ 2)

“ครูต้องวัดและประเมินผลจิตเคารพและจิตจริยธรรมโดยการวัดและประเมินผลค่านิยม ควรใช้วิธีการสัมภาษณ์ และสอบถามค่านิยม ทศนคติของนักเรียนเพื่อประเมินระดับความคิดของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตเคารพและจิตจริยธรรม” (ผู้เชี่ยวชาญ 3)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ ครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ศึกษานิเทศก์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครูภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 132 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ 1 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย 2 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.1 ข้อมูลทั่วไปของครูภาษาไทย

ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.20 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 28.80 โดยทั้งเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-30 ปี ร้อยละ 34.80 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.70 และปริญญาโท ร้อยละ 33.30 ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทย 5-10 ปี ร้อยละ 40.20 จำนวนคาบที่สอนภาษาไทย/สัปดาห์ 16-20 คาบ ร้อยละ 70.50 และมีจำนวนนักเรียนในห้องเรียน/คาบ ส่วนใหญ่ 41-45 คน ร้อยละ 37.10

1.2 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะ พบว่า ครูปฏิบัติด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย คือ จิตวิทยาการ และจิตเคารพ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง จิตจริยธรรมและจิตสร้างสรรค์ มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง และจิตสังเคราะห์ มีระดับการปฏิบัติน้อยครั้ง โดยครูมีการปฏิบัติในแต่ละจิต ดังนี้

1) จิตวิทยาการ

ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตวิทยาการ โดยมีความตั้งใจและตื่นตัวในการเรียน รองลงมาคือ มีการถามตอบกับครูเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนและมีการนำความรู้ในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทยไปใช้ประโยชน์ เช่น หลักการฟัง ดู พูด อ่าน เขียน การใช้ภาษาไทยและวรรณคดีไทย ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยเตรียมเนื้อหาเพื่อใช้จัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยเตรียมแบบฝึกหัดภาษาไทยเพิ่มเติมทุกหน่วยการเรียนรู้ และครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยกำหนดประเด็นที่จะทดสอบความรู้ภาษาไทย โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551

2) จิตสังเคราะห์

ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตสังเคราะห์ โดยมีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรวจสอบได้ รองลงมาคือ มีการเลือกข้อมูลที่ต้องไปใช้ในงานของนักเรียนเอง และมีการแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยเตรียมข้อมูลสำหรับใช้แสดงวิธีการแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น ประเด็นหลักกับประเด็นรอง เพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนนำหลักการหรือความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูลที่จะใช้ทำรายงานหรือโครงงานภาษาไทย และครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลรายงานหรือโครงงานของนักเรียนให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ

3) จิตสร้างสรรค์

ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตสร้างสรรค์ โดยมีการคิดและตอบคำถามของครูในชั้นเรียนด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไว ทันตามเวลาที่ครูกำหนด รองลงมาคือ มีการคิดหาคำตอบโดยมองจากหลายแง่มุมเพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย เช่น เทคนิควิธีของนักเรียน ในการจำคำราชาศัพท์ และมีการแสดงความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหา เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้นำเสนอ มุมมองในการแก้ปัญหา ถ่ายทอดมุมมองที่แปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย ด้วยภาษาพูดหรือภาษา เขียนที่สละสลวยชัดเจนได้ในเวลาที่กำหนด ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยกำหนดให้ นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นักเรียนสร้างขึ้นประกอบการนำเสนอผลงาน และครู ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนให้ครูและเพื่อนนักเรียนในห้อง สอบถามเกี่ยวกับผลงานที่มีลักษณะแปลกใหม่ที่นักเรียนได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน

4) จิตเคารพ

ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตเคารพโดยมีการปรับตัวทำงาน ร่วมกับเพื่อน รองลงมาคือ มีการพูดและปฏิบัติตนต่อครูและเพื่อนด้วยความสุภาพ และมีการรับฟัง ความคิดเห็นของครูและเพื่อน ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนให้นักเรียนได้ ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลงานที่ร่วมกันทำอย่างภาคภูมิใจหน้าชั้นเรียน ครูออกแบบ การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนให้นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับความสามัคคี การให้เกียรติและการร่วมแรงร่วมใจกัน และครูออกแบบการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนการวัดและประเมินผลนักเรียน โดยใช้วิธีการถามคำถามที่ให้นักเรียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมิตรภาพ และสังเกตพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อนำข้อมูลมา สนับสนุนหรือค้ำกัน

5) จิตจริยธรรม

ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงการมีจิตจริยธรรมโดยมีการยอมรับ ความผิด เมื่อปฏิบัติผิดกฎระเบียบของชั้นเรียน รองลงมาคือ มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคม และมีการปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเทศะ ครูออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้นักเรียนได้ถ่ายทอดข้อคิดใน การปฏิบัติดีเพื่อสังคม ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม และครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวางแผนการสอบถามทัศนคติจากที่นักเรียนเล่าเรื่องการปฏิบัติตัวดีต่อสังคมเพื่อวิเคราะห์มุมมองในการปฏิบัติตัวของนักเรียน

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตหาลักษณะ พบว่า ครูปฏิบัติด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย คือ จิตวิทยาการ และจิตเคารพ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง จิตจริยธรรมและจิตสร้างสรรค์ มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง และจิตสังเคราะห์ มีระดับการปฏิบัติน้อยครั้ง โดยครูมีการปฏิบัติในแต่ละจิต ดังนี้

1) จิตวิทยาการ

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยขณะที่จัดการเรียนการสอนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนถามประเด็นที่สงสัย รองลงมาคือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับความรู้ที่หลากหลายจากการฟัง ดูและอ่านจากหลายแหล่งการเรียนรู้ เช่น การฟังเล่าเรื่อง การดูละคร หรือบทบาทสมมติ การอ่านบทเรียนหรือบทประพันธ์ และใช้คำถามเพื่อนำทางให้นักเรียนหาคำตอบ โดยกำหนดเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้แต่ละเรื่อง ซึ่งส่งผลสู่การรู้จริงในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทย

2) จิตสังเคราะห์

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ตำรา ผู้เชี่ยวชาญ ห้องสมุด สื่อต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ประเมินค่า และเลือกข้อมูลไปใช้ประโยชน์ รองลงมาคือ ให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์และจับประเด็นสำคัญเรื่องที่สนใจ จากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต และนำเสนอหน้าชั้นเรียน และครูสอนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกประเด็นหลักออกจากประเด็นรอง แยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินค่าข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

3) จิตสร้างสรรค์

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รองลงมาคือ ครูจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ เป็นกันเอง

เพื่อไม่ให้นักเรียนเคร่งเครียดจนเกินไป และครูส่งเสริมให้นักเรียนคิดโดยใช้คำถามปลายเปิด และตั้งใจรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของนักเรียน

4) จิตเคารพ

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนแต่ละคนรู้สึกมีอิสระที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน รองลงมาคือ ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มทำงาน โดยคละความรู้ ความสามารถเพื่อร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสาระภาษาไทย และให้นักเรียนรับผิดชอบแบ่งงานกันเองภายในกลุ่มโดยแบ่งงานให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม

5) จิตจริยธรรม

ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันหลังกิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อให้นักเรียนมีแนวทางปฏิบัติตนเป็นคนดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ รองลงมาคือ ครูให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้ปรับพฤติกรรมเข้าหากัน โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบมีความรับผิดชอบไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อน และให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเพื่อวิเคราะห์มุมมองความคิดของนักเรียน

1.4 การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

การใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ พบว่า ครูปฏิบัติด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย คือ จิตวิทยาการ และจิตเคารพ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง จิตจริยธรรมและจิตสร้างสรรค์ มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง และจิตสังเคราะห์ มีระดับการปฏิบัติน้อยครั้ง โดยครูมีการปฏิบัติในแต่ละจิตดังนี้

1) จิตวิทยาการ

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาข้อมูลหลักการฟัง พูด อ่าน เขียน หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องมากยิ่งขึ้น และครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น พาวเวอร์พอยท์ เว็บบอร์ด เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูลและทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมในชั่วโมงเรียนและนอกเวลาเรียน

2) จิตสังเคราะห์

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างอิสระตามประเด็นที่นักเรียนสนใจ หรือเรื่องที่กำหนดร่วมกันในชั้นเรียน จนได้ข้อมูลมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่าและผสมผสานจนได้เป็นข้อมูลใหม่ที่มีประโยชน์ต่องานของนักเรียน และครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาบทความ ข่าว หรือวรรณคดีและทำแบบฝึกหัดวิเคราะห์ข้อมูล

3) จิตสร้างสรรค์

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีข้อมูลแปลกใหม่ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เว็บไซต์ เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลเพียงพอในการคิดริเริ่มสิ่งแปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย และให้นักเรียนเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหาข้อมูลได้อย่างแปลกใหม่และหลากหลายคำตอบ

4) จิตเคารพ

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สื่อการเรียนรู้ นำเสนอภาพและเรื่องราวของบุคคลที่ปฏิบัติตนให้เกียรติผู้อื่น เช่น พุดจาไฟเราะ มีสัมมาคารวะ และไม่รังเกียจหรือดูถูกผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตาม และให้นักเรียนใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ รายการโทรทัศน์ หรือข่าวสารที่เผยแพร่ในเฟซบุ๊กเพื่อศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงการให้เกียรติ เข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล

5) จิตจริยธรรม

ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดย ใช้สื่อการเรียนรู้นำเสนอบุคคลสำคัญหรือตัวละครในวรรณคดีที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเพื่อเป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง และให้นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้นำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับการทำความดีมีน้ำใจ มีจิตสาธารณะต่อผู้อื่น

1.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

จากข้อมูลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะ พบว่า ครูปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย คือ จิตวิทยาการ จิตเคารพ และจิต

จริยธรรม มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้งจิตสร้างสรรค์ มีระดับการปฏิบัติบางครั้ง และจิตสังเคราะห์ มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยครูมีการปฏิบัติในแต่ละจิตดังนี้

1) จิตวิทยาการ

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยครูวัดและประเมินผลนักเรียนด้วยตนเอง และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อพัฒนาความรู้ และทดสอบความรู้ภาษาไทยของนักเรียน ทั้งข้อสอบปรนัยและอัตนัย

2) จิตสังเคราะห์

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวัดและประเมินผลความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินค่า เรียบเรียงข้อมูล และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยใช้เกณฑ์รูปรีคิที่ท่านกำหนดเองหรือกำหนดร่วมกับนักเรียน และทดสอบการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่าและเรียบเรียงข้อมูลของนักเรียน โดยใช้ข้อสอบอัตนัย

3) จิตสร้างสรรค์

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวัดและประเมินผลผลงานที่สะท้อนความคิดที่แปลกใหม่ของนักเรียนโดยให้นักเรียนนำเสนอผลงานทางภาษาไทย เช่น เรื่องสั้น บทความ หรือนิทานสอนใจที่นักเรียนเป็นผู้แต่งเอง พร้อมทั้งนำเสนอหน้าชั้นเรียน และทดสอบการคิดนอกกรอบที่หลากหลายมุมมองการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสมเหตุสมผล โดยการถามคำถามที่สะท้อนความคิดของนักเรียน เช่น แนวคิดแปลกใหม่ของนักเรียนในการช่วยกันแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออก

4) จิตเคารพ

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยครูพูดคุยสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อประเมินทัศนคติในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และวัดและประเมินผลการปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงถึงการให้เกียรติผู้อื่น ด้วยการสังเกตจากการทำงานกลุ่มโดยประเมินความรับผิดชอบต่อหน้าที่การพูดคุยปรึกษาหารือกันในกลุ่มอย่างพึงพากัน

5) จิตจริยธรรม

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวัดและประเมินผลพฤติกรรมที่สะท้อนการปฏิบัติตัวดีโดยการสังเกตการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การช่วยเหลือครูและ

เพื่อนอย่างเต็มใจและสัมภาษณ์ทัศนคติของนักเรียนโดยการพูดคุยเกี่ยวกับจิตสาธารณะของคนในสังคม และมุมมองของนักเรียนในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูภาษาไทยในการนำไปปฏิบัติโดยนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตเคารพและจิตจริยธรรม ดังนี้

2.1 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

การจะพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนเก่งและดี ครูต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยต้องวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) และออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) ให้นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันทำงาน และปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อตกลง เพื่อให้งานประสบความสำเร็จและเป็นการสร้างวินัยในตนเอง และในการวัดและประเมินผล จะใช้กระบวนการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation)

1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Student-centered approach) เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมพัฒนาการทางสมองทุก ๆ ด้าน (Whole brain approach) ทั้งด้านร่างกาย ภาษา และการรับรู้ พัฒนาทักษะการบวนการคิด (Thinking Skill) และการแก้โจทย์ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผลในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนานักเรียนตามศักยภาพของนักเรียนในหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ (Thematic approach) ออกแบบกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจตนเอง รู้จักส่วนดีและส่วนบกพร่องของตนเอง เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้ดีขึ้นได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

2) การออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

ครูออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหามากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือเรียน พาวเวอร์พอยท์ สื่อวีดิทัศน์ โปรแกรมเตอร์ใช้ประกอบการเรียน การสอน

3) การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

ครูออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) ครูใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ และตรวจงานของนักเรียน และกำหนดเกณฑ์รูบรีคเพื่อให้สามารถวัดและประเมิน นักเรียนได้ถูกต้องตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตทำ ลักษณะ ผู้เชี่ยวชาญนำกิจกรรมจากแนวคิดที่หลากหลายมาใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีสติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรมได้ ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

การเรียนรู้เชิงรุกเน้นการใช้เทคนิคการสอนแบบร่วมมือ วิธีการสอนแบบ กรณีศึกษา วิธีการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง วิธีการสอนแบบอภิปราย วิธีการสอนแบบโครงการ วิธีการสอนแบบ PBL (Project based learning) โดยให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาและเขียนบันทึกสิ่ง ที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้นักเรียนมีความ เข้าใจในมโนทัศน์ที่สอนอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง เกิดความเข้าใจที่คงทนและถ่ายโยงความรู้ได้ดี เนื่องจาก การเรียนรู้เชิงรุกนั้น นักเรียนจะต้องคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แม้พบปัญหานักเรียน สามารถคิดแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบให้กับงานของตนเองได้จนประสบความสำเร็จ ดังนั้นการเรียนรู้ เชิงรุกจึงส่งผลให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้นักเรียนและครูได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับ โดยนักเรียนสามารถแก้ไขและปรับความเข้าใจใน มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนได้ทันทีจากการเรียนรู้เชิงรุก เพราะนักเรียนได้ใช้มโนทัศน์ในการพูดคุย อภิปรายและเขียนสื่อสารซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนกับครู อีกทั้งยังสามารถจัดระบบความคิดและมี วินัยในการปฏิบัติตามกระบวนการแก้ปัญหา รับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เรียนรู้ได้อย่าง

เข้าใจ ส่วนครูได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับอย่างสม่ำเสมอจากการที่นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน และจากการปรึกษาของนักเรียน ทำให้ครูทราบว่า นักเรียนมีความเข้าใจและไม่เข้าใจเนื้อหาในส่วนตัว ซึ่งทำให้ครูสามารถปรับการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนได้

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Practice)

หลักการสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือ การให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ใช้เทคนิคการสอนแบบร่วมมือให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ใช้เทคนิคการใช้คำถาม ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพสูงสุดต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ประเด็นปัญหา กลุ่มหรือทีมของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และผู้ให้คำปรึกษา ในที่นี้หมายถึงครูและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีจิตวิทยาการ โดยมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนอย่างถ่องแท้ และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนและการทำงานได้อย่างมีคุณภาพ

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนการสอนแบบตกผลึก (Crystal – based approach)

การเรียนการสอนแบบตกผลึกมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่ตนสนใจจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ร่วมกันจัดการความรู้ผ่านกระบวนการคิด ทำให้นักเรียนได้พิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และสะท้อนความคิด จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ สามารถสื่อสารสิ่งที่ตนเข้าใจผ่านงานเขียนเชิงวิชาการได้ ดังนั้น การพัฒนานักเรียนด้วยการสอนแบบตกผลึกจึงเป็นการพัฒนาจิตสังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การเรียนการสอนแบบตกผลึกยังเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อความรู้ที่ค้นพบผ่านการอภิปรายร่วมกันกับครูและเพื่อนในชั้นเรียน กระบวนการดังกล่าวนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการตกผลึกทางความคิดในเรื่องที่ตนได้ศึกษา ซึ่งประเด็นนี้นักเรียนก็จะได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาการ

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการสะท้อนคิด (Reflection)

กิจกรรมสะท้อนคิดสามารถทำได้ทั้งเป็นการสะท้อนคิดรายบุคคล สะท้อนคิดเป็นคู่ และสะท้อนคิดเป็นกลุ่มหรือทีมเล็กๆ โดยมีเทคนิคการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเขียนบันทึกการเรียนรู้ (Journal Writing) กิจกรรมสนทนา (Dialogue) การเขียนแผนผังการสะท้อนคิด (Reflection) เทคนิคการสนทนาโต๊ะกลม (Reflection roundtables) การใช้บัตรคำ (Talking cards) เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ (Six hats) การทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ทำให้นักเรียนได้ประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง โดย

สังเกต และตระหนักรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหาได้อย่างถูกต้องและเข้าใจถ่องแท้ และทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความรู้และความรู้สึกที่มีต่อสถานการณ์และพัฒนามุมมองหรือความคิดใหม่ได้

5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาเป็นกิจกรรมที่เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตนเอง ความเมตตาและจิตสำนึกต่อส่วนรวม การนำปรัชญาและศาสนธรรมมาพัฒนาจิต ฝึกปฏิบัติจนมีสติและเกิดปัญญา ซึ่งจิตตปัญญาศึกษามีความสอดคล้องกับการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ ความเมตตา และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตตปัญญาเน้นประสบการณ์ตรงภายในจิตใจเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ความคิด ความรู้สึกภายในจิตใจของตนเองที่สัมพันธ์กับสังคมภายนอก

6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกิจกรรมสุนทรียสนทนา (Dialogue)

กิจกรรมสุนทรียสนทนาจะใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่ม คนในวงสนทนาจะเป็นกระจกเงาให้กันและกันอย่างปราศจากอคติ เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้เรียนรู้ตนเอง และแก้ไขปรับปรุงตนเอง คนในวงสนทนาจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น มีจิตใจที่เปิดกว้าง มีความสุขที่ได้ฟัง ได้เรียนรู้จากผู้อื่น เพื่อให้สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

7) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการคิดไตร่ตรอง (Reflective thinking)

การคิดไตร่ตรองเป็นการพิจารณาความคิด ความเชื่อต่างๆ หรือข้อสมมติฐาน การคาดเดาที่มาจากความรู้ และประสบการณ์ด้วยความระมัดระวัง เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดข้อสรุปที่อาจจะเป็นไปได้ในอนาคต โดยนักเรียนต้องใช้ความคิด พินิจพิจารณา ตั้งประเด็นคำถามสำหรับตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งจะต้องมีความรับผิดชอบ และตั้งใจศึกษาเพื่อให้ได้รับสิ่งที่ดีและถูกต้อง การคิดไตร่ตรองได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นทักษะการคิดหลายๆ แบบ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา สำหรับหลักของการคิดไตร่ตรองที่นำมาใช้เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ การรับข้อมูลอย่างมีสติ ไม่เชื่อสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟังทั้งหมด แต่ให้ใช้สติ สมานธิในการศึกษาความเป็นตัวตนของเพื่อนแต่ละคน ทำให้นักเรียนเกิดความเคารพผู้อื่นได้

8) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรม อารมณ์และสังคมร่วมกัน ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ดียิ่ง การทำงานร่วมกันทำให้พัฒนา ทั้งทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานที่ดีด้วย

9) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการพัฒนาความเคารพสิทธิมนุษยชน

การเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดจิตเคารพ เนื่องจาก สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะเป็นอารยธรรมโลก มนุษย์พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลกเกิดความระลึกถึง คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยยอมรับซึ่งกันและกันทางด้านชาติกำเนิด ศักดิ์ศรี สิทธิต่างๆ ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม

ครูผู้เป็นบุคคลสำคัญในวงการการศึกษา จึงควรปลูกฝังพฤติกรรมให้นักเรียน ให้เกียรติผู้อื่นทั้งวาจาและการปฏิบัติ โดยการให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเพื่อน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนปรับตัวเคารพสิทธิมนุษยชน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

10) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามกระบวนการกระจ่างค่านิยม (Value Clarification) หรือ VC

การปลูกฝังจิตจริยธรรมด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม จะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจ่างในความเชื่อ ทศนคติ อารมณ์ และพฤติกรรมที่แสดงออกของตนเอง ครูและนักเรียนอภิปรายผลในประเด็นคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน โดยหน้าที่ของครูในการปลูกฝังจิตจริยธรรมคือ ชี้นำหรือตั้งคำถามให้นักเรียนคิดได้ว่า นักเรียนมีความเข้าใจและกระจ่างในค่านิยมของตนเองเพียงใด และควรตัดสินใจกระทำการใด เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งเมื่อนักเรียนเกิดการคิดอย่างมีจริยธรรมได้ด้วยตนเอง นักเรียนก็จะปฏิบัติอยู่ในจริยธรรมได้จนเป็นนิสัย

11) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกิจกรรมจิตอาสา

กิจกรรมอาสาเป็นกระบวนการทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์โดยการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) นอกจากนักเรียนจะได้รับประสบการณ์ใหม่ การให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสาเป็นการฝึกให้นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เน้นการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจ ปฏิบัติตนโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้นักเรียนมีจิตจริยธรรม เมื่อนักเรียนปฏิบัติตนโดยนึกถึงประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวมจนเป็นนิสัย นักเรียนจะสามารถเรียนรู้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2.3 แนวทางการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีแนวทางการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตลักษณะ โดยใช้หนังสือเรียน พาวเวอร์พอยท์ เพื่อประกอบการบรรยาย นำเสนอประเด็นต่างๆ เรียงตามลำดับ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ง่าย นอกจากนี้

ครูยังใช้สื่อวีดิทัศน์ และช่องทางทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล และเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่าง หรือสื่อประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจในประเด็นที่ศึกษามากยิ่งขึ้น และสำหรับห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมาก ครูควรเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์กับเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนในห้องเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง และใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แบบฝึกหัด ใบงาน เพื่อให้ให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ดังนั้น การใช้สื่อการเรียนรู้อประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.4 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดความรู้และทักษะของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของนักเรียน โดยใช้กระบวนการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เพื่อวัดและประเมินผลนักเรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก่อนเรียน โดยใช้วิธีการถามตอบ การสังเกต การทดสอบก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน วัดและประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างเรียน โดยวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตทำลักษณะของนักเรียน โดยใช้วิธีการถาม ทดสอบ ตรวจสอบแบบฝึกหัด หรือชิ้นงานทำคาบหรือทำหน่วยการเรียนรู้ รวมถึงการให้คะแนนการนำเสนองานเดี่ยวและงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลังเรียนเป็นการวัดและประเมินผลสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งหมด ดังนั้น เมื่อต้องการทราบว่า นักเรียนมีจิตทำลักษณะหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ให้ครูตรวจการทำโครงงาน หรือ PBL (Project based learning) เพราะ โครงงานและ PBL เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดจิตลักษณะครบทั้งห้าจิตลักษณะ อีกทั้งยังวัดและประเมินผลจิตเคารพและจิตจริยธรรมได้ด้วยวิธีการวัดและประเมินผลค่านิยม

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนรู้จากศึกษานิเทศก์ และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องเรื่องจิตทำลักษณะ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยอภิปรายผลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตทำลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัยสรุปว่า มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนเกิดจิตทำลักษณะครบทุกจิต แต่ระดับปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเกิดแต่ละจิตมีความแตกต่างกัน เมื่อผู้วิจัยพิจารณาค่าเฉลี่ยทั้งหมดของแต่ละจิตลักษณะแล้ว พบว่า ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยบ่อยครั้งเพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาการและจิตเคารพ ขณะเดียวกันครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยน้อยครั้งเพื่อให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์ โดยมีเหตุผลประกอบผลการวิจัย 3 ประการดังนี้

1) ครูภาษาไทยมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาการบ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูศึกษาลักษณะของนักเรียนก่อนวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนและการนำความรู้ในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทยไปใช้ประโยชน์ เช่น หลักการฟัง ดู พูด อ่าน เขียน การใช้ภาษาไทยและวรรณคดีไทย และศึกษาลักษณะของนักเรียนจากการสังเกตวินัยในการเรียน เช่น ความตั้งใจ ความตื่นตัวในการสนทนากับครูในชั้นเรียน และ ความรับผิดชอบในการทำงาน เพื่อให้สามารถออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับ

ความรู้ ความสามารถและความสนใจของนักเรียน ซึ่งการศึกษาลักษณะของนักเรียนด้วยการถาม ความรู้เดิมที่นักเรียนมี ทำให้ครูสามารถจัดเนื้อหาสาระโดยลำดับความยากง่ายของเนื้อหาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับนักเรียน สอดคล้องกับสุวัทนา เอี่ยมอรพรรณ (2549: 110-111) ที่กล่าวว่า หลักของการออกแบบการจัดการเรียนรู้คือครูต้องจัดเนื้อหาสาระให้เป็นลำดับขั้นตอน คำนึงถึงความยากง่าย และความต่อเนื่องของเนื้อหา จัดรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ นักเรียนแต่ละคน

2) ครูมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนมีจิตศรัทธาบ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน ทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อให้นักเรียนช่วยกันเรียน ช่วยกันทำงานจน ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้นักเรียนเกิดจิตศรัทธา เพราะนักเรียนจะต้องพูดและปฏิบัติต่อครูและ เพื่อนด้วยความสุภาพ แสดงถึงความเข้าใจ ให้เกียรติ และรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้สามารถปรับตัว และทำงานร่วมกับเพื่อนได้ ในขณะเดียวกัน เมื่อนักเรียนสามารถทำงานร่วมกันได้ดี นักเรียนก็จะ ช่วยกันเรียนจนทุกคนในกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจภาษาไทยอย่างถ่องแท้เช่นกัน สอดคล้องกับ Gardner (2006:116) ที่กล่าวว่า การวางแผนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนเป็นการวางแผนการฝึกทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

3) ครูมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์บ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนได้วิเคราะห์ ข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น ประเด็นหลักกับประเด็นรองจากข้อมูล มีครูเพียงส่วนน้อยที่พัฒนาให้ นักเรียนเกิดจิตสังเคราะห์ เนื่องจาก ครูไม่สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้ นักเรียนมีจิตสังเคราะห์ได้ในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะการจะพัฒนาให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์ จะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์ และ สังเคราะห์ข้อมูลโดยเรียงเรียงประโยคด้วยสำนวนภาษาของตนเองได้อย่างถูกต้องชัดเจน ดังที่ Gardner (2006:3) กล่าวว่า จิตสังเคราะห์เป็นจิตที่แสดงออกถึงการเข้าใจข้อมูล การวิเคราะห์ ประเมินค่า และผสมผสานเรียงเรียงข้อมูลจนกลายเป็นข้อมูลใหม่ที่มีค่าต่อนักเรียนเอง ดังนั้น ครูควร ให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์และผสมผสานเรียงเรียงข้อมูลอยู่เสมอเพื่อเสริมสร้างจิตสังเคราะห์ให้แก่ นักเรียน

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัยสรุปว่า ครูปฏิบัติด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนเกิดจิตหาลักษณะครบทุกจิตสอดคล้องกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยข้างต้น เมื่อผู้วิจัยพิจารณาระดับการปฏิบัติโดยแยกแต่ละจิต พบว่า ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยบ่อยครั้งเพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาการและจิตเคารพ แต่จัดกิจกรรมการเรียนรู้บ่อยครั้งเพื่อให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์ โดยมีเหตุผลประกอบผลการวิจัย 3 ประการดังนี้

1) ครูภาษาไทยมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาการบ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูได้เปิดโอกาสให้นักเรียนถามในประเด็นที่สงสัย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับความรู้ที่หลากหลายจากการฟัง ดูและอ่านจากหลายแหล่งเรียนรู้ เช่น การฟังเล่าเรื่อง การดูละครหรือบทบาทสมมติ การอ่านบทเรียนหรือบทประพันธ์ เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งกิจกรรมการเรียนรู้แบบเดี่ยว คู่ และกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และอภิปรายความรู้เรื่องที่เรียนร่วมกับครู และเพื่อน ซึ่งการให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ด้วยตนเอง ได้ทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน และได้สอบถามในประเด็นที่สงสัยจะทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในวิชาภาษาไทย สอดคล้องกับทฤษฎี ซามมณี และคณะ (2543) ที่กล่าวว่า หลักของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คือให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

2) ครูภาษาไทยมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีจิตเคารพบ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูจะให้นักเรียนจัดกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ด้วยการให้เกียรติ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะเมื่อนักเรียนเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น มีความเคารพซึ่งกันและกัน นักเรียนก็จะทำงานและอยู่ร่วมกันได้ สอดคล้องกับ Gardner (2006: 119-120) ที่กล่าวว่า ครูสามารถเสริมสร้างจิตเคารพให้แก่เด็กนักเรียนได้โดยการมอบหมายงานกลุ่มให้นักเรียนรับผิดชอบร่วมกัน ให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานตามหน้าที่ของตนเอง และเคารพให้เกียรติในหน้าที่ของคนอื่นเช่นกัน กล่าวคือ นักเรียนต้องเชื่อมั่นในความสามารถของสมาชิกกลุ่ม และร่วมกันทำงานเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

3) ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์บ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์และจับประเด็นสำคัญเรื่องที่สนใจ จากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต ครูสอนเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกประเด็นหลักออกจากประเด็นรอง แยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินค่าข้อมูลได้อย่างถูกต้อง แต่ครูปฏิบัติบ่อยครั้งในการให้นักเรียนสืบค้น วิเคราะห์แล้วเรียบเรียงผสมผสานข้อมูลด้วยตนเองจนได้เป็นโครงงาน

สาเหตุที่ครูปฏิบัติได้น้อยครั้ง เพราะขั้นตอนในการสังเคราะห์ข้อมูลมีหลายขั้นตอน และต้องใช้เวลา การแบ่งเวลาให้นักเรียนทำโครงการจึงจำเป็นอย่างยิ่ง หากครูไม่จัดสรรเวลาให้นักเรียนได้ทำโครงการ นักเรียนก็จะเรียนรู้เพื่อให้เกิดจิตสังเคราะห์ได้น้อยครั้ง ดังนั้น การจะเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดจิตสังเคราะห์ในระดับที่สูงขึ้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกฝนการเรียบเรียงผสมผสานข้อมูลด้วยตนเองอยู่เสมอจนได้เป็นโครงการภาษาไทยของนักเรียนเอง สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549: 48-69) ที่อธิบายถึงขั้นตอนของการสังเคราะห์ข้อมูลไว้ว่า หลังจากที่สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว นักเรียนจะต้องผสมผสานเรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้ได้เป็นข้อมูลใหม่ที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การเสริมสร้างนักเรียนในส่วนนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์ในระดับที่สูงขึ้น

3. ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัยสรุปว่า ครูปฏิบัติด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนเกิดจิตห้ำลักษณะครบทุกจิต เมื่อผู้วิจัยพิจารณาระดับการปฏิบัติโดยแยกแต่ละจิต พบว่า ครูใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยบ่อยครั้งเพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาการและจิตเคารพ แต่ใช้สื่อการเรียนรู้บ่อยครั้งเพื่อให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์ โดยมีเหตุผลประกอบผลการวิจัย 3 ประการดังนี้

1) ครูภาษาไทยมีการใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาการบ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาข้อมูลหลักการฟัง พูด อ่าน เขียน หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม และใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น พาวเวอร์พอยท์ เว็บไซต์เพื่อประกอบการสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากยิ่งขึ้น การที่ครูใช้สื่ออย่างหลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์สอดคล้องกับเนื้อหา สติปัญญาและความสนใจของนักเรียนจึงทำให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับพวงเล็ก อุดระ (2539: 112) ที่กล่าวว่า การเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหา วย ความสามารถ สติปัญญาและความสนใจของนักเรียนจะช่วยพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ครูภาษาไทยมีการใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีจิตเคารพบ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูใช้สื่อการเรียนรู้ เพื่อนำเสนอภาพและเรื่องราวของบุคคลที่ปฏิบัติตนให้เกียรติผู้อื่น เช่น พุดจาไฟเราะ มีสัมมาคารวะ และไม่รังเกียจหรือดูถูกผู้อื่นมาให้นักเรียนดูเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเลือกปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีจิตเคารพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับทฤษฎีกรวยประสบการณ์ของ Dale (1969: 42-43) ที่ว่า สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถจัดประสบการณ์ให้แก่ักเรียนได้ ซึ่งการให้นักเรียนได้ชมภาพหรือวีดิทัศน์ที่เสนอเรื่องราวต่างๆ จัดเป็น

ประสบการณ์การเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ได้จากสื่อ ดังนั้น การใช้สื่อการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับเนื้อหาจึงเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3) ครูภาษาไทยมีการใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์น้อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูให้นักเรียนใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อศึกษาบทความ ข่าว หรือวรรณคดีที่จะนำมาใช้ทำโครงการด้วยตนเองน้อยครั้ง จึงทำให้นักเรียนมีข้อมูลไม่มากพอที่จะนำมาใช้ทำโครงการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Gardner (2006) ที่กล่าวว่า หากนักเรียนได้รับโอกาสในการใช้สื่อเพื่อศึกษาข้อมูลน้อยครั้ง ข้อมูลที่ได้รับอาจจะไม่เพียงพอสำหรับงานของนักเรียน จึงทำให้ได้ผลงานที่ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัยสรุปว่า ครูปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดจิตหาลักษณะครบทุกจิต เมื่อผู้วิจัยพิจารณาระดับการปฏิบัติโดยแยกแต่ละจิต พบว่า ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยบ่อยครั้งเพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาการและจิตเคารพ แต่วัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยน้อยครั้งเพื่อให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์ โดยมีเหตุผลประกอบผลการวิจัย 3 ประการดังนี้

1) ครูภาษาไทยมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาการบ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริงทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยการทดสอบ ตรวจแบบฝึกหัด ตรวจงานกลุ่ม โครงการ และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน ซึ่งการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายพร้อมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน จะทำให้นักเรียนได้ทราบข้อบกพร่องของตนเอง และปรับปรุงตนเองเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจภาษาไทยมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับเอมอร์ จังศิริพรภรณ์ (2546: 135) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลที่ดี ครูจะต้องรวบรวมเรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริง และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน ว่านักเรียนมีจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงอย่างไร เพื่อให้นักเรียนพัฒนาตนเองให้เรียนรู้และเข้าใจภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น

2) ครูภาษาไทยมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนมีจิตเคารพบ่อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูใช้วิธีการพูดคุยสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อประเมินทัศนคติในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และประเมินการปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงถึงการให้เกียรติผู้อื่นด้วยการสังเกตจากการทำงานกลุ่ม โดยครูจะประเมินเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการพูดคุยปรึกษาหารือกันในกลุ่มอย่างพึงพากัน

การที่ครูวัดและประเมินผลนักเรียนด้านที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการสัมภาษณ์ ทัศนคติและสังเกตพฤติกรรม โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ จะทำให้ครูสามารถวัดและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะ คำพูดและท่าทางของนักเรียนจะสะท้อนความคิดภายในของนักเรียนได้ สอดคล้องกับศิริเดช สุชีวะ (2546) ที่กล่าวว่า วิธีการวัดและประเมินผลประกอบด้วย 3 วิธี คือ การทดสอบเหมาะกับการวัดความสามารถของนักเรียน การสอบถามการสัมภาษณ์เหมาะกับการวัดคุณลักษณะที่เป็นสิ่งเฉพาะตัวของนักเรียน แต่ละบุคคล เช่น ทัศนคติ และการสังเกตเหมาะกับการวัดคุณลักษณะที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจนโดยแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สะท้อนความคิดภายในของนักเรียน

3) ครูภาษาไทยมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนมีจิตสังเคราะห์น้อยครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ครูทดสอบการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่าและเรียบเรียงข้อมูลของนักเรียน โดยใช้ข้อสอบอัตนัยและตรวจผลงานโครงงาน ซึ่งครูกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับคุณภาพของผลงาน แต่เนื่องจากครูให้นักเรียนทำกิจกรรมโครงงานน้อยครั้ง การวัดและประเมินผลโครงงาน รวมถึงการให้ข้อมูลป้อนกลับในการทำโครงงานจึงน้อยครั้งเช่นกัน ครูจึงเสริมสร้างจิตสังเคราะห์ได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร สอดคล้องกับศิริชัย กาญจนวาสี (2556: 19-23) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เช่น การตรวจแฟ้มสะสมงาน การตรวจโครงงานเป็นการวัดและประเมินผลผลงานที่จะต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และผลิตผลงานที่มีคุณภาพ ซึ่งการวัดและประเมินตามสภาพจริงนั้นย่อมสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง กล่าวคือ หากนักเรียนได้ปฏิบัติบ่อยครั้ง การวัดและประเมินผลย่อมบ่อยครั้งเช่นกัน

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยอภิปรายผลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่า ครูจะต้องศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนก่อนเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ครูจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน ซึ่งการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนทำให้ครูสามารถ

ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลได้เหมาะสมกับ ศักยภาพของนักเรียน ทำให้ครูสามารถเสริมสร้างจิตหาลักษณะให้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ครูต้องวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง และออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ย้อนกลับให้นักเรียนได้ทำผลงานด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของนักเรียน เพราะการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็น กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน ดังนั้น การจะเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิต ลักษณะ ครูจะต้องสอนนักเรียนเรียงตามลำดับความยากง่ายของข้อมูล เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้และ เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับสุวัฒนา เอี่ยมอรพรรณ (2549: 110-111) ที่กล่าวว่า ครูต้องจัดเนื้อหา สารให้เป็นลำดับขั้นตอน คำนึงถึงความยากง่ายและความต่อเนื่องของเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปรับตัวและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

ครูต้องออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือเรียน พาวเวอร์พอยท์ สื่อวีดิทัศน์ โปรเจคเตอร์ ซึ่งการออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ ภาษาไทยที่ดี ครูจะต้องใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา ความรู้และความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของ นักเรียน เพื่อให้สื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เสริมความรู้ให้แก่นักเรียน

ครูต้องออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย โดยวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ และตรวจงานของนักเรียน และ กำหนดเกณฑ์รูบรีค กำหนดการวัดและประเมินค่านิยม ทศนคติเพื่อให้สามารถวัดและประเมิน นักเรียนได้ถูกต้องตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแต่ละจิตลักษณะ

แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยข้างต้นสอดคล้องกับแนวทางการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545: 8) ที่กล่าวว่า หัวใจสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ คือ ครูจะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบการใช้ สื่อการเรียนรู้ และออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2544: 93) ที่กล่าวว่า ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ นักเรียนได้รู้จักคิด ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ได้ด้วยตนเอง และ Gardner (2006) กล่าวว่า การจะเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนที่มีจิตหาลักษณะ ครูต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย เพราะการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากจะได้ ความรู้แล้ว ยังได้มิตรภาพที่ทำให้อยู่ในสังคมนี้ร่วมกับผู้อื่นได้

2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตหาลักษณะ ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง มีวินัยและวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลในสถานการณ์ต่างๆ ได้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติเน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งๆ ได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ยังมีการเรียนการสอนแบบตกผลึกที่เน้นการให้นักเรียนเรียนรู้จากการอภิปรายร่วมกันจนสามารถวิเคราะห์ ประเมินค่าและสังเคราะห์ข้อมูลได้ นักเรียนสามารถสื่อสารสิ่งที่นักเรียนเข้าใจผ่านงานเขียนของตนเองและเกิดการตกผลึกทางความคิดในเรื่องที่ตนเองศึกษา และการสะท้อนคิดที่เน้นให้นักเรียนใช้คำถามเพื่อสะท้อนคิดระหว่างการปฏิบัติงานและหลังการปฏิบัติงาน เพื่อให้ นักเรียนได้ประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาตนเองจนสามารถเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหาได้ เข้าใจอย่างถ่องแท้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดข้างต้น เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดจิตวิทยาการจิตสร้างสรรค์และจิตสังเคราะห์

นอกจากนี้ยังมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตเคารพ ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาที่เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตนเอง ความเมตตา และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม กิจกรรมสุนทรียสนทนาที่เน้นการให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ การคิดไตร่ตรองที่เน้นให้นักเรียนคิดพิจารณาทบทวนสิ่งที่ได้ฟังโดยใช้เหตุผลประกอบ ใช้ความคิดพิจารณาความเป็นตัวตนของแต่ละคนและปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน และการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นการให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ และการส่งเสริมการพัฒนาความเคารพสิทธิมนุษยชนเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพทั้งด้านการคิด การพูด และการปฏิบัติ ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตจริยธรรมด้วย กระบวนการกระจำนัยกับการจัดกิจกรรมจิตอาสาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อสังคม การคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม และการมีวินัยที่จะทำให้นักเรียนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

ผู้วิจัยพิจารณาลักษณะของแนวคิดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดจิตหาลักษณะแล้ว พบว่า แต่ละแนวคิดมีลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมือนกันคือ การจัดกลุ่มทำงานด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้ช่วยกันเรียน ช่วยกันทำงาน จนประสบความสำเร็จได้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ครบทั้งห้าจิตลักษณะ ได้แก่ การจัดกลุ่มทำโครงการ กล่าวคือ

การให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันกับเพื่อน ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ในการนี้ นักเรียนจะได้พัฒนาจิตวิทยาการ เพราะนักเรียนจะต้องมีวินัยในการศึกษาข้อมูล ต่างๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำความรู้ที่มีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน ร่วมกับเพื่อนได้ นักเรียนได้พัฒนาจิตสังเคราะห์ เพราะนักเรียนจะต้องสืบค้น วิเคราะห์ ประเมินค่า และผสมผสานเรียบเรียงข้อมูลต่างๆ ได้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นโครงการที่เกิดจากความตั้งใจและ พุ่มเททำงานของนักเรียน ซึ่งการทำโครงการนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ และแตกต่างไปจากเดิม เพราะ โครงการจะเป็นการนำเสนอข้อมูลที่แตกต่างและน่าสนใจ ซึ่งทำให้นักเรียนได้พัฒนาจิตสร้างสรรค์

นอกจากนี้ เมื่อนักเรียนต้องทำงานร่วมกับเพื่อนซึ่งมีความแตกต่างกันทางความรู้ ความสามารถ นักเรียนจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัว โดยการให้เกียรติ เข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนได้พัฒนาจิตเคารพ และในขณะเดียวกัน นักเรียนได้พัฒนา จิตจริยธรรมด้วย เพราะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้น นักเรียนจะต้องทำตามกฎระเบียบของสังคม มีความรับผิดชอบ มีวินัย ไม่เอาเปรียบผู้อื่น คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จ ดังนั้น การให้นักเรียนได้จัดกลุ่มทำโครงการ หรือ กิจกรรมตามแนวคิดในการพัฒนาจิตลักษณะข้างต้น จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จนเกิดจิตทำลักษณะ ครบทุกประการ

3. แนวทางการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิต ลักษณะ ครูต้องใช้สื่อที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน เช่น หนังสือ เรียน พาวเวอร์พอยท์ เพื่อประกอบการบรรยาย นำเสนอประเด็นต่างๆ เรียงตามลำดับ เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้ได้ง่าย นอกจากนี้ครูยังต้องใช้สื่อวีดิทัศน์ และช่องทางทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล และเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่าง หรือสื่อประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจ ในประเด็นที่ศึกษามากยิ่งขึ้น และสำหรับห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมาก ครูควรเชื่อมต่อ คอมพิวเตอร์กับเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ เพื่อให้นักเรียนทุกคนในห้อง ได้เรียนรู้กันอย่างทั่วถึง รวมทั้ง ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แบบฝึกหัด ใบงาน เพื่อให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ซึ่งการใช้สื่อ การเรียนรู้ ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย เป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาที่ เรียนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หากครูใช้เพียงตำราเรียน นักเรียนจะได้รับความรู้ไม่เพียงพอ และไม่เห็น ภาพชัดเจนเท่ากับการดูวีดิทัศน์ หรือข้อมูลสรุปจากพาวเวอร์พอยท์ของครู สอดคล้องกับกิดานันท์ มลิทอง (2540: 85) ที่กล่าวถึงการใช้สื่อการเรียนรู้ไว้ว่า ครูต้องเลือกสื่อที่เหมาะสมกับความรู้

ความสามารถและความสนใจของนักเรียน ใช้ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จนเข้าใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการประเมินสื่อการเรียนรู้หลังจากที่ใช้ทุกครั้งว่า ควรมีข้อปรับปรุงและพัฒนาอย่างไรให้สื่อการเรียนรู้นั้นเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ

4. แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีจิตลักษณะ ครูต้องใช้กระบวนการประเมินตามสภาพจริง เพื่อวัดและประเมินผลนักเรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน และวัดและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้วยการวัดและประเมินทัศนคติ ค่านิยม

ครูต้องวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก่อนเรียน โดยใช้วิธีการถามตอบ การสังเกต การทดสอบก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน วัดและประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างเรียน โดยวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตท่าลักษณะ ของนักเรียน โดยใช้วิธีการถาม ทดสอบ ตรวจแบบฝึกหัด หรือชิ้นงานทำคาบหรือทำหน่วยการเรียนรู้ รวมถึงการให้คะแนนการนำเสนองานเดี่ยวและงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน และวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลังเรียนเพื่อวัดและประเมินผลสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งหมด สอดคล้องกับ สุนันทามัน เศรษฐวิทย์ (2544: 17-18) ที่กล่าวว่า ครูจะต้องมีการวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การสอบถาม การสังเกต การตรวจผลงาน หรือการวัดเจตคติเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งการวัดและประเมินผลข้างต้นเป็นการวัดและประเมินผลจิตวิทยาการ จิตสังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์

นอกจากนี้ครูยังสามารถวัดและประเมินผลจิตเคารพและจิตจริยธรรมได้ด้วยการวัดและประเมินผลค่านิยม โดยครูจะใช้วิธีการสัมภาษณ์และสังเกตเพื่อวัดและประเมินผลความคิดภายในของนักเรียนที่สะท้อนจากคำพูดและท่าทาง สอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 141-142) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลค่านิยมเป็นการวัดและประเมินความเชื่อในสิ่งที่สังคมเห็นว่า ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ควรหรือไม่ควร จึงจะต้องมีการพิจารณาโดยการกำหนดค่านิยมที่จะใช้วัดให้ชัดเจน แล้วสัมภาษณ์และสังเกตบุคคลนั้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สะท้อนค่านิยมนั้น ด้วยเหตุนี้การวัดและประเมินผลค่านิยมของนักเรียนจึงสามารถวัดจิตเคารพและจิตจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ครูควรศึกษาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน

1.2 ครูควรศึกษาแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตห้ลักษณะ เช่น แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้จากการปฏิบัติ กิจกรรมกิจอาสาเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตห้ลักษณะของนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ครูควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

1.4 ครูควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และวัดค่านิยมของนักเรียน เพื่อให้ครูสามารถวัดและประเมินผลนักเรียนได้ครบทั้งห้จิตห้ลักษณะ และสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนสังกัดและเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงทดลอง โดยนำเสนอวิธีการใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาให้นักเรียนเกิดจิตห้ลักษณะในระดับสูง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือครูแนวการจัดทำแผนการสอนพัฒนาศักยภาพ: โครงการทดลองศักยภาพพัฒนาของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ก). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ข). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการประเมินตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงาน Portfolio*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กานต์รวี บุญญานุสิทธิ์. (2554). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิดานันท์ มะลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีการศึกษาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติศักดิ์ ลักษณะ. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). *การคิดเชิงสังเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชัดเชส มีเดีย.
- คงรัฐ นวลแปง. (2554). *การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งวิทยาการจิตแห่งการสังเคราะห์และจิตแห่งการสร้างสรรคสำหรับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). *การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง*. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2533). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูธนบุรี สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- ทิตนา เขมมณี และคณะ. (2543). *ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี บุญชุ่ม. (2546). *ครูภาษาไทยในยุคปฏิรูปการศึกษา*. ใน *วารสารวิชาการ*. หน้า 15-24. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงเล็ก อุดระ. (2539). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2550). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). *การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริเดช สุชีวะ. (2546). *หลักการประเมินการเรียนรู้ รวมบทความการประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). *สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปี พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2544). *การประเมินผลภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมิตตา สว่างทุกข์. (2553). *รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ สำหรับนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและการเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒนา เอี่ยมอรพรรณ. (2549). *คำถามสำคัญในการจัดทำแผนการเรียนรู้*. ใน *ประมวลบทความเรื่องหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอมอร จังศิริพรกรณ์. (2546). *การประเมินผลการเรียนรู้*. ใน *การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Dale, E. (1969). *Audiovisual methods in teaching*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

De Kieffer, R. E. (1965). *Audio-visual instruction*. New York: The Centre for Applied Research in Education.

Galen, I. (2014). *Evaluating secondary school student' levels of five mind areas in terms of some variables*. Turkey: Ondokuz Mayıs University.

Gardner, H. (2006). *Five minds for the future*. Boston: Harvard Business School Press.

Kemp, J. E., Morrison, G. R., & Ross, S. M. (1998). *Designing Effective Instruction*. 2 ed. New Jersey: Merrill Prentice Hall.

Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. *Reading in attitude theory and measurement*. New York: Wiley & Son.

Smith, P. L., & Ragan, T. J. (1999). *Instructional design*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.

Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by design*. VA: Association for Supervision & Curriculum Development.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1. รองศาสตราจารย์ มล. อัจจิมา เกิดผล

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

สถานที่ทำงาน : โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

2. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาชีผล

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาทางการศึกษา

สถานที่ทำงาน : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. รองศาสตราจารย์ ดารกา วรรณวนิช

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

สถานที่ทำงาน : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฝ่ายมัธยม

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สร้อยสน สกลรักษ์

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน

สถานที่ทำงาน : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. อาจารย์ ดร. กิตติศักดิ์ ลักษณะ

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน

สถานที่ทำงาน : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

1. อาจารย์สมบูรณ์ ราชนิล

ตำแหน่ง : ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สถานที่ทำงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 1

2. อาจารย์ ดร. กิตติศักดิ์ ลักษณะ

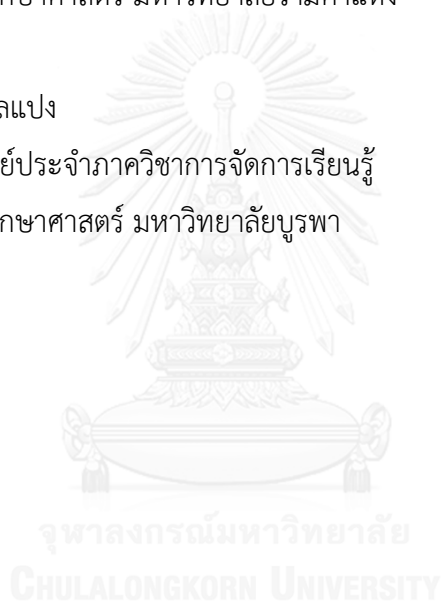
ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน

สถานที่ทำงาน : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. อาจารย์ ดร. คงรัฐ นวลแปง

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้

สถานที่ทำงาน : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะ
- แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้ำลักษณะ

แบบสอบถามครู
เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ โรงเรียนที่สอน อายุ เพศ วุฒิการศึกษา
ชั้นสูงสุด ประสบการณ์ในการสอนภาษาไทย จำนวนคาบที่สอนภาษาไทยต่อสัปดาห์ และจำนวนนักเรียน
ในห้องเรียนต่อหนึ่งคาบ

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประเด็นคำถามมีทั้งหมด
4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย
4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

2. แบบสอบถามนี้มีได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของท่าน แต่เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนานักเรียนต่อไป

คำตอบของท่านทุกข้อเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยเรื่องนี้สำเร็จด้วยดี

ผการัตน์ ไยทอง

นิสิตปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. อายุ

☐ 1) น้อยกว่า 25 ปี	☐ 2) 25-30 ปี	☐ 3) 31-35 ปี
☐ 4) 36-40 ปี	☐ 5) 41-45 ปี	☐ 6) 46-50 ปี
☐ 7) มากกว่า 50 ปีขึ้นไป		
2. เพศ

☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง
---------------------------------	----------------------------------
3. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด

☐ 1)ปริญญาตรี สาขาวิชา.....	☐ 2)ปริญญาโท สาขาวิชา.....
☐ 3)ปริญญาเอก สาขาวิชา.....	
4. ประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทย

☐ 1) ต่ำกว่า 5 ปี	☐ 2) 5-10 ปี
☐ 3) 11-15 ปี	☐ 4) 16-20 ปี
☐ 5) มากกว่า 20 ปี	
5. จำนวนคาบที่สอนภาษาไทยต่อสัปดาห์

☐ 1) น้อยกว่า 10 คาบ/ สัปดาห์	☐ 2) 10-15 คาบ/ สัปดาห์
☐ 3) 16-20 คาบ/ สัปดาห์	☐ 4) 20 คาบขึ้นไป/ สัปดาห์
6. จำนวนนักเรียนในห้องเรียนต่อหนึ่งคาบ

☐ 1) น้อยกว่า 30 คน	☐ 2) 31-35 คน
☐ 3) 36-40 คน	☐ 4) 41-45 คน
☐ 5) 50-55 คน	☐ 6) มากกว่า 55 คน

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประเด็นคำถามมีทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย
4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่มีการปฏิบัติตามข้อความนั้น ซึ่งมี 5 ระดับ และไม่ปฏิบัติ ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับมากที่สุด / ประจำ
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับมาก / บ่อยครั้ง
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับปานกลาง / บางครั้ง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับน้อย / น้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นในระดับน้อยที่สุด / น้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ					ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย						
1. ท่านศึกษาลักษณะของนักเรียนด้านใดต่อไปนี้ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
☐ ความตั้งใจและตื่นตัวในการเรียน						
☐ การถามตอบกับครูเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน						
☐ การนำความรู้ในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทยไปใช้ประโยชน์ เช่น หลักการฟัง ดู พูด อ่าน เขียน การใช้ภาษาไทยและวรรณคดีไทย						
☐ การทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยตัวนักเรียนเอง						
☐ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรวจสอบได้						
☐ การแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง						
☐ การเลือกข้อมูลที่ถูกต้องไปใช้ในงานของนักเรียนเอง						
☐ การนำข้อมูลที่เลือกแล้วว่าถูกต้อง มาเรียบเรียงด้วยสำนวนภาษาของนักเรียนจนได้เป็นข้อมูลใหม่						
☐ การแสดงความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น						
☐ การคิดหาคำตอบโดยมองจากหลายแง่มุม เพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย เช่น เทคนิควิธีของนักเรียนในการจำคำราชาศัพท์						
☐ การคิดและตอบคำถามของครูในชั้นเรียนด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไว ทันตามเวลาที่ครูกำหนด						
☐ การเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ของนักเรียน โดยพูดหรือเขียนด้วยสำนวนภาษาของนักเรียนเอง						
☐ การพูดและปฏิบัติตนต่อครูและเพื่อนด้วยความสุภาพ						

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ					ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
☐ การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีความแตกต่างกันทางด้านอารมณ์ ความคิด ความรู้และความสามารถโดยไม่เกิดปัญหาระหว่างการทำงาน						
☐ การรับฟังความคิดเห็นของครูและเพื่อน						
☐ การปรับตัวทำงานร่วมกับเพื่อน						
☐ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ต้งามของสังคม						
☐ การปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเทศะ						
☐ การยึดผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน						
☐ การยอมรับความผิด เมื่อปฏิบัติผิดกฎระเบียบของชั้นเรียน						
2. ท่านเตรียมเนื้อหาเพื่อใช้จัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551						
3. ท่านเตรียมแบบฝึกหัดภาษาไทยเพิ่มเติมทุกหน่วยการเรียนรู้						
4. ท่านกำหนดประเด็นที่จะทดสอบความรู้ภาษาไทยโดยพิจารณาจากตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551						
5. ท่านเตรียมข้อมูลสำหรับใช้แสดงวิธีการแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น ประเด็นหลักกับประเด็นรองเพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนนำหลักการหรือความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้						
6. ท่านวางแผนการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูลที่จัดทำรายงานหรือโครงการภาษาไทย						
7. ท่านกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลรายงานหรือโครงการของนักเรียนให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ						

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ					ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
8. ท่านตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหา เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้นำเสนอมุมมองในการแก้ปัญหา ถ่ายทอดมุมมองที่แปลกใหม่ได้อย่างหลากหลายด้วยภาษาพูดหรือภาษาเขียนที่สละสลวยชัดเจนได้ในเวลาที่กำหนด						
9. ท่านออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทยโดยกำหนดให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นักเรียนสร้างขึ้นประกอบการนำเสนอผลงาน						
10. ท่านวางแผนการวัดและประเมินผลนักเรียนโดยการให้ครูและเพื่อนนักเรียนในห้องสอบถามเกี่ยวกับผลงานที่มีลักษณะแปลกใหม่ที่นักเรียนได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน						
11. ท่านวางแผนให้นักเรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มและนำเสนอผลงานที่ร่วมกันทำอย่างภาคภูมิใจหน้าชั้นเรียน						
12. ท่านวางแผนให้นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความสามัคคี การให้เกียรติและการร่วมแรงร่วมใจกัน						
13. ท่านวางแผนการวัดและประเมินผลนักเรียน โดยใช้วิธีการถามคำถามที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมิตรภาพ และสังเกตพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนหรือค้านกัน						
14. ท่านออกแบบกิจกรรมการสอนวรรณคดี โดยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้นักเรียนได้ถ่ายทอดข้อคิดในการปฏิบัติดีเพื่อสังคม						
15. ท่านวางแผนให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม						
16. ท่านวางแผนการวัดและประเมินผลนักเรียน โดยการสอบถามทัศนคติจากที่นักเรียนเล่าเรื่องการปฏิบัติตัวดีต่อสังคม เพื่อวิเคราะห์มุมมองในการปฏิบัติตัวของนักเรียน						

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ					ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย						
17. ท่านใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ในการเรียนภาษาไทย						
18. ขณะที่ท่านจัดการเรียนการสอน ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนถามประเด็นที่สงสัย						
19. ท่านใช้คำถามเพื่อนำทางให้นักเรียนหาคำตอบ โดยกำหนดเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้แต่ละเรื่อง ซึ่งส่งผลสู่การรู้จักจริงในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทย						
20. ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับความรู้ที่หลากหลายจากการฟัง ดูและอ่านจากหลายแหล่งการเรียนรู้ เช่น การฟังเล่าเรื่อง การดูละคร หรือบทบาทสมมติ การอ่านบทเรียนหรือบทประพันธ์						
21. ท่านและนักเรียนอภิปรายร่วมกันในตอนท้ายของบทเรียน เพื่อสรุปประเด็นและเชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนภาษาไทย						
22. ท่านให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ตำรา ผู้เชี่ยวชาญ ห้องสมุด สื่อต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า และเลือกข้อมูลไปใช้ประโยชน์						
23. ท่านให้นักเรียนฝึกเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่ง และเรียบเรียงข้อมูลด้วยสำนวนภาษาของนักเรียน						
24. ท่านให้นักเรียนทำรายงานวิชาภาษาไทย โดยนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจ และช่วยกันสืบค้น วิเคราะห์ ข้อมูล และนำข้อมูลที่มีประโยชน์ต่องานมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
25. ท่านให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์และจับประเด็นสำคัญเรื่องที่สนใจ จากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต และนำเสนอหน้าชั้นเรียน						
26. ท่านสอนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกประเด็นหลัก ออกจากประเด็นรองแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินค่าข้อมูลได้อย่างถูกต้อง						

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ					ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
27. ท่านจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ เป็นกันเอง เพื่อไม่ให้นักเรียนเคร่งเครียดจนเกินไป						
28. ท่านส่งเสริมให้นักเรียนคิดโดยใช้คำถามปลายเปิด และตั้งใจรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของนักเรียน						
29. ท่านใช้เทคนิคการตั้งคำถามในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า						
30. ท่านให้นักเรียนได้ฟังและอ่านสิ่งทีนอกเหนือจากตำราเรียน เพื่อฝึกเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล เช่น อ่านวรรณคดีแล้วเชื่อมโยงกับนิทานที่มีข้อคิดไปในทางเดียวกันหรือต่างกัน						
31. ท่านกำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับภาษาและวรรณคดีไทย เพื่อให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม และนำเสนอความคิดที่แปลกใหม่หน้าชั้นเรียน						
32. ท่านให้นักเรียนแต่ละคนรู้สึกมีอิสระที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน						
33. ท่านให้นักเรียนจัดกลุ่มทำงาน โดยลดความรู้ความสามารถเพื่อร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสาระภาษาไทย						
34. ท่านให้นักเรียนรับผิดชอบแบ่งงานกันเองภายในกลุ่ม โดยแบ่งงานให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม						
35. ท่านให้นักเรียนดูและฟังข่าวเหตุการณ์ต่างๆ และใช้คำถามให้นักเรียนคิดแสดงความคิดเห็น เพื่อประเมินทัศนคติ การให้เกียรติ การเอาใจใส่ ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม						
36. ท่านให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม นำเสนอผลงานที่ได้ทำด้วยกันอย่างภาคภูมิใจ และบอกเล่าถึงอุปสรรคในการทำงานกลุ่ม เพื่อประเมินทัศนคติด้านการทำงานร่วมกัน						
37. ท่านให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้ปรับพฤติกรรมเข้าหากัน โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อน						

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ					ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
38. ท่านให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดี เพื่อวิเคราะห์มุมมองความคิดของนักเรียน						
39. ท่านครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันหลังการแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้นักเรียนมีแนวทางปฏิบัติตนเป็นคนดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้						
40. ท่านให้นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน เกี่ยวกับเรื่องราวของคนทำความดีที่นักเรียนสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้						
41. ท่านให้นักเรียนทำบันทึกความดีประจำวันที่แสดงจิตสาธารณะ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจ และนำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนภูมิใจในการทำความดี						
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาไทย						
42. ท่านใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น พาวเวอร์พอยท์ เว็บไซต์ เพื่อให้นักเรียนศึกษาข้อมูลและทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมในชั่วโมงเรียนและนอกเวลาเรียน						
43. ท่านให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาข้อมูลหลักการฟัง พูด อ่าน เขียน หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องมากยิ่งขึ้น						
44. ท่านใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาบทความ ข่าว หรือวรรณคดีและทำแบบฝึกหัดวิเคราะห์ข้อมูล						
45. ท่านให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างอิสระตามประเด็นที่นักเรียนสนใจ หรือเรื่องที่กำหนดร่วมกันในชั้นเรียน จนได้ข้อมูลมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่าและผสมผสานจนได้เป็นข้อมูลใหม่ที่มีประโยชน์ต่องานของนักเรียน						
46. ท่านใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีข้อมูลแปลกใหม่ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เว็บไซต์ เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลเพียงพอในการคิดริเริ่มสิ่งที่แปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย						

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ					ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
47. ท่านให้นักเรียนเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหาข้อมูลได้อย่างแปลกใหม่และหลากหลายคำตอบ						
48. ท่านใช้สื่อการเรียนรู้ นำเสนอภาพและเรื่องราวของบุคคลที่ปฏิบัติตนให้เกียรติผู้อื่น เช่น พุดจาไพเราะ มีสัมมาคารวะ และไม่รังเกียจหรือดูถูกผู้อื่น เพื่อให้ นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตาม						
49. ท่านให้นักเรียนใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ รายการโทรทัศน์ หรือข่าวสารที่เผยแพร่ในเฟซบุ๊ก เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงการให้เกียรติ เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล						
50. ท่านใช้สื่อการเรียนรู้ นำเสนอบุคคลสำคัญหรือตัวละครในวรรณคดีที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเพื่อเป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง						
51. ท่านให้นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้ นำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับการทำความดีมีน้ำใจ มีจิตสาธารณะต่อผู้อื่น						
4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย						
52. ท่านทดสอบความรู้ภาษาไทยของนักเรียนทั้งข้อสอบปรนัยและอัตนัย						
53. ท่านวัดและประเมินผลนักเรียนด้วยตนเอง และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อพัฒนาความรู้						
54. ท่านทดสอบการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่าและเรียบเรียงข้อมูลของนักเรียน โดยใช้ข้อสอบอัตนัย						
55. ท่านวัดและประเมินผลความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินค่า เรียบเรียงข้อมูล และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยใช้เกณฑ์รูบริคที่ท่านกำหนดเองหรือกำหนดร่วมกับนักเรียน						
56. ท่านทดสอบการคิดนอกกรอบที่หลากหลายมุมมอง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสมเหตุสมผล โดยการถามคำถามที่สะท้อนความคิดของนักเรียน เช่น แนวคิดแปลกใหม่ของนักเรียนในการช่วยกันแก้ปัญหา การอ่านหนังสือไม่ออก						

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ					ไม่ปฏิบัติ
	5	4	3	2	1	
57. ท่านวัดและประเมินผลผลงานที่สะท้อนความคิดที่แปลกใหม่ของนักเรียนโดยให้นักเรียนนำเสนอผลงานทางภาษาไทย เช่น เรื่องสั้น บทความ หรือนิทานสอนใจที่นักเรียนเป็นผู้แต่ง พร้อมทั้งนำเสนอหน้าชั้นเรียน						
58. ท่านวัดและประเมินผลการปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงถึงการให้เกียรติผู้อื่น ด้วยการสังเกตจากการทำงานกลุ่มโดยประเมินความรับผิดชอบต่อหน้าที่การพูดคุยปรึกษาหารือกันในกลุ่มอย่างพึงพากัน						
59. ท่านพูดคุยสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อประเมินทัศนคติในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น						
60. ท่านวัดและประเมินผลพฤติกรรมที่สะท้อนการปฏิบัติตัวดีโดยการสังเกต การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การช่วยเหลือครูและเพื่อนอย่างเต็มใจ						
61. ท่านสัมภาษณ์ทัศนคติของนักเรียนโดยการพูดคุยเกี่ยวกับจิตสำนึกของคนในสังคม และมุมมองของนักเรียนในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว						

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาและให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามค่ะ

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวพรรณรัตน์ ไยทอง นิสิตระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนภาษาไทย
ภาควิชา หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ให้สัมภาษณ์ ศึกษานิเทศก์และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจิตห้าลักษณะ

วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์

เริ่มเวลา สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. สำนักงาน/มหาวิทยาลัย.....
2. อายุ

☐ 1) น้อยกว่า 25 ปี	☐ 2) 25-30 ปี	☐ 3) 31-35 ปี
☐ 4) 36-40 ปี	☐ 5) 41-45 ปี	☐ 6) 46-50 ปี
☐ 7) มากกว่า 50 ปีขึ้นไป		
3. เพศ

☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง
---------------------------------	----------------------------------
4. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด

☐ 1) ปริญญาตรี	สาขาวิชา.....
☐ 2) ปริญญาโท	สาขาวิชา.....
☐ 3) ปริญญาเอก	สาขาวิชา.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตห้าลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ท่านมีวิธีการอย่างไรในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตห้าลักษณะ โดยพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตห้าลักษณะมีดังนี้

- 1) จิตวิทยาการ
 - 1.1) ตั้งใจและตื่นตัวในการเรียน
 - 1.2) ถามตอบกับครูเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน
 - 1.3) นำความรู้ในสาระต่างๆ ของวิชาภาษาไทยไปใช้ประโยชน์
 - 1.4) ทำงานที่รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยตัวนักเรียนเอง
- 2) จิตสังเคราะห์
 - 2.1) สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรวจสอบได้
 - 2.2) แยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง
 - 2.3) เลือกข้อมูลที่ถูกต้องไปใช้ในงานของนักเรียนเอง
 - 2.4) นำข้อมูลที่เลือกแล้วว่าถูกต้อง มาเรียบเรียงด้วยสำนวนภาษาของนักเรียนจนได้เป็นข้อมูลใหม่
- 3) จิตสร้างสรรค์
 - 3.1) แสดงความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น
 - 3.2) คิดหาคำตอบโดยมองจากหลายแง่มุม เพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย
 - 3.3) คิดและตอบคำถามของครูในชั้นเรียนด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไว ทันตามเวลาที่ครูกำหนด
 - 3.4) เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ของนักเรียน โดยพูดหรือเขียนด้วยสำนวนภาษาของนักเรียนเอง
- 4) จิตเคารพ
 - 4.1) พูดและปฏิบัติตนต่อครูและเพื่อนด้วยความสุภาพ
 - 4.2) ทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีความแตกต่างกันทางความรู้และความสามารถโดยไม่เกิดปัญหาระหว่างการทำงาน
 - 4.3) รับฟังความคิดเห็นของครูและเพื่อน
 - 4.4) ปรับตัวทำงานร่วมกับเพื่อน

5) จิตจริยธรรม

- 5.1) ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ติงามของสังคม
- 5.2) ปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเทศะ
- 5.3) ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
- 5.4) ยอมรับความผิด เมื่อปฏิบัติผิดกฎระเบียบของชั้นเรียน

1) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (เช่น Backward Design)

- 1.1) มีขั้นตอนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างไร
- 1.2) มีวิธีการในการเลือกเนื้อหาที่จะใช้สอนนักเรียนอย่างไร
- 1.3) วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยกำหนดวิธีการสอน และเทคนิคการสอนไว้อย่างไร
- 1.4) ออกแบบการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างไร
- 1.5) วางแผนวิธีการและเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (เช่น ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย สาธิต อภิปราย การแสดง บทบาทสมมติ โครงการ เทคนิคการยกตัวอย่าง เทคนิคการใช้คำถาม)

- 2.1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนใดบ้าง อย่างไร
- 2.2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคใดบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3) **ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้** (เช่น หนังสือเรียน แบบฝึกหัด พาวเวอร์พอยท์ วีดิทัศน์ โพรเจคเตอร์)

3.1) ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ใดบ้าง และมีวิธีการใช้สื่ออย่างไร

3.2) ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ใดบ้าง และมีวิธีการใช้สื่ออย่างไร

.....

.....

.....

4) **ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้** (เช่น วิธีการทดสอบ สอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต ตรวจใบงาน โครงการงาน)

4.1) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการเรียนการสอนด้วยวิธีการและเกณฑ์ใด
อย่างไร

4.2) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอนด้วยวิธีการและเกณฑ์
ใด อย่างไร

4.3) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการเรียนการสอนด้วยวิธีการและเกณฑ์ใด
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวผการัตน์ ไยทอง เกิดเมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2531 ภูมิลำเนาจังหวัดกระบี่ สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2553 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2556 โดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

